

YENİ ÇAĞ

11
Kasım
1987

Komünist ve işçi partilerinin teori ve enformasyon dergisi

İÇİNDEKİLER

Sayfa

<i>Gustav Husak</i> (ÇKP) Ekim Devrimi Çağı: Amaçların yüceliği, olanakların gerçekliği . . .	3
<i>Emil Hristov</i> (BKP) Köklü reformlardan ne bekliyoruz	12
<i>William Somerset</i> (IKP), <i>Jerzy Waszczuk</i> (PBİB), <i>Elean Thomas</i> (JLP) Tasarılarda ve işlerde yenilenme	19
• Tarih ve Günümüz: Ekim Devrimi anılarından	31
• Ekim Devrimi ve günümüzün kilit sorunları	42
<i>Herbert Mies</i> (FAC) Savaş işçi sınıfına yabancıdır	66
<i>Heinz Geggel</i> (ASBP) Partiye güveni artırmak	79
<i>Adalberto Minucci</i> (IKP) Seçim yenilgisinden sonra	85
	1

«BARIŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI» – «YENİ ÇAĞ» dergisinin Yazı

Kurulu ve Yazı Konseyi'nde aşağıdaki ülkeler komünist ve işçi partilerinin temsilcileri bulunmaktadır: ABD, Arjantin, Avusturya, Belçika, Bolivya, Brezilya, Bulgaristan, Büyük Britanya, Cezayir, Çekoslovakya, Danimarka, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Ekvador, Endonezya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Filipinler, Filistin, Finlandiya, Fransa, Guatemala, Guyana, Güney, Afrika Cumhuriyeti, Hindistan, Honduras, Irak, İran, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Jamayka, Japonya, Kanada, Kıbrıs, Kolombiya, Kosta-Rika Küba, Lübnan, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Mısır, Moğolistan, Panama, Paraguay, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, Salvador, Senegal, Sovyetler Birliği, Sri Lanka, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Şili, Türkiye, Uruguay, Ürdün, Venezuela, Vietnam, Yunanistan.

SON REDAKSİYON TARİHİ: 30 Eylül 1987

YAZIŞMA	BOX 16367	Stredisko pro rozsirovani tisku –
ADRESLERİMİZ:	S 10327	Yeni Çağ
	Stockholm	Praha 6, Thakurova 3
	ISVEÇ	Czechoslovakia

Ekim Devrimi Çağı: Amaçların yüceliği, olanakların gerçekliği

GUSTAV HUSAK

*Çekoslovakya Komünist Partisi (ÇKP) Merkez Komitesi Genel Sekreteri,
Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyeti (ÇSC) Başkanı*

Sonuna yaklaşmakta olan yüzyılımız, dönüm noktası oluşturan olaylarla çok zengindir. Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, dünyada derin, geri dönüşsüz bir gelişmeye neden olan en önemli faktördür. Bizi bu olgudan ayıran 70 yıl, Ekim Devriminin evrensel-tarihsel niteliğini giderek daha açık bir biçimde açığa vuruyor. Onun insanlığın yazgısı üzerindeki etkisinin kendisini tüketmesi şöyle dursun, o giderek daha büyük bir güce dönüşüyor.

Başarıyla sonuçlanan ilk sosyalist devrim, emperyalizmde görülmemiş bir biçimde keskinleşen sınıfsal, ekonomik ve politik çelişkileri çözmüştür. Emperyalist sistemin en zayıf halkası olan Rusya'da yüce düşünür, politikacı ve devrimci Vladimir İliç Lenin tarafından kurulan ve yönetilen proletaryanın en iyi örgütlenmiş ve teorik bakımdan en iyi hazırlanmış olan öncüsü, Marksçı Leninci partisi oluşmuştur. Onun sözleriyle, oluşan koşullar sonucunda, halk yığınlarının başından yer alan Rusya işçilerinin objektif ve sübjektif birliğinin «emperyalizme karşı bir dünya savaşına önyak olması» (1) gerekmiştir.

Ekim Devrimi, Marksizm-Leninizm gerçeğini geniş halk yığınlarına kucaqlayıcı bir inandırıcılıkla göstermiştir. Uluslararası alanda kapitalist, sömürünün ortadan kaldırılması, ulusların özgürlüğü, ezilen halk yığınlarının hakları için savaşı ilkesel konulardan yürütme tarihsel görevini üzerine alan enternasyonalist gücün, dünya komünist hareketinin oluşması, onun en önemli başarısı olmuştur.

(1) V. İ. Lenin, Tüm Yaptılar, c. 39, s. 318.

Halkın kurduğu Sovyet erki, ilk işçi-köylü devleti toplumsal sorunlara niteliksel yepyeni bir yaklaşım örneği olarak ortaya çıktılar. Başında Lenin'in bulunduğu hükümetin Toprak Buyruktusu, sanayinin, demiryolları ve bankaların devletleştirilmesiyle ilgili ilk buyruktuları, kapitalist sömürünün ekonomik temellerini ortadan kaldırmıştır. Devrim, Rusya köylüsünün yüzyıllar boyunca sürüp gelen toprağa olan özlemini gerçekleştirdi. Halkların eşitliğini, ulusların kendi yazgısını kendisinin belirleme hakkını ilan eden Ekim Devrimi, ulusal baskı zincirini kırdı. Baskıcı sınıfların egemenliğine, sosyal ayrıcalıklara son verdi. İnsanlar arasında emeğe, kolektivizme ve karşılıklı saygıya dayanan toplumsal haklılık ilişkilerinin yolu açılmış oldu.

SBKP MK'nin Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin 70. yıldönümüyle ilgili olarak Sovyet halkına yaptığı çağrıda, haklı olarak bunun «insanlığın yaşamında yeni bir çağ başlatan 20. yüzyılın en önemli bir olayı olduğu belirtiliyor. Zaman onun kalıcı önemini derinlemesine açığa vurmuş, sosyalist toplumun gelişme yolunu açan dev olanakları ortaya koymuştur». (2)

Sosyalist devrimin başarısı, genç Sovyet devletinin kurulması, ilk kez tarihte olağanüstü zor ve karmaşık, ama yüksek onura sahip yeni bir toplumun kurulması, o dönemde ekonomik ve kültür bakımından geri olan ülkenin çağdaş sosyalist bir devlete dönüştürülmesi davasını başlattı. En önemli görev «marşta» da söylendiği gibi, toplumsal kuruculuğun en ileri sistemini, sosyal-ekonomik, politik ve tinsel yaşam örgütlerini oluşturma ve denetleme görevi, dünyada ilk olarak Sovyet halkına düştü.

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin başlattığı yenilenme, her şeyden önce sosyalizm kuruculuğunun ilk deneyimine dayanan Marksizm-Leninizm'in yaratıcı gelişmesi ve zenginleşmesi için güçlü bir içtepi olmuştur. Lenin'ci döneminin ilkesel nitelikte büyük teorik ve pratik önemi olmuştur. Sovyetler Birliği'nde kuruculuk stratejisinin temelleri işte o zaman atılmıştır. SBKP, sosyal-ekonomik ilerlemenin hızlandırılmasında, bugün de bunlardan esinlendirici fikirler alıyor.

Emekçi yığınların rolü, halk erkinin niteliği ve sosyal adalet, parti ve toplumun sağlıklı gelişmesinin önkoşulları, toplumsal mülkiyet, planlama, ekonomide muhasebe yöntemleri, değer ve mali manivelaların kullanılması, ideolojik arıklık, eleştiri ve özeleştirii ile ilgili Lenin'ci öğelerin derin ve genel bir önemi vardır.

Ekim Devrimi'nin devrimci öğütlerini 70 yıldır gerçekleştirmekte ve geliştirmekte olan Sovyetler Birliği, üretim araçları üzerindeki toplumsal

(2) «Pravda», 14 Mart 1987.

mülkiyetin, bilim ve kültür alanında sağlanan büyük kazanımların, sağlam halk erki düzeninin temellerini oluşturduğu güçlü ekonomik ve bilimsel-teknik potansiyele sahip bir dünya sosyalist devletine dönüştü. Sovyet devleti, tüm halk katmanlarına sosyal gereksinimlerini, uluslara ve ulusal azınlıklara eşit haklı gelişme ve yüksek eğitim düzeyi sağlıyor. Tarihte ilk kez olarak, kendi açısından kapitalizmin reel hümanist ve demokratik bir alternatifi olan bir toplum kurulmuş, emekçi insanın tüm değerlerin yaratıcısı ve tüketicisi olduğu bir sistem yaratılmıştır.

Sovyet halkının evrensel-tarihsel önemdeki bu kazanımlara giden yolu, emekçilerden çok gergin çalışmalar ve fedakârlıklar gerektirmiştir. Devrimin çok sayıdaki savunucusu, yabancı saldırganlara karşı kahramanca savaşlarda, iç savaş cephelerinde kanlarını ve canlarını verdiler. Milyonlarca ve milyonlarca insan sanayileşmeyi, kolektifleşmeyi, kültür devrimini gerçekleştirme yıllarında, yığınsal emek heyecanı gösterdiler.

Sovyet halkının Alman-faşist işgalcilerine karşı verdiği Büyük Anayurt Savaşı, çağımız tarihinde olağanüstü bir yer alıyor. Bu ağır sınavda, Alman saldırganlarına ve daha sonra da Japon militaristlerine karşı kahramanca savaşan o, büyük bir başarı elde etmiş ve Ekim Devriminin kalitelerini savunmayı başarmıştır. Emperyalizmin en gerici güçleri, sosyalizmin ortaya çıkan güçlerini yoketmeyi başaramadılar.

İkinci Dünya Savaşı'nın ana yükünü omuzlarına olan Sovyetler Birliği, insanlığın faşizm vebasından kurtulmasında belirleyici katkılarda bulundu ve birçok ülke halklarının zulümden kurtulmasına yardım etti. Faşist devletlerin bozguna uğratılması sonucu gezegenimizde güçlerin sınıfsal yerleşiminde derin değişiklikler meydana geldi. Ulusal kurtuluş hareketleriyle bütünleşen devrimci süreç, birçok Orta ve Güney-Doğu Avrupa devletlerinin emekçi halkını utkuya ulaştırdı. Büyük Ekim Devriminden sonra sosyalizmin çağdaş taaruzunda en önemli olay olan dünya sosyalist sistemi, yavaş-yavaş oluşmaya başladı. Gezegenimizin yeniden düzenlenmesi, daha bir dizi ülkede, Vietnam ve Kore topraklarında, Çin'de halk erkinin kurulmasıyla, daha sonra da Küba devrimiyle sürdürüldü. Emperyalizmin sömürgecilik sistemi çöktü. Bağımsızlığına kavuşan birçok ülke sosyalizme yöneldi.

Sovyet halkı kendi yaratıcı amaçlarını çözerken de, ağır sınavlardan geçti. SBKP MK'nin devrimin 70. yıldönümüyle ilgili olarak Sovyet halkına yaptığı çağında «yeni toplum kuruculuğunda Lenin'ci ilke ve yöntemlerden geri çekilmesinin parti ve toplum yaşamında sosyalist yasallıkların ve demokratik normların çiğnenmesinin, voluntarist hataların, düşünce dogmatizminin, pratik eylemlerdeki tutarsızlığın» ⁽³⁾ ona çok pahalıya mal olduğu belirtiliyor. Ancak Sovyet insanları bu olayların kendi adlarıyla

⁽³⁾ Agy.

adlandırılmasını ve bunların ortadan kaldırılması amacıyla ilkesel savaş yürütülmesi için kendilerinde gereken gücü buldular. Geçmişteki hatalara karşı gösterilen eleştirel yaklaşım tarihsel başarının önemini azaltmıyor. O, Sovyet düzeninin olgunluğunu, sosyalizmin özünün tam olarak açığa vurulması için koşulların yaratılmasındaki yeteneğini ve kararlılığını yansıtır.

Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümünü biz, SBKP'nin, tüm Sovyet toplumunun sosyal-ekonomik hızlanma stratejik çizgisinin, yaşamın tüm alanlarında kabul ettikleri devrimci yenilenme programının pratikte uygulanmasına geçtikleri bir ortamda kutluyoruz. Bu, Ekim Devrimi ilkelerinin, Lenin'in öğütlerinin, ve 21. yüzyılın eşiğinde sosyalizmin tarihsel misyonunun gerçekleştirilmesinin yoludur. SBKP'nin amacı, yalnız pasifliğin, duraklamanın, konservatizmin ve dogmatik düşüncenin ortadan kaldırılmasında değil, aynı zamanda toplumun niteliksel daha yüksel bir düzeye yükseltilmesinde, en mükemmel bir sistem olarak bilimi, Marksçı-Leninci öğretinin asil ülküleri, kusursuz moral ilkeleri temelinde ona kesintisiz, dinamik bir gelişme sağlanmasında ifadesini buluyor.

Ekim Devrimi kalıtlarının, Lenin'ci öğütlerin teoride ve pratikte yaratıcı bir biçimde kavranması, sosyalist düzenin tükenmez kaynaklarının, bilimsel komünizmin günümüzde ve gelecekte programsal, politik, sosyal-ekonomik ve diğer görevlerinin çözümünde teorik zenginliğinin daha iyi kullanılmasına yardım ediyor.

Bu çizginin MK'nin Nisan Plenumunda (1985) ileri sürülmesi, onun 1986'da yapılan 27. Kongresinde ve SBKP MK'nin Ocak ve Haziran (1987) Plenumlarında giderek zenginleştirilmesi, *Leninci ilkelerin doğruluğunu, devrimci gelişmenin yönetilmesinde olgunluğu ve yetenekliği, yeninin gereklerine etkin bir biçimde yanıt verilmesini kanıtlamıştır.*

Sovyet komünistleri, ülkeyi sosyal-ekonomik ilerlemenin reel yolundan ileriye götürüyorlar. Burada anahtar rol, ekonomik mekanizmanın temelden yenilenmesine, demokratikleşmesine aittir. Emekçi yığınlarının değişen eylemleri, yalnızca bu temel üzerinde yaygınlık kazanabilir, onların toplum yaşamının yönetimine aktif katılımı tam olarak ancak bu temelde gerçekleşebilir ve sosyalist insan bu temelde oluşabilir. *SSCB'nde yenilenme konseptinin olduğu üstün değerlerden biri, kendi yazgısının ve kendi tarihinin erk kaynağı olan halkın amaca yönelik yaratıcılığıdır.*

Kendi açısından, Sovyetler Birliği'nin, sosyalist topluluğun ve tüm dünya sürecinin çağdaş gelişme aşamasında Leninizm'in yaşamda yaratıcı yansıması olan yenilenme programı, Büyük Ekim Devrimi'nin başlattığı davanın sürdürülmesi, devrimci teori ve pratiğin yeni bir aşaması demektir. Yenilenme ülküleri, Sovyet insanlarını kararlı reformlara esinlendiriyor. SSCB, bunun sayesinde Ekim Devrimi'ni kararlı bir biçimde ilerleme, yüksek etkinlik, parti ve halkın birliği ortamında karşılıyor.

Günümüzde insanlığın önünde, uygarlığın çağrısına eşit yanıt verme sorumlu görevi duruyor. Bu görev, herşeyden önce bilimsel-teknik devrimiyle, onun dünya ekonomik eğilimlerine etkisiyle ve uluslararası alandaki politik gelişmeyle, aynı zamanda dünya ölçüsünde sosyalizm ile kapitalizm arasındaki barışmanın biçim ve amaçlarının koşullarınca önceden belirleniyor. Bu bağlamda, sosyalizmin önceliklerinin birleşmesinde pratik bir program hizmeti gören yenilenme, bizim öncü düzenimizin saygınlığının ve çekim gücünün yükseltilmesi için global bir önem kazanmış oluyor.

SBKP'nin yenilenme çizgisi, tüm dünyada olağanüstü geniş yankılara neden oluyor. Uluslararası kamuoyu, Sovyetler Birliği'ndeki devrimci değişikliklerin uluslararası konumlar, ilişkiler, olaylar üzerindeki büyük etkisini giderek daha tam bir biçimde algılıyor. Komünistler, ilerici demokratik güçler, *Sovyet yönetiminin ülkesinin geleceği ile, sosyalizmin ve barışın yazgısı ile ilgili sorumluluğun bir yansıması olan bu kazanımlara büyük bir değer veriyorlar. Onlar biliyorlar ki, SSCB'ndeki başarılar ne denli büyük, sosyal-ekonomik, politik ve tinsel yükseliş ne denli dinamik olursa, sosyalizmin, komünist dünya görüşünün insanlar üzerindeki etkisi de o denli artmış olacaktır.*

Hatta burjuva propagandası bile, SBKP'nin politikasının tüm insanlık üzerindeki büyük etkisini görmezlikten gelecek durumda değildir. Düşmanlarımız bu etkiyi oldukça daha fazla çarpıtmaya, onu sosyalizmden uzaklaşma, sözde kapitalizmin reçetelerini benimseme gibi göstermeye yelteniyorlar. Onlar sosyalizmi, demokrasi ve insan haklarıyla karşı karşıya koymaya çalışıyorlar. Ancak benzer girişimler, gerçekleri zerre kadar değiştiremez, burada söz konusu olan yeni düzenin özünden kaynaklanan, ona çağdaş boyutlar ve perspektifler veren Lenin'ci politikadır.

Sovyet toplumunun tüm alanlarında başlayan devrimci yenilenmelerin ve sosyalizmin gelişmesine katkı yaratan Lenin'ci konseptlerin yerleşmesinin, sosyalist dünya için büyük bir önemi vardır. Aynı zamanda bugün kardeş partilerin önünde de zamanın çağrısına yanıt verme gibi çok önemli bir görev duruyor. Bu, sosyalizmin önceliklerinin bilimsel-teknik ilerlemeyle birleştirilmesini toplumun ilerlemesinde dinamizmin hızlandırılmasını, ekonomik etkinliğin yükseltilmesini, halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesini, yani yeni düzenin potansiyellerinin tam olarak kullanılmasını sağlamak demektir.

Bugünkü dönem, sosyalist devletlerde yönetim ve planlama, sosyalist demokrasinin derinleşmesi, halkın tüm toplumsal sorunların çözümüne katılımı alanlarında en tutumlu yöntemler için canlı bir arayış ve savaş ile ayırıldılıyor. Sosyalist demokrasinin işlerliği ve yetkinleştirilmesinin yasallıkları, *halkın erkin dayanağı ve onun taşıyıcısı olduğu genel olgu-*

nun yaşamda ardıcıl bir biçimde gerçekleştirilmesinde ifadesini buluyor. Biz sosyalizmin «herkesten olanaklarına, herkese emeğine göre» temel ilkesinin saygınlığına sıkı sıkıya uyulması temeline dayanan sosyalist adaleti ciddi olarak korumakla yükümlüyüz. Tüm bunlar, düzenin, ekonominin, sosyal alanların ve kültürün dinamik gelişmesi için sağladığı olanakların daha iyi kullanılmasına yardım edecektir. Sosyalizm kuruculuğu ve onun biçimleri ile ilgili eski görüş ve anlayışları terketmenin zamanı gelmiştir.

Elbette sosyalizm dünyasında, her kardeş parti, her devlet bu sorunlarda kendi düzeyine, koşulları ve gereksinimlerine uygun bir biçimde hareket ediyor. Pratik, devrimci süreçlerde, yeni toplum kuruculuğu yöntemlerinde çok değişik biçimlerin ortaya çıkacağı yollu Lenin'ci öngörüü kanıtıyor. Bu çok çeşitlilik gereğince kardeş partilerin deneyimlerinin ve bunların karşılıklı değiş-tokuşunun, sosyalizm yolundan birlikte ilerleyen halkların emeğiyle yaratılan değerlerin genelleştirilmesi ve uygulanmasının rolü artıyor. Bu, toplumsal düzenimizin sürekli gelişmesine güçlü içtepiller veriyor, onun olanaklarını artırıyor.

Sosyalist devletler arasındaki ilişkilere yeni nitelikler kazandırmak çok önemlidir. Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (EYK) üyesi sosyalist ülkelerin kardeş parti yöneticilerinin Moskova karşılaşmasında (Kasım 1986) bir-birimizi karşılıklı etkilememizin, tüm işbirliği mekanizmasının yetkinleştirilmesi zorunluluğu ile ilgili olarak ilkesel sonuçlar çıkarıldı. Saptanan önlemlerin anlamı, günümüzde topluluk ülkeleri arasında işbirliğinin, sosyal-ekonomik gelişme dinamizminde ve bilimsel teknik ilerlemenin hızlandırılmasında etkin bir faktör olmasını sağlamaktır.

3

Ekim Devrimi kalıtlarının Çekoslovakya halkının yazgısı, onun en yeni tarihi için temel önemi vardır. Rusya'da devrimin neden olduğu devrimci dalganın yükselmesinin, Ekim 1918'de Çekoslovakya devletinin kurulmasıyla kopmaz bağı vardır. Lenin'ci ülkülerin gücü, Sovyetler Birliği'nin örneği, Çekoslovakya Komünist Partisinin Mayıs 1921'de kurulmasını ve yığınların burjuvazinin baskı ve sömürsüne karşı savaşkan eylemlerini etkilemiştir. Sovyetler Birliği'nin İkinci Dünya Savaşı yıllarındaki kurtarıcı misyonu Çek ve Slovakların ulusal özgürlüğünün, devlet bağımsızlığının yenilenmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. SSCB ile işbirliği, bizim topraklarımızda sosyalizm kuruculuğunun değişmez faktörü olmuştur.

Çekoslovakya halkı sosyalizmin gelişme yıllarında elde ettiği başarılarla haklı olarak övünebilir. Ekim Devrimi'nin devrimci gerçekliği bizim koşullarımızda da kantılandı. Toplumun serpilip gelişmesi, onun yeni nitelikler elde etmesi, insanların girişimciliğinin ve bilincinin gelişmesi için, yani sosyalizmin potansiyelinin daha tam olarak kullanılması için ÇSC'nde de yenilenme yaşamın tüm alanlarında kaçınılmaz bir zorun-

luluktur. SBKP'nin çizgisini hararetle selamlayan komünistler, emekçileri-miz, Lenin'ci partinin politikasını, görevlerini yerine getirmede bir esin kaynağı ve kendilerine güç veren bir örnek olarak görüyorlar.

Çekoslovakya Komünist Partisi'nin 17. Kongresi (1986), ülkenin sosyal-ekonomik gelişmesinin hızlandırılması ve ekonomide, tarımda, sosyal ve tinsel-kültürel alanların yönetimlerinde derin değişikliklerin gerçekleşmesi programını yükseltti. Şimdi biz, Lenin'ci planlama ve ekonomiyi yönetime ilkeleri üzerinde kurulacak olan bütünsel bir ekonomik reform programı hazırlıyoruz. Devlet işletmeleri, tarım, üretim ve tüketim ile, aynı zamanda konut kooperatifleriyle ilgili yasa tasarıları üstüne geniş bir tartışma kampanyası açıldı.

ÇKP'nin politik planda saptadığı önlemler, toplumsal sistemin yetkinleştirilmesine yöneliktir. Bunlar, komünist partisinin önümüzde duran değişikliklerin gerçekleştirilmesinde rolünü güçlendirmekle, onun kolektif yönetim, demokratik santralizm ve parti içi demokrasi eylemleri temelinde çalışma stili ve yöntemlerini yetkinleştirmekle görevlidir. Sosyalist demokrasinin ve halkın öz yönetiminin giderek derinleştirilmesine, açıklığın genişletilmesine özel bir dikkat ayrılıyor.

Sosyalist demokrasinin çok yönlü gelişme özünü, en başta bir varolan olanakları en iyi bir biçimde kullanarak, yenilerini yaratarak, emekçilerin kararların alınmasında ve denetimin uygulanmasında somut katılımının sağlanmasında görüyoruz. Devlet ve toplumsal işlerde yönetimin demokratik biçim ve yöntemlerini zenginleştirme, bu arada tüm sorunların ele alınışında açıklığa ve objektifliğe, eleştiri ve özeleştiriyeye genişlik kazandırma, emekçilerin bunların çözümündeki katkılarında niteliksel bir yükseliş kaydetme zorunluluğunu ön plana alıyoruz. Aynı zamanda burada, bizim programsal amaçlarımızın gerçekleştirilmesinde yığınları daha çok ilgilendirecek, emekçileri devlet organlarında, köy ve kentlerde toplumsal örgütlerde, yani her yerde işyerleri düzeyinde günlük görevlere çekecek elverişli bir sosyal ortamın ve politik-örgütsel önlemlerin alınması söz konusudur. Bu anlamda örneğin, devlet işletmeleri yasa tasarısında, ekonominin yönetilmesi, yöneticilerin seçimi ile ilgili sorunların ilkesel çözümünde, emek kolektiflerinin ve onların demokratik yollardan seçmiş oldukları organların rolünün önemli ölçüde yükseltilmesi öngörüldüğü. Aynı biçimde, kooperatiflerle ilgili yasa tasarıları da, özyönetim temelini giderek derinleşmesinde kaynaklanıyor. Kanımızca bu, *sosyalist toplum yurttaşlarının politik aktifliğinin yükseltilmesinde tek doğru yoldur.*

ÇKP'nin girişimiyle ve yönetimi altında yürütülen ve sosyalist düzenin yetkinleştirilmesi sürecinin bir parçası olan toplumsal mekanizmaların yenilenmesi, durgunluğun, ilgisizliğin, sorumsuzluğun her türüne karşı savaşımla sıkı sıkıya bağlıdır. Bu aynı zamanda, partimizin en önemli görevlerinden birini oluşturuyor.

Sosyalizm, halk içindir ve halk onun yaratıcısı ve kurucusudur.

SSCB'nde, kardeş ülkelerde toplumsal ilerlemenin hızlandırılmasına yönelik programsal amaçlar, dünyadaki sosyalist ve diğer ilerici güçlerin ileri sürdükleri yeni görevler, *savaş tehlikesinin ortadan kaldırılması, uluslararası gerginliğin yumuşaması, barışın korunması ve güçlenmesi savaşıyla sıkı sıkıya bağlıdır.*

«Halklara barış» bu, Sovyet erkinin Ekim Devrimi'nin etkisinden hemen sonra dünya kamuoyunun karşısına çıktığı başta gelen istemlerden biridir. Lenin'ci Barış Buyruktusu'nda yansımaları bulan demokratik barış anlaşması çağırısı, farklı toplumsal sistemlere ait devletler arasında barış içinde yan yana yaşama temeline dayanan Sovyet dış politikasının genel çizgisinin hareket noktasını oluşturmuştur.

Eşi görülmemiş yıkım gücüne sahip silahların var olduğu nükleer-uzay çağımızda, savaşın ortadan kaldırılması ile ilgili sorun, uygarlığın kurtarılması, insanlığın varolması sorunuyla eşanlamlıdır. Benzer bir ortamda, SBKP'nin ileri sürdüğü Barış Programı, Sovyet girişimleri insanlığa nükleer silahlanma yükünden kurtulmanın, uluslararası alanda bütünsel güvenlik sistemi kurmanın yollarını gösteriyor. Biz bunda halkların özgür gelişmesi ve devletlerin yapıcı işbirliği için gerekli önkoşulları görüyoruz.

Sovyetler Birliği'nin, oluşan tehlikeli ortamdan herkes için kabul edilebilecek bir çıkış yolu bulma amaçlı iradesi, M. S. Gorbacov'un BM Genel Kurulu'nun 42. Oturumuna, tüm dünya kamuoyuna yönelik «Gerçekler ve güvenli bir dünyanın garantileri» başlıklı yazısında yeni yansımaları buldu. Çekoslovakya'nın SSCB ile geniş kapsamlı bir uluslararası (ısrarlı ve kararlı bir biçimde) güvenlik sisteminin oluşturulması savaşımında, tam bir dayanışma içinde olduğunu söylemeye gerek yoktur.

Sosyalist topluluk devletlerinin, barış güçleri ve birçok ülkenin sağduyu sahibi temsilcileri tarafından desteklenen ardıcıl, gerçekçi politikası, yumuşamanın güçlendirilmesine, silahlanma yarışına son verilmesine, onun uzaya aktarılmasının önlenmesine yöneliktir. Sosyalizmin amacı silahsızlanmadır. Tüm dünya halkları, SBKP'nin 27. Kongre kürsüsünden yayılan «Bizim ülkümüz silahsız ve savaşırsız bir dünyadır, her halkın kendi gelişme yolunu, yaşam biçimini özgürce belirlediği bir dünya» (4) sözlerini memnulukla karşıladı.

İdeolojik ve diğer ayrılıklara karşı çelişkilerin politik çözümünden ve işbirliğinden yana savaşım veren güçler, Sovyetler Birliği'nin, tüm sosyalist topluluk ülkelerinin giderek saygınlık kazanan dış politikaları sayesinde güçleniyorlar. Emperyalizmin belli çevrelerinin kışkırttıkları keskin

(4) M. S. Gorbacov, SBKP MK'nin, Sovyetler Birliği Komünist Partisi 27. Kongresine Sunduğu Politik Rapor, Moskova, 1986, s. 80.

uluslararası sorunların çözümü uğruna eski çatışmalı yöntemlerin ortadan kaldırılması, yeni politik düşüncenin yerleştirilmesi zorunluluğu giderek daha iyi kavranıyor. Tüm güçlükler, çelişkilere ve bilinen riske karşın, uluslararası ilişkilerde sağlıklı yönelimin gelişmesinin önkoşulları oluşuyor.

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nden bu yana geçen 70 yıl içinde, tüm insanlığın yararına olan dev kazanımlar sağlanmıştır. Sosyalizmin gücü ve uluslararası saygınlığı, değişik koşullara sahip ülkelerde ve anakaralardaki sosyal ilerlemeye, halkların emperyalizme karşı savaşımının genişlemesine, temel sorunların çözümüne ve insanlığın özlemlerinin gerçekleşmesine olumlu etkilerde bulunuyor.

Çoşku dolu çağımız, Ekim Devrimi'nin başarıyla sona ermesi sonucu, toplumsal çelişkilerin olgunlaştığı, devrimci durumun yükseldiği bir ortamda başladı. Sosyalizm, 20. yüzyılın sonuna doğru ilerlemekte olan günümüzde, bir dünya sistemi olarak, geleceğin çıkarlarına yanıt veren perspektifler çiziyor. Yeni düzen, 21. yüzyılın eşiğinde uygarlığın önüne dikilen en yakıcı sorunlara reel, hümanist yanıtlar veriyor.

Köklü reformlardan ne bekliyoruz

EMİL HRISTOV

Bulgar Komünist Partisi (BKP) Merkez Komitesi Sekreteri

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin gelişmesi, kırk yıldan fazla bir zamandır yüksek tempolarla sürüyor.

Ülkede, onun boyutlarına göre, güçlü bir maddi-teknik temel oluşturuldu. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'nın en fakir, geri kalmış tarım ülkesi olan Bulgaristan, sosyalizm kuruculuğu yıllarında makine yapımı, elektronik, kimya ve biyoteknolojik ürünlerin, bilimsel-teknik ilerlemenin kanıtı olan malların büyük bir ihracatçısına dönüştü.

Ancak son zamanlarda ekstansif faktörler ve ekonominin aşırı ölçüde merkezleştirilmesi olanaklarını yitirdi. Gelişme hızı düşmeye başladı, onun kalite ölçüleri ise ihtiyaçları karşılayamaz oldu. İç pazar ve kamu hizmetleri, ekonominin genel düzeyinin gerisinde kaldı.

Tüm bunları gözönünde bulunduran, BKP, ekonomik yönetimin ve tinsel alanın köklü bir biçimde yenilenmesi, ekonomik, yönetsel ve sosyal mekanizmaların yeniden düzenlenmesi çizgisine yöneldi.

Partinin 13. Kongre'si (1986) toplum yaşamının tüm alanlarında niteliksel yepyeni bir gelişme sağlanması stratejik görevini öne koydu. Önemli değişiklikler, üretici güçleri ve üretim ilişkilerini olduğu gibi, devletin hukuksal, ideolojik ve politik organlarını da kapsıyor. Ekonominin yetkinleştirilmesi yollarının bulunması araştırmalar yirmi yıldan fazla bir zamandır yürütülmekte olduğu için, bu süreçlerin kimisi şimdi ilk adımlarını atmakta, diğerleri ise artık belli bir gelişme düzeyine ulaşmış durumdadır.

BKP MK Genel Sekreteri T. Jivkov'un «Halk ekonomisinin yeni yönetim sistemi» ile ilgili incelemesi, yenilenmenin temelini oluşturuyor. MK'nin Temmuz (1968) Plenum'u, genel olarak toplumsal süreçlerin yönetilmesinde reformların zorunluluğu tezini geliştirdi. 1972'de halkın yaşam düzeyinin yükseltilmesinin bütünsel programı kabul edildi. Böylece, partinin pratik deneyini genişletmiş, ideolojik zenginliğini arttırmış olan yeni

Emil Hristov, 1924'te doğdu. Devrimci eylemlerinden dolayı tutuklanmış, hapse atılmıştır. O, 1949'da Sofya Devlet Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Ekonomik bilimleri doktor adayıdır. 1946'da BKP saflarına katıldı. 1974'te BHC Devlet Konseyine bağlı Toplumsal İlişkileri Yönetme Konseyi Başkanı oldu. 1976'dan beri Devlet Konseyi üyesi, Sosyal Politika Komisyonu Başkanıdır. 1976'da BKP MK üyeliğine seçildi, Ocak 1984'ten beri de BKP MK Sekreteridir.

yöntemlerin enerjik bir biçimde araştırılması ve denenmesi, geride kalan yılların karakteristik niteliğini oluşturmuştur.

BKP'nin bu yöndeki çalışmaları, 80'li yıllarda özel bir yoğunluk kazanmıştır. Parti'nin 12. Kongre'sinin (1981) kararları, bunu takiben T. Jivkov'un gelişmiş sosyalizmin maddi-teknik temeli ve bilimsel-teknik devrimi alanlarındaki devlet iyelik ve sosyalist mülkiyetin sahibi emek kolektifi, sosyalist demokrasi vb. ilgili incelemeleri, ülkenin gelişmesinin teorik temelleri ve yönelimlerini oluşturmuşlardır.

Yönetim pratiğindeki ihmaller de eleştirel bir değerlendirme olarak ortaya çıkmışlardır. Hala idari yöntemlere ağırlık veriliyor, ekonominin değişik dallarında ve yerel yönetim organlarında kurumculuk ve bölgesellik eğilimleri gözleniyordu. Üretim etkinliğinin, kalitenin, mal çeşitliliğinin, işletmelerde emek aktifliği ve disiplinin yükseltilmesine yönelik önlemler yetersiz kalmıştı.

BKP'nin başlattığı yenilenme, bizde olduğu gibi, kardeş sosyalist ülkelerde, komünist partilerinde biriken deneyimleri gözönünde bulunduruyor. Yenilenmenin zorunluluğu, ekonominin önceleri yoğun olarak kullanılan ekstansif gelişme olanaklarının tükenmiş olmasından kaynaklanıyor. Bundan başka, günümüz koşullarında dünyada yeni gerçekler ortaya çıkmıştır ki, bunları gözardı etmek olmaz. Bunlardan yalnızca bazılarını anımsatacağım. Bu, bilimsel-teknik devrimin hızla gelişmesi, dünya kapitalist pazarlarındaki bunalımlı olaylar, sosyalist topluluktaki bütünleşme ilişkilerinin derinleşmesidir. Önemle belirtmek gerek ki, bizde öngörülen değişiklikler için maddi-teknik temel, kadrolar, parti ve devletin gücü gibi gerekli önkoşullar vardır.

Yeni yaklaşımlar, sosyalizm kuruculuğunun nesnel yasallıklarının daha derinlemesine kavranmasına, bilimsel-teknik devrimin kazanımlarının öğrenilmesi ve kullanılmasına, yaşamın her yönden giderek demokratikleşmesine dayanıyor. Değer yasasının ve buna bağlı olan mal-para ilişkilerinin, aynı zamanda toplumsal gelişmenin temelinde sınıfların, değişik sosyal katmanların, kolektifin ve bireylerin çıkarlarının yattığı genel yasanın etkisi gözönünde bulunduruluyor. Bununla birlikte, halk yığınlarının ve emek kolektiflerinin rolü, yeni toplumun kuruculuğu sırasında artıyor, sosyalist demokrasi yaygınlaşıyor ve derinleşiyor.

Bulgaristan'da sosyal-ekonomik süreçlerin diyalektik-materyalist analizi temeline dayanan Marksist-Leninist teori, bu değişikliklerde yaratıcı bir uygulama buluyor.

Söz konusu olan değişiklikler, önemli ve çok kapsamlıdır. *Ulkeyi kısa bir dönemde ileri konumlara çıkarmak gerekiyor. Ekonomik artış tempolarının hızlandırılması, üretimin entansifleştirilmesinin tüm faktörlerinin en yüksek düzeyde kullanılması görevi öne kondu.*

Üretim güçlerinin gelişmesinde, emek sürecine insanın katılmadığı tek-

nolojilerin, kibernetik sistemler yönetiminin (bütünsel otomatizasyon ve robot üretimi, bilgisayar tekniğinin geniş olarak kullanılması) kurulması ve kullanılması çizgisine yönelindi. Ulusal ekonominin yapısı giderek değişiyor. Elektroniğin ve mikroelektroniğin, robot üretimi ve lazer tekniğinin, bioteknolojinin gelişmesi, hammadde, araç ve gereçlerin yeni türlerinin üretilmesi öncelik kazanıyor. Değişik türden donatımdan, makine sistemleri üretimine kadar öncü teknolojiye dayanan çok fazla kaynak gerektiren üretimden, daha fazla bilime dayanan ve kaynak tasarrufu sağlayan üretime geçiş başlamış bulunuyor.

Üretim ilişkilerinin etkinleştirilmesi alanında da önemli adımlar atılacaktır. Yukarıda da belirtildiği gibi, değişiklikler, üretim araçları üzerindeki kamu mülkiyetine, emek kolektiflerinin ise bunların doğrudan sahibi olması gereğine dayanıyor. Halk Meclisi, Nisan 1987'de emekçi kolektiflerine sosyalist mülkiyeti kullanma ve yönetme yetkisi veren bir deklarasyon kabul etti. Bu belgenin yasal önemi vardır. Ulusal ekonominin yapısal birimleri olan özyönetim örgütleri, buna uygun bir biçimde mülkiyet sahibi olmuşlardır. Şimdi devletin fabrika ve işletmelerin, hastane ve okulların, bilim kurumları ve çiftliklerin yetki alanına girmeye başlayan emekçi kolektifleriyle anlaşmalar imzalama işlemleri tamamlanmak üzere-dir.

Yönetimin etkinleştirilmesi ve demokrasinin gelişmesi üstüne konuşurken, şunu da göz önünde bulundurmak gerekiyor. Bizdeki yekpare ve bölünmez bir bütün olan mülkiyet, bir grubun mülkiyetine dönüşmüyor, toplum eskiden olduğu gibi, şimdi de onun sahibidir. Devlet, stratejik kararların alınması, özyönetim organlarının eylemlerinin ayarlanması görevlerini kendinde koruyor. İdari nitelikteki etkilene ve yönetim araçları, öncelikle ekonomik bir nitelik kazanıyorlar. Merkezi planlamanın rolü artıyor, gerçekleşmekte olan süreçlerin analizi, bilimsel-teknik, ekonomik ve sosyal gelişmenin uzun erimli bütünsel programlarının hazırlanması ve gerçekleştirilmesi, genel bilanço sorunları, onun görevlerine giriyorlar.

Devlet planı, özyönetim örgütleriyle diyalog temelinde oluşuyor ve beş yıllık bir süre için Halk Meclisi tarafından onaylanıyor. Bu belgenin amaç ve görevleri, toplumsal gereksinim üstüne bilgilenme biçiminde üreticilerin bilgisine sunuluyor. Önceden saptanmış olan ekonomik normlar, koşullar ve düzenlemeler, onun ayrılmaz bir parçasını oluşturuyorlar.

Halkın politik öncüsü olarak parti, toplumun ilerleme stratejisi ve genel çizgisini ileride de belirleyecek, kadro politikasını, emekçilerin amaca yönelik eğitim çalışmalarını Marksizm-Leninizm ruhunda sürdürecektir, öne konan amaçlara ulaşmak için gerekli maddi-politik ortamı sağlayacaktır.

Ancak, özyönetim sistemleri her düzeyde gelişmek için gerekli olanaklara sahiptirler ve bu nedenle de onlar eylemlerin etkinliğinden sorumlu

değildirler. Sonuç olarak tüm bunlar, son dönemlerde genel halk mülkiyetine ilişkin olarak kolektiflerde ve emekçilerde beliren belli bir ilgisizliğin ortadan kaldırılmasına yardım edecektir.

Belirlenen değişiklikler düzenimizin temelini oluşturan sosyalist mülkiyet biçimlerinde daha fazla değişikliğe yol açacaktır. Onun, bölgesel özyönetim birimlerine ait olan kolektif, belediye mülkiyeti gibi biçimleri geliştirecektir. Kolektifler ve ayrı ayrı işçiler, kişisel emek faaliyetinde bulunan yurttaşlar bu mülkiyete eşit bir biçimde katılacaklardır. Aynı zamanda, Bulgar işletmelerinin yabancı özel ve tüzel iktisadî kuruluşlarla karma ya da ortak mülkiyet biçimleri de yaygınlık kazanıyor.

Önceleri de vurgulandığı gibi, özyönetim işletmeleri, birlikler, kombinatlar, tarım-sanayi kompleksleri, kooperatifler ekonomimizin yapısal birimleridirler.

Örneğin, işletme teknolojik, ekonomik, örgütsel ve sosyal bakımdan kendi kendini yöneten özel ekonomik bir örgüttür. O, üretimin temel ve döner araçlarını serbestçe satın alıyor ve satıyor, örgütsel-idari yapının gelişme yönlerini belirliyor, pazar, bilimsel-teknik, yatırım ve üretim alanlarını planlıyor, bu arada uluslararası alan da içinde üretimi bağımsız olarak gerçekleştiriyor, diğer örgütlerle işbirliği yapıyor ve eylemlerinin sonuçları üstüne tam bir sorumluluk taşıyor. İşçilerin (büyük fabrika ve işletmelerde temsilcilerin) genel toplantısı, ekonomik konsey ve kolektifin yöneticisi, işletmelerin özyönetim organlarıdır. Genel toplantı en geniş haklarla donatılmıştır. O, yalnızca hesap veren konseyi ve müdürü seçmekle yetinmiyor, aynı zamanda işletmenin perspektiflerini, planlarını, temel iç normları, kuralları, ekonomik muhasebe, emeğin ödenmesi ile ilgili durumları belirliyor.

Üretilen ürünlerin, mal ve hizmetlerin gerçekleşmesi sonucu elde edilen gelir, emekçi kolektiflerinin gelirlerini oluşturuyor, ücret fonu ise, çalışma sonuçlarına bağlıdır. Burada ayarlamalar, ortalama ücrete kıyasla toplumsal emek üretkenliği artışının önüne geçen istemlere dayanıyor. Kişisel gelir, tavanla sınırlı değildir ve her kategoriden personel için kişisel katkıya göre belirlenir.

Yeni koşullarda bizdeki işletmelerin iflasına ve bunların çalışmalarına son verilmesine ancak, eğer bunlar ekonomik bakımdan çökmüşse izin verilebilir. Böyle bir durumda mülkiyet sahibi olan devlet, haklarını kullanıyor ve iyileşme önlemleri alıyor. Eğer bu da yardım etmezse o, işletme ile imzalamış olduğu anlaşmaya son veriyor ve işçileri serbest bırakıyor. İşletmenin iflasını, ona kredi sağlayan banka da ilan edebilir. Bu durumda üretim fonları başka bir kolektifin emrine sunuluyor, ya da satılıyor.

Brigad (ekip), atelye, kısım, geniş haklar, yükümlülükler ve sorumluluklar çerçevesinde ve özyönetim temelinde çalışan temel emekçi kolektifleridir. Bunlar işletmelerde oluşuyor, anlaşmalar gereğince üretim araç-

ları alıyor, eylemlerini iç ekonomik muhasebeye, taahhütlere göre ayarlıyorlar. Brigad (ekip) işçi sayısını kendisi belirliyor, işçi konseyini ve yöneticiyi seçiyor, iç normları, emek, hammadde, araç ve gereç, enerji sarfiyatını (teknolojik belgelere göre) saptıyor, gelir elde ediyor, ücret fonunu paylaştırıyor.

Teknolojik veya üretim bakımından birbirleriyle bağlı olan işletmeler, ekonomik kuruluşlar (kombinalar aralarında gruplaşıyorlar. Bu durumda, değişik halkaların kaynakları ve potansiyeli ortak çıkar temelinde daha yüksek bir etkinlik amacı ile teknolojik, pazar, üretim ve sosyal politikayı uyumlaştırmak için kullanılıyor. Bu arada işletmeler ekonomik ve hukuki bağımsızlıklarını, bütçe ve bankalarla, pazar ile (mütaahhitler ve tüketiciler ile) olan doğrudan bağlarını koruyor. Onlar, birlikten ayrılma sorununa kendileri karar veriyor.

İşletme müdürlerinin ve bunların seçtiği yöneticilerin katıldıkları ekonomik konseyler bu düzeydeki yönetim organlarıdır. Birlik, konseyin kararı gereğince işletmelerde uygun düşen harcamaların yaklaşık yarısını merkezileştirerek, kendi fonlarını oluşturur.

Bulgaristan'da, halk ekonomisinde en güçlü kuruluş *birliktir*. Bu, aynı işkolundan büyük üretim kompleksleri arasında uyumlu bir politika yürüten özyönetim ve diğer örgütlerin ekonomik gruplaşmasıdır. Birlik, onun üyelerinin belli yetkileri çerçevesinde teknoloji, uzmanlaşma ve kooperatifleşme alanlarında, yatırımlarda, pazar ve sosyal alanlarda bütünsel bir yaklaşım gerçekleştiriyor. O, ortak görevlerin çözümünde kendisine katılan örgütleri koordine ediyor, kadroların bilimsel eğitiminin örgütlemesini sağlıyor, ortak ticari ve bakım işletmeleri oluşturuyor. O, en yüksek organ olan yönetim konseyi, yürütme konseyi, başkan ve denetim konseyi tarafından yönetiliyor. Birlik, anlaşmaya göre yalnızca ona katılan özyönetim örgütlerinin sağladıkları haklara, yükümlülöklere ve sorumluluklara sahiptir.

Örneğin «Elektronik» birliğı, güçlü ekonomik ve çok branşlı bir gruplaşmadır. Onun başta gelen amacı, elektronik, elektronikleşmiş teknolojik sistemler üretimini örgütlemek, sanayi programını geliştirmek, insan emeğinin katılmadığı teknolojiler ve kibernetik yönetim sistemleri hazırlamak ve uygulamaktır. O, halk ekonomisinin tüm alanlarında elektronüğın sanayi teknolojisi ile sentezinden sorumludur. Bu birliğe, elektronik, programlı sanayi, metal kesme tezgahları ve robot üretimi alanlarında büyük kuruluşlar katılıyor.

Kollektif ve kişisel ilginin yükselmesine, toplumsal üretimin gelişmesine, insanların yaşam düzeyi ve biçimine aktif etkide bulunan dağıtım ilişkilerinin yetkinleşmesi, yenilenme planlarına uygun bir biçimde sürüyor. Garantili ücret yerini, gerçekten elde edilen sonuçlara bağlı olan emek gelirlerine bırakıyor. Bu, çıkardığı işe bakmadan eşit ücret eğiliminin,

değişik nimetlerin dağıtımında hala sık-sık rastlanan haksızlığın ortadan kaldırılmasına yardım edecektir. Ekip, aile ve kişisel yükümlülüklerin geniş olarak uygulanmasını öngörüyor. Yöneticilerin emeğinin ödenmesi, bunların yönettiği örgütlerin elde edecekleri gelirlere bağlı olacaktır.

Üstyapıdaki değişiklikler, toplumun politik, ekonomik, sosyal ve tinsel sisteminin tüm alanlarını kapsıyor. Halk Meclisi'nin Temmuz 1987'de kabul ettiği belediyelerin halkın özyönetim birimlerine dönüşmesi ile ilgili deklarasyon, yürürlüğe girdi. Geçmişte ve günümüzde sağlam geleneklere sahip olan belediyeler, genel bölgesel-idari birimlere dönüşüyorlar. Onlar, kendi bölgesinde üretim güçlerinin yapısının belirlenmesine katılacak, küçük ve orta işletmeleri örgütleyecek, halkın tarım ürünleri sektörüne olan gereksinimlerini kendisinin karşılaması ilkesini getirecek, ek maddelerin üretimi için kişisel ve kolektif eylemlerin tam istihdamına ilgi gösterecektir. Şimdi belediyeler konut kuruculuğundan ve altyapının oluşturmaktan, sağlık hizmetlerinden, eğitimi, kültürden, dinlence ve spor, aynı zamanda kendi bölgelerinde toplum düzeninin ve insan haklarının korunmasından sorumludur.

Yüksek erk organları, yeni görevler gözönünde bulundurularak yenileniyor. Halk Meclisi, çalışmalarına halkın temsilcilerinin katılacağı özyönetimin en yüksek kolektif organı haline gelecektir. Dar kurumculuk ve işkol çıkarları, ekonomimizin entansif gelişmesini engelliyordu. Bu nedenle kimi bakanlıkların ve genel müdürlüklerin eylemlerine son verildi ve bunların yerine: Ekonomi ve Planlama; Dış Ekonomik İlişkiler; Tarım ve Orman Sanayii; Kültür, Bilim ve Eğitim gibi yeni dört bakanlık kuruldu.

Toplumsal süreçlerin ve olguların global analizinde, toplumsal gelişme stratejisinin oluşmasında ve aynı zamanda yönetimin her düzeyinde kadroların eğitiminde partinin rolü artıyor. Bununla birlikte, BKP, devletin görevlerinin tekrarlanması, ekonomik ve sosyal organlar üzerinde kol kanat gerilmesi eylemlerinden arınacaktır.

Eskiden aşırı derecede merkezileşen ve bürokratlaşan toplumsal örgütlerde de önemli değişiklikler yapılacaktır. Bunlar, halkın özyönetim birimlerinde ancak gereksinim duyulduğu dönemlerde kurulacaktır.

Partimizin yeni programının kabul edilmesinden sonra, yasama organları yasasını ve BHC Anayasa'sını yeniden işlemek gerekecektir.

Dahası, ideolojideki değişiklikler, insanın toplumsal mülkiyetten yabancılaşmasının üstesinden gelinmesine, sosyal bozuklukların ortadan kaldırılmasına, olumsuzluklara karşı savaşın hızlandırılmasına, Marksizm-Leninizm klasiklerinin özlü bir biçimde vurguladıkları sosyalizmin gerçek tinsel değerlerine dönülmesine yöneliktir.

BHC Devlet Konseyi'nin bundan bir süre önce aldığı bir kararla, ülkede önceleri sayısı 28 olan illerin yerine sekiz bölge kuruldu. Bu, birçok devlet aygıtının çeşitli halkalarında ve değişik ekonomik birimlerde

operatif yükümlölüklerin yerine getirilmesinde ortaya çıkan engellerin ortadan kaldırılmasına, kaba idarecilikten kaçınmaya yardım edecektir. Bu ülkelerin utkusu için binlerce insan kapitalizme ve faşizme karşı savaşta can verdi, BKP üyeleri ve partisz yurttaşlar 1944 Halk Devrimi'nin utkusundan sonra özverili bir çalışmaya koyuldular.

Bizim daha bütünsel ve sistemli bir biçimde değindiğimiz BKP MK'nin Temmuz Plenumu (1987) ve bu arada T. Jivkov'un Plenum'da okuduğu «BHC'nde sosyalizmin giderek kurulmasının temel konseptlerinin durumu» başlıklı raporda yer alan sorunlar, özü bakımından sosyalist toplumumuzun önümüzdeki yıllarda gelişmesinin bütünsel modelini oluşturma girişimidir.

Konsept, Ağustos'ta Halk Meclisi'nde onaylandı. Bu en önemli sorunun tartışılması için Aralık 1987'de Ulusal Parti Konferansı' toplanacaktır.

Küçük bir açıklamada bulunmak istiyorum. Biz «model» sözünden, Bulgaristan'ın geleceği üstüne öngörüde bulunma girişimi olarak, ama sosyalizmin gelişmesinin taklit edileceği ideal bir örnek olarak değil, partimizin bugün onu gördüğü biçimde kullanılmasını anlıyoruz. Ulusal model, SSCB ve diğer sosyalist ülkelerde çok yönlü bütünleşmenin derinleşmesi temelinde kurulmuş ve ülkemizde sosyalizm kuruculuğunun genel, özel ve tekil gelişme diyalektiğine dayanıyor.

Öngörülen değişikliklerden kimileri, sosyalist bütünleşme süreçleri ile doğrudan ilişkilidir. Söz konusu olan fiyat saptamalarının temelini oluşturan uluslararası fiyat ayarlamalarına geçmek, işletmeleri iç ve dış ticaretin haklarıyla donatmak ve yabancı katılımıyla ortak işletmelerin kurulması da içinde bunların eylemlerindeki sınırlamaların kaldırılması, topraklarımızda gümrüksüz serbest bölgelerin örgütlenmesidir. Kanımıza göre, tüm bunlar Ekonomik Yardımlaşma Konseyi çerçevesinde çok yönlü işbirliğinin derinleştirilmesi için elverişli koşullar sağlayacaktır.

Ülkemizde gerçekleşmekte olan köklü reformlardan ne bekliyoruz? En başta sosyalizmin başarıyla gelişmesi için toplumun sosyal enerjisinin daha aktif hale getirilmesini. Bu, uzun bir süreçtir. Biliyoruz, objektif, ama daha çok da sübjektif güçlükler ortaya çıkacaktır. Ama partimiz birlik ve beraberlik içindedir. O, BKP MK'nin Temmuz Plenumu'nun saptadığı çizgiyi oybirliği ile destekliyor, köklü reformların ardıcıl bir biçimde gerçekleştirilmesinde tam bir kararlılık içinde hareket ediyor.

Tasarılarda ve işlerde yenilenme

«Bize laf değil, iş lazım.»

V. İ. Lenin

Moskova İ. A. Lihaçov Otomobil Fabrikası'nın ana binasının önünde, kırmızı ve beyaz çiçekler arasında Lenin'in anıtı durur. Bu anıt, Lenin'in Ekim devriminden hemen sonra o dönemde bu yerde bulunmakta olan küçük bir atölyeyi ziyaret etmesinin anısına dikilidir.

Haziran 1918 tehlikeli ve aynı zamanda da büyük umutların zamanıydı. Sıradan Rus mujiğini «çelik ata» oturtmayı hayal eden Lenin, o zamanlar 5–6 yıl içinde Moskovalıların binlerce araba üreteceğini söyledi. Onun sözleri çoktan gerçek olmuştur. Bizim delegasyon buraya geldiğinde, bizler yılda 200 bin kamyon üreten bir fabrika ile karşılaştık.

Böylesi bir sanayi devinin yaratılması kolay bir iş değildi. Geçmişte kızıl orduda bir denizci olan, daha sonraları işletmeyi 30 yıl yöneten ve 1956 yılında fabrikaya adı verilen İvan Lihaçov ABD'de yaptığı bir görüşmeyi hatırlar. Henry Ford küçümser bir edayla ona «kapitalist» bir üretim yaratmalarını sağlık verir. Ancak Lihaçov şöyle yanıtlar: «Biz ekonomimizi sizin kapitalist yoldan değil, bizim sosyalist yoldan kuracağız.»

Halka danışmak Leninci bir gelenektir. Nisan 1985'de, dönüm noktası olan SBKP MK Plenumuna bir hafta kala, o zamanlar daha yeni Genel Sekreter seçilmiş olan Mihail Gorbaçov bu fabrikayı ziyaret etti. Otomontaj bölümünde miting yapıldı. Bunun öncesinde ise atölyelerde insanın üretimde, ülkede ve toplumda kendini efendi olarak hissetmesi gerekliliği üzerine canlı ve doğrudan görüşmeler oldu.

SBKP MK Nisan Plenumu, daha sonra 27. Kongre (1986) bilimsel-teknik ilerleme ve demokratikleşme temelinde köklü ekonomik ve sosyal dönüşümler yolunda yeni ve devrimci konsept ileri sürdü. Bizim işçi ve mühendislerle genel montaj tezgahı çevresinde yaptığımız sohbetlerin özünü bu dönüşümler konsepti oluşturdu. Onlar ilk kez dizelli kamyon ürettiklerini gururla anlattılar. Yeni model onlara göre fabrikayı otomobil teknolojisiinde dünya seviyesine yükseltmektedir.

ZİL Otomobil Birliği'nde çalışan 118 bin personalin 100 bini Lihaçov fabrikasında çalışıyor. Burası beş kez rekonstrüksiyondan geçmiştir. İki yeni atölyenin son rekonstrüksiyonu ve donatımı ile birlikte dizel teknoloji üretimine geçilmiştir ki, bu aynı zamanda hızlandırmanın da amacıdır. Seri üretim bu yıl sonuçlarını verecektir.

ZİL sıradan bir işletme değildir. Burada işçilerin eğitim gördüğü enstitü vardır. Öğretimin ilk yılı teorik derslere ayrılmıştır. Daha sonraki sınıflarda ise öğrenciler sırayla bir hafta okulda, bir hafta atölyede ders gör-

mektedirler. Böylelikle enstitü hem teoriyi hem de pratiği bilen mühendisler mezun ediyor.

Burada iyi bir kültür evi, stadyum, yüzme havuzu, sauna vb. bulunmaktadır. Fabrikanın aynı zamanda hastanesi, çocuk yuvası, dinlenme evleri ve sanatoryumları vardır.

Biz şunu açıkça anladık ki, işletmede işlerin yoluna sokulması, hızlandırma ve yeniden yapılanma sorunlarına çözüm yöntemlerinin bulunması için artık ciddi bir çaba içine girilmiştir. Tam ekonomik muhasebe, kendi kendini finanse etme, ürün kalitesinin bağımsız devlet müfettişlerince incelenmesi uygulamaya sokulmuştur.

DÖNÜŞÜMLERİN İKİ YANI

ZIL'deki parti komitesi sekreter yardımcısı Aleksandr Suşev perestroykanın iki yanı olduğunu söylüyor. Burada da, Leniñgrad'daki Elektrosila işletmelerinde ziyaret ettiğimizde karşılaştığımız şu tablo görünüyor: İşçiler iyi çalışma koşulları, yeni daireler, prim ve dinlenme olanakları istiyorlar, ancak bunlar için gerekli olanın emek üretkenliğinin artırılması yoluyla kazanılması amacı herkese ilginç gelmiyor. Bu gerçeği insanların bilincine ulaştırmak gerekiyordu, çünkü tüm toplumun olduğu gibi kolektifin bir kısmı da yenilenmeyi daha verimli çalışma gerekliliği olarak kavramaktan ziyade, onu yönetim ve örgütlenme sorunlarına indirgiyordu. Ancak sekreter yardımcısı iyimserdi: Üretim sonuçlarına bağlı olarak yeni ödeme ve prim sisteminin onaylanmasıyla (bu sistem kimi çalışma ekiplerinde uygulanmaya başlamıştır ve bunların peşi sıra doğal olarak diğerleri de bu uygulamaya yöneleceklerdir) hızlı bir üretim artışı ve kalite yükselişi beklenebilir. Aynı zamanda maddi teşvik ve sosyal gelişme fonları artacaktır.

Bu karşılıklı bağı Leningrad'da artık farkettiler. Burada konut yetersizliğinin hissedildiği koşullarda ek olarak 2 bin daire inşa edilmiştir. Elektrosila işletmesi kolektifi, bir dizi işletmedeki işçiler gibi iki ve üç vardiya çalışma uygulamasına geçmeye razı oldular. Makinaların kullanımı iyileşti, yatırımlardan tasarruf edildi, hızlı bir üretim artışı sağlandı. Tüm bunlar ürününü verdi ve bu arada 2 bin daire de kuruldu. Biz Elektrosila işçisi Yevgeni Makarov ve onun kompütör operatörü olan eşi Marina'nın oturdukları yeni daireyi ziyaret ettik. Çay içerken onlardan yeni kurulan yerleşim bölgesi üzerine ve perestroykanın neler getirdiği üzerine çok ilginç şeyler dinledik.

Elektrosila genel direktörü Boris Fomin'in fabrika tarihi üzerine anlattıkları da olayları daha iyi anlamamıza yardımcı oldu. Burada artık ekonomik muhasebeye geçilmiş, ancak üretimin entensifikasyonu zorunluluğu açıkça hissediliyor. Değişimler kolay olmuyor. Personelin bir kısmı ise yeni

taleplere ayak uyduramıyor. Ancak yine de bir yıl içinde emek üretkenliğinin % 8–10 artması gibi önemli başarılar kendini gösteriyor. Bu durum 2 bin kişilik bir işgücünü açığa çıkarıyor. Sağlan bir çalışma disiplini, hammadde kullanımının daraltılması ve ürünün emek hacminin azaltılması diğer önemli başarılarıdır. Bugün fabrikadaki üretimin % 60–75'i seçimle işbaşına gelen ekip şeflerinden oluşan ekipler tipinde bir örgütlenmeye dayanıyor. Ayrıca daha yüksek düzeydeki usta ve yöneticilerin de seçimi söz konusudur.

Fabrikanın parti komitesi sekreteri Aleksandr Yegorov perestroykanın getirdiği değişimler üzerine soruyu yanıtlarken, onun yöneticilerin bilincinin değişmesine yardımcı olduğunu ve onları sıradan işçiye yaklaştırdığını belirtti. Şimdi diyalog oluyor, insanlar sorularına yanıt alıyorlar, ilginç ve yararlı tartışmalar açılıyor. Toplantı sayısı azalmıştır ve kimsenin kulağına ne konuşması gerektiği fısıldanmıyor.

Kısacası, biz direktörün sözleriyle belirtirsek kolektifi yenilemeye ve çalışan insanı efendi yapmaya yönelik adımların kararlılıkla yaşama geçirildiğini hissettik. Onun ZIL'den meslektaşı baş direktör yardımcısı Aleksandr Bujnski bu konuyla ilgili olarak şunları vurguladı:

«Üretimin demokratikleştirilmesi ve yöneticilerin seçilmesi ekonomimizde şu anda yaşanmakta olan sağlıklı süreç için karakteristiktir. Ekonomik muhasebe ve demokratikleşme ekonomik mekanizmanın yenilenmesinin biricik doğru yoludur.»

Gosplan ve işletmelerde bize, yenilenmenin temel unsurlarından birinin yönetimdeki köklü reform olduğu söylendi. Bu, devlet işletmeleri yasası ile önceden belirlenmiştir. Yasa, çalışma kolektiflerini bağımsız ve kendi kendini yönetir duruma getirmiştir. Yönetim reformu, bilimsel-teknik devrim ve uygulamanın tek bir bütün olarak ele alınmasıyla sıkıca bağlıdır.

Sıvı gazla çalışan ve süper iletkenlik ilkesinin kullanıldığı türbinli jeneratör projesi gördüğümüz kadıyla Elektrosila'da dikkat merkezinde bulunuyor. Bu, mevcut modellere oranla daha ekonomiktir ve bilimsel-teknik ilerlemeye fabrikanın bir katkısı olacaktır. Sovyet Estonya'nın başkentindeki Novotallin Limanı'nın şaşırtıcı derecede genç direktörü Anatoli Kanayev henüz iki aşamasının tamamlanmadığı karmaşık teknikteki projeyi anlattı. Son derece otomatik olan bu tesis bizde oldukça derin izlenimler bıraktı. SSCB Bilimler Akademisine bağlı Moskova Bioorganik Kimya Enstitüsü'nü ziyaretimiz sırasında bir alanda daha bilimin pratikte daha sıkı bağlanması konusunda neler yapıldığını öğrendik. Seçkin bir bilimadamı olan direktör yardımcısı Vladimir Bıstırov araştırmaların sonuçlarının pratik olarak kullanılması programını bizlere anlattı. Geçen yıl Biogen olarak adlandırılan dallar arası bilimsel-teknik bir birlik kurulmuş. Bu birlik, temel bilimler merkezinin, araştırma ve yapım kurumları-

nın, üretim işletmelerinin tek bir bütün olarak birleştirilmesine yardımcı olmuş.

PARTİNİN OYNADIĞI ROL

Leningrad Parti Örgütünün yönetim organlarının çalışmakta olduğu Smolni'de, Oktobr Devriminin bu tarihsel merkezinde parti yöre komitesi sekreteri Aleksandr Degtyarev ile komünistlerin işleri ve tasaları üzerine söyleşi yaptık. Gelişmenin ekstansif yöntemlerinden entansif yöntemlerine geçmek kolay değil. Parti yönetimine göre burada en ciddi sorunlardan biri, işgücünün yetmemesi. Leningrad, Büyük Anayurt Savaşı yıllarında yapmış olduğu kahraman müdafa sırasında nüfusunun önemli bir kısmını yitirmekle kalmamış, aynı zamanda ölenlerden doğabilecek iki kuşağın yokluğunu da hissetmiştir. Bugün kentte çalışabilir nüfustan daha çok emekli bulunmaktadır. Her yıl 50 bin kişilik işgücünü dışardan çekmek zorunlu olmuştur. Bu durum sosyal gereksinimler için ek harcama yapılmasını gerekli kılmış, her yeni kişi için 15 bin ruble harcama yapmak gerekmiştir. Yenilenmenin hedeflediği entensifikasyon, durumu köklü bir biçimde değiştirmeye, işgücü açığını kapatmaya yardımcı olacaktır. Ancak yine de konut yapımı planı (Leningrad'ın gereksinimi 2000 yılına kadar 600 bin dairedir) % 15 yükseltilmiştir. Yerleşim tesisleri inşası programına işletmeler de kendi güçleriyle aktif olarak katılıyorlar.

Leningrad'daki kamuoyu yoklamaları şunu gösterdi: Yenilenmeyi nüfusun % 99'u destekliyor. Bunun yalnızca % 60-70'i yenilenmeye kendilerinin de katkı yapabileceği görüşünde, % 30-40'ı ise dönüşümler yolunda elde edilen başarıları belirtiyorlar. Bir çok yönetici mümkün olduğu kadar çok yurttaşın yenilenmeyi kendi çabalarıyla desteklemesini sağlamanın zorunlu olduğu görüşündedir.

Leningrad yöre parti komitesinde ajitasyon ve propaganda bölümü başkanı Galina Baranova parti üyelerinin artık daha fazla enformasyon sahibi olduklarını belirtti. Her ayın üçüncü perşembesi parti ve sovyet çalışanları temel parti örgütlerini ve çalışma kolektiflerini ziyaret ederek, henüz çözülmemiş sorunları oralarda tartışıyorlar. Bu tür görüşmelerin konusu daha önceden ilan ediliyor ve böylelikle insanlar hazırlanabiliyorlar. Düzenlenen politik günlemeler artık daha popüler oluyor. Propagandacılar emekçilerin istek ve tepkileri konusunda yöneticileri haberdar ediyorlar. Parti yöre komitesi, temel parti örgütleri ve basın çok sayıda mektup alıyor. Geçmişte toplantılara sekte vuran formalizme karşı kararlı bir savaş verilmektedir.

Burada Moskova'daki izlenimlerimizden söz etmek yerinde olacaktır. Bu Şubat Moskova Parti Kent Komitesi Plenumunda başkentte yenilenmenin

gidişi konusu incelendi. SBKP MK Politbüro aday üyesi, kent komitesi birinci sekreteri Boris Yeltsin okuduğu raporda elde edilen başarıların henüz az olduğunu belirtti. Bu nedenle kent komitesi üyeleri çalışmalarının düzeyini niteliksel olarak yükseltme kararı aldılar. Plenumdaki konuşmalarda şu sözler işitildi: Yönetici komünistler çalışmalarının hesabını vermek zorundadırlar, yükümlülükler tam verimlilikle yerine getirilmediği için, yeni çalışma biçimine yavaş geçildiği için, eğer hak etmişlerse, eleştirilmelidirler. Bizler, görkemli konuşmaların, yüzeysel değerlendirmelerin kimseye gerekli olmadığını plenumda işittik. Eski, gözü kapalı bağlılığa bağımsızlık, girişimcilik ve hataların haklı eleştirisi son vermelidir. Herkese kendi fikrini söyleme olanağının verilmesi, çalışma kolektiflerinin yöneticilerden hesap sorabilmesinin sağlanması önemlidir.

Kent komitesi büro üyelerinden İlya Pisarev ve Vladimir Şerbakov Moskova-lıların konut koşullarının ve işletmelerdeki sosyal hizmetlerin iyileştirilmesine yaptıkları kişisel katkı konusunda Mayıs ayı sonlarında hesap verdiler. İkisi de yoldaşça sert bir eleştiriye tutuldular. Onları eksiklikleri gidermeye, durumu düzeltmeye çağırdılar. Bu toplantıda benzeri uygulamanın her yerde geçerli olmasının uygun olduğuna karar verildi. Moskova'ya Pravda gazetesi bu toplantı ile ilgili olarak iki sayfalık rapor yayınladı.

SBKP Moskova Kent Komitesi Sekreteri Yuri Karabasov temel parti örgütlerinin yığınların artan girişimcilik heyecanı ve aktifliğini yansıtırken aynı zamanda emekçilerin günümüzdeki istemleri doğrultusunda bu örgütlerin çalışmasını sağlamanın en karmaşık bir sorun olduğunu kabul etti. Kent komitesi bu sorunun çözümü için kararlılıkla işe girişti: Sorumlu yöneticiler tabanda yeni yaklaşımı anlattılar, durum hakkında komünistlere bilgi verdiler, onların görüşlerini dinlediler. Önceleri dikkatlilik ve kararsızlık hüküm sürdü. Tabanın tepkisini gizleyen bir şaşkınlık söz konusuydu. Ancak parti kararları yaşama geçirilmeye başladığında, ilk dönüşümler görevden uzaklaştırılan veya kendi isteği üzerine ayrılan tabandaki parti örgütleri sekreterleri oranında (%40'a kadar) gözüktü. Yeni değerlendirmelere uygun olarak 33 Moskova yöre parti komitesinin 19'unun birinci sekreterleri de, çalışanlarının yaklaşık üçte biri de değiştirildi.

Yenilenme her görevin çözülmesine tüm nüfusun aktif olarak çekilmesini gerektiriyor. İşte bu nedenle bize, derinleşen ve genişleyen sosyalist demokrasi ile bürokratinin kökünü kazmak için temel örgütlerin seferber edildiğini açıkladılar. Dönüşümler düz ve hızlı olmuyor. Başarısızlıklar, yanlış anlayışlar, kimi zaman gerektiğinden fazla ileriye giden iyi niyetli çabalar ortaya çıkıyor. Tüm bunları itina ile düzeltmek gerekiyor. Demokrasinin anahtarı bilgilendirmedir ve eğer yığınlar durumu tüm açıklığı ile biliyorlarsa yöneticilere eskisi gibi yaşamak ve çalışmak olanağı veremeyeceklerdir. Örneğin Moskova'nın rekonstrüksiyonu ve yeniden yapılan-

dırılması üzerine geniş bir tartışmanın temeli kısmen basında mimarların bu konu üzerine yaptıkları tartışma ile hazırlanmıştır. Moskova kent komitesi de, üstünkörü veya şamar oğlanı aramaya yönelik çabalardan arınmış, toplumsal işlere açık ve sorumlu bir yaklaşımı sağlamak amacıyla kitle haberleşme araçları temsilcileriyle aynı biçimde çalışıyor.

Önemli mevkilere yeni, enerjik ve sabırsız kadrolar getiriliyor. Bunlar işe giriyorlar, doğru kararlar alıyorlar, hata yapıyorlar, başanlı oluyorlar veya başarısızlığa uğruyorlar. Kent komitesine göre perestroykanın yavaş ilerlemesinin nedenlerinden biri, temel parti örgütleri sekreterlerinin deneyim yetersizliği ve gerekli bilgilerinin olmaması. Bu nedenle kadro eğitimine ve hazırlanmasına büyük dikkat ve zaman ayrılıyor.

Yöneticilerin seçilmesi, sıradan emekçilerin onlar hakkında gerçekten ne düşündüğünü öğrenmek yolunda emsalsiz bir olanak veriyor. İlk zamanlarda kayıpların da olması mümkündür: İyi bir örgütleyici geçmişteki, ancak unutulmayan bir «kırgınlığın» intikamı olarak seçimlerde red oyu alabilir veya daha kötüsü «sakin bir yaşam» hesabıyla bir yönetici seçilebilir. Ancak ne zaman ki böylesi bir adım üretim sonuçlarını ve maaşları etkilemeye başlayacaktır, işte o zaman açıktır ki atılacak adım çok daha akıllıca olacaktır. Üstelik yöneticilerin görevden alınmasının oldukça sorun olduğu eski koşullara nazaran şimdi başarısız bir kararın düzeltilmesi çok daha kolaydır.

Estonya Komünist Partisi MK birinci sekreteri Karl Veyno ile yaptığımız söyleşiden sonra cumhuriyetteki parti örgütlenmesi konusunda belirli bir fikrimiz oluştu. O, komünistlerin hızlandırma görevini nasıl yaşama geçirmeye giriştiklerini anlattı, bu noktada temel olanın bu işin yığınlar arasında yankı bulmasını sağlamak ve yeni taleplerin düzeyinde bulunarak yığınları peşinden sürüklemek olduğunu söyledi.

Ekonomide verimliliği arttırmaya yönelik deneyimler örgütleniyor. En önemli yeniliklerden biri cumhuriyette GOSSTROY'un kurulması oldu. Bu, yavaş çalışan inşaat müdürlüklerinin yerini aldı. Hizmetler alanında artık kişisel ve ailece çalışma biçimleri uygulamaya sokulmuştur. Yarar iki yarıdır; bir yandan hizmetler iyileşiyor, diğer yandan nüfusun geliri artıyor. Üstelik iş gücü serbest kalıyor. Bu çok önemlidir, çünkü cumhuriyetteki doğum oranı çok düşüktür, yetişkin nüfusun %96-97'si ise ya çalışıyor ya da öğrenim görüyor, kadınlar ise yalnızca ev işleriyle uğraşmak istemiyorlar.

9 Mayıs Kolhozu'na giderek tarım-sanayi kompleksi ile de tanışmış olduk. Burada süt sağımı, hayvan yemi, sebze ve meyva üretimi artış gösteriyor. Bolluğu arttırma yolları üzerine konuşan parti yöre komitesi birinci sekreteri Yan Martin insanları kumanda etmeyip, onlara danışıldığı zaman insanın verimli bir sonuç elde ettiğini belirtti. Bugün kimse kolhozculara toplumsal paraların nasıl harcamak konusunda dikte etmi-

yor, onlar planları tamamlayarak ya da planların üstünde başarı sağlayarak herşeye kendileri karar veriyorlar.

Tallin'deki tarihsel belediye binasında kent komitesi birinci sekreteri Enn-Arno Sillari, devrimci geçmişin kimi olaylarını bize hatırlattı. O, kentte güçlü bir parti örgütünün olduğunu söyledi. Gerçek durum üzerine, şu ya da bu yetersizliklerle ilgili enformasyon özellikle komünistlerden çıkıyor. Çalışmaların temel yöntemi açıklık ve demokratikleşmedir. Ancak kısa bir süre sonra şu anlaşıldı ki, insanlar direktiflere göre hareket etmeye öylesine alışmışlar ki, yukarının onayı olmadan girişimde bulunmaları zor. Durum giderek değişmektedir...

Sekreter kişisel emek faaliyeti ve aile ekipleri sayesinde iyileşmenin sağlandığı kentteki üretimin kimi dallarını saydı. Bunlar taksicilikten kafeterya ve güzellik salonlarının düzenlenmesine kadar geniş bir dalı kapsıyor. Ayrıca o, sıkıntısı çekilen mallardan söz etti ve yakın geçmişte kurulan 150'den fazla kooperatif sayesinde bu işlerin düzeltileceği konusunda umutlu olduğunu belirtti.

Parti örgütleri insanların girişimciliğini geliştirme yollarını ısrarla arıyorlar.

KOMSOMOL'UN VE SENDİKALARIN YERİ

İşletmelerdeki kadroların sürekli değişmesine de kısmen yol açan konut yetersizliği karmaşık bir sorundur. Biz bu sorunla pek çok yerde karşılaştık. Konut koşulları konusunda maaşlar veya primlerin dağıtılması konusundan çok daha fazla şikayet vardır. Komsomol fabrika komitesi sekreteri Aleksandr Malahov, ZIL'de çalışan gençlerin kendi çabalarıyla konut inşa ettiklerini ve tamir yaptıklarını, ayrıca örneğin, çocuk bakımı odaları kurarak yurtlarda sürekli olarak koşulları iyileştirmeye çabalandıklarını belirtiyor. Aynı zamanda gençler edebiyat ve amatör radyoculuk gibi ilgi alanlarına göre örgütlenmelerle de uğraşıyorlar. Fabrikada komsomol gazetesi ve radyo programları mevcuttur. Daha önce belirtildiği gibi burada kuşkusuz sportif ve kültürel tesisler bulunuyor.

Perestrojka sosyal alandaki çalışmaların güçlendirilmesini, mevcut gereksinimlere yeni bir yaklaşımı ve kuşkusuz yeni yatırımları öngörüyor. Fabrika komsomolu gençlerin yaşlı yoldaşların yerine geçeceği zamanın da geleceğini, bu nedenle örgütün temel görevlerinden birinin bu gerçeği gençlere kavratmak ve onları ortak davanın tam katılımcısı yapmak olduğunu anlıyor. Komsomol lideri konut dağılımında, maaşlarda ve uzmanlık eğitimlerinde bazı zamanlarda ortaya çıkan «sosyal adaletsizliklere» değindi. Yeni koşullarda komsomol, gençlerin çıkarlarını kararlılıkla koruyacaktır. Özel çıkarlar söz konusudur, bunları korumak gereklidir ve

bunlar fabrikanın genel gelişme planında gözönünde bulundurulmaktadır.

ZİL sendika komitesi başkanı Yevgeni Osinkin sendikanın rolü üzerinde durdu. Komite tüm işçi ve memurları temsil ediyor. Bunların %97'si sendikaya üyedir. Toplu sözleşmelerin imzalanması, sosyalist yarışmanın örgütlenmesi, emeğin korunması, çalışma ve dinlenme koşullarının iyileştirilmesi sendikanın görevleri arasındadır. 56 çocuk yuvasındaki ve 4 piyoner kampındaki yerlerin paylaşımını sendika yapıyor. Sendika her yıl dinlenme evlerinde ve sanatoryumlarda 26 bin işçiye indirimli olarak yer sağlıyor. Şimdi görev bu olanaktan tüm çalışanların üçte birinin yararlanmasını sağlamak.

ZİL'deki bölüm başkanlarının yaklaşık yarısı perestroyka zamanında değiştirilmiştir. Söyleşi yaptığımız kişi, perestroykanın etkisi üzerine soruyu yanıtlarken ortaya çıkan sorunları üç gruba ayırdı. Birincisi ürünün kalitesidir ve bu konuya büyük bir önem veriliyor. İkincisi plana uygun olarak dizel tekniği üretimine geçiştir. Üçüncü grup ise çalışma normlarını ve koşullarını, ikramiyeleri, dinlenme olanaklarını, kısacası perestroykanın daha ısrarlı bir dikkatle ışıktırdığı sosyal alanı kapsıyor.

Bulduğumuz tüm işletmelerde emekçilerin çalışması ve dinlenmesinin örgütlenmesi ile ilgili olarak büyük bir endişe listesi sunulurken, maaşlarla ilgili sorunların çözümüne sendikanın katılımının tartışılmaması şaşırtıcıdır. Oysa hatırlanacağı üzere ZİL'de maaş ve ikramiyeler konusunda yeni bir sistem artık uygulanmaktadır.

Sendikaların 18. Kongresi'nde, sendika çalışmalarının önemli ölçüde yalnızca üretimin artışını sağlamaya yönelik olduğu kabul edildi. Gorbaçov'un benzetmeli deyişiyle, kimi sendika çalışanları üretimden sorumlu yöneticilerle yanak yanağa dans etmekteydi. Gerçekten de mesleki sendikaların birçok sorumluluğu pratikte yerine getirilmiyordu. Hem ZİL'de, hem de Elektrosila'da koruyucu başlığı, gözlüğü, eldiveni ve özel ayakkabıları olmadan çalışan işçiler gördük. Sanırsınız, gürültü düzeyi de bir hayli yüksekti. Gerekli olan her yerde zorunlu önlemlerin alındığı, ancak güya işçilerin kendilerinin «bu koruyucu araçları kullanmaktan hoşlanmadıkları» bize anlatıldı. İki ve üç vardiyalı çalışma sisteminin (ekonomik açıdan yararlı, ancak işçilerin çöşku ile karşıladıkları bu sistemin) olumsuz sonuçlarının yumuşatılması için bu arada sendikaların da çok dikkatli, kaygılı ve sabırlı çalışmalı gerekiyor. Bu sistem gerçekten de üretimi yoğunlaştırıyor, teknik donatımın daha iyi kullanılmasına yardımcı oluyor, ancak diğer yandan işçilerin boş zamanlarının zararına işliyor.

Ekonomik muhasebe ve üretim birimlerinin yeni kazandıkları bağımsızlık kuşkusuz olumlu bir rol oynuyor. Üretimin tüm yanları analize edilecektir ve bize göre, idarenin ve sendikaların birlikte çalışabilme yetene-

gi iş zamanı kaybının etkili ve zamanında azaltılmasına olanak verecektir.

MANEVI YAŞAMDAKİ YENİ EĞİLİMLER

Perestroykanın en etkileyici yanlarından biri açıklıktır. Moskova parti kent komitesinde bizler şunları işittik: Şimdi herkes herhangi bir görüşe katılmadığını ve kendi görüşünü açıkça dile getirebilir. Bu gerçekten de böyledir: Söyleşi yaptığımız insanlar bazen farklı farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Ancak kuşkusuz eski kolay kolay teslim olmuyor. Bazı durumlarda yaşlı kuşaktan insanlar konuşmaları kendi tekellerine almaya çabaladılar. Oysa seslerini duymak istediğimiz başka insanlar da yanlarında oturmaktaydı. Ayrıca yöneticilerin beğeneceğini sandıkları konular üzerinde konuşmak gerektiğini düşünen insanlara da rastladık. Ancak yine de, partinin halkı uyandırdığı söylenebilir.

SBKP MK propaganda bölümü başkanı Yuri Skliyarov bizlerle manevi yaşamdaki perestroyka ve kitle haberleşme araçlarının rolü üzerine konuştu. Şimdi en başta gelen insan faktörünün aktifleştirilmesidir. Üretimdeki, devletteki, toplumdaki işler konusunda herkes kendi sorumluluğunu kavramalıdır. Ancak ülkede yaşanan herşeye insanların katılabilmesi için onların herşeyi bilmeleri gereklidir. Açıklık bir yaşam normu olmalıdır.

Manevi yaşamdaki ilerlemeyi kendimizin değerlendirebilmesi olanağına bizler sahiptik. Sanırsız ki kimi yeni olgular dikkate değerdir.

Herşeyden önce göze çarpan olgu, kamuoyunun kitle haberleşme araçlarını daha iyi kullandığıdır. Basında canlı bir tartışma yürütülüyor, üstelik farklı ve taban tabana zıt görüşler eşit bir şekilde yansıtılıyor. Her hafta onbirlerce mektup yazı kurullarına geliyor ve artık mektuplara basında daha çok yer veriyorlar. Kitle haberleşme araçlarının izleyecekleri somut çizgi «yukarılarda» değil, yerinde belirleniyor. Gazeteciler yığınlarla ilişkileri genişletmek için yeni biçimlere başvuruyorlar. Güncel ve yakıcı sorunlar üzerine mektup yazan insanlar uzman ve resmi kişilerin de katıldığı radyo ve televizyon programlarına katılmak üzere davet ediliyor. Anket ve röportajlara verilen yanıtlar geniş olarak yayınlanıyor. Leningrad'da televizyon seyircilerinin konuşmacılara sorular sorabilmesi için on telefon numarası bu işe ayrılmıştır.

Ne yazık ki, gazeteciler anlayışsızlıklarla da karşılaştığını belirtiyorlar. Bazen perestroyka için kendileri de bir şeyler yapabilecekleri yerde, «nerede bu perestroyka» türünde sorular hala soruluyor. Basın çalışanlarının belirttiğine göre, kimi yöneticiler karar alındıktan sonra kamuoyuna başvurmaya hala devam ediyorlar. Bazı durumlarda ise açıklık kötü niyetle kullanılıyor ve resmi kişiler haksız saldırılara uğruyorlar. Söy-

leşti yaptığımız insanlardan biri örnek olarak şöyle bir şaka yaptı: «Bir bakan ile bir sinek arasındaki ortak yan nedir? İkisini de gazete ile vurup ezmek mümkündür.»

Ya gazeteciler yeni koşullarda kendi çalışmalarını üzerine neler düşünüyorlar? Leningradlı yayıncılar «önceleri çoğumuz rahata düşkün olarak çalışıyor, yakıcı sosyal ve ekonomik sorunlardan kaçınıyorduk» şeklinde konuştular. Benzeri şeylere bugün de rastlansa da artık bunlar giderek tarihe karşılıyorlar. Kuşkusuz önemli bir psikolojik durgunluk söz konusudur. Ancak şimdi gazeteciler çok daha yetkili ve bilgili oluyorlar, içerik olarak daha yetkin bir çalışma, daha derinlemesine teorik bilgi, daha yüksek düzeyde partililik ve bilinçlilik gösteriyorlar. Gerçi bazen gazeteciler yasal olmayan bir baskı ile karşı karşıya kalıyorlar. Vorosilovgrad'da olduğu gibi açığa çıkarılmaktan kaçınmak için gazetecileri kovuşturuyorlar. Ancak parti dürüst gazetecileri ilkesiz suçlamalardan koruyarak, onlara destek oluyor.

Bununla birlikte kimilerine göre gazeteciler arasında da perestroykaya hazır olmayanlar var. Önceleri de kimseye dokunmayan bazı gazeteciler şimdi de ciddi ve derin bir analiz yapma durumunda değillerdir. Bazıları ise herkesi ve herşeyi eleştiriyorlar, ancak hiç bir zaman kendilerine toz bile kondurmuyorlar. Gördüğümüz kadarıyla gazeteler çok ender özür diliyorlar, olguların tahrif edildiği açıkça ortaya çıksa bile tekzip etmeme yolunu tercih ediyorlar.

SBKP MK propaganda bölümünde bizlere, 1987 yılının başından itibaren gazete ve dergilerin tirajının % 4,7 oranında yükseldiği söylendi. Şu anda talep, üretimi de, basın dağıtımıcılığının eski yöntemlerini de aşmış durumdadır. Gazetelerin tirajının onda dokuzu abone yoluyla dağıtılıyor, ancak günlük satış gibi abonelerde artıyor. Periodik yayınların çoğunluğu anında satılıyor. Gazete satış ağını genişletmek, basın tekniğini nicelik ve nitelik açıdan köklü olarak yükseltmek için önlemler alınıyor. Video olanağından tam olarak yararlanabilmek için bu alanda daha çok şeyler yapmak gerekiyor.

Kitle iletişim araçlarının yanı sıra tüm kültür cephesinde bir «diriliş» süreci yaşanıyor. Geçmişte kendine geçiş yolu bulamayan ilginç sanat eserleri topluma mal oluyorlar. Örneğin «Pişmanlık» adlı Gürcü filmi. Genç rok müzikçileri kendi ustalıklarını sergiliyorlar. Yeni tiyatro oyunları yaşamdaki olumsuzlukları komedi yoluyla eleştiriyorlar. «Alıntı» adlı tiyatro oyununu seyredebildik ve seyircilerin «alıntıdan alıntıya yaşayanları» tanıyarak, böylesi bir uygulamanın sonuçlarını kavrayarak bu oyunu büyük bir hayranlıkla seyrettiklerini gördük.

Söyleşi yaptığımız ünlü tiyatro yazarı Mihail Şatrov şunları söyledi: «Sanat alanındaki açıklık atmosferi, 30'lu yıllarda kurulmuş olan mutlak merkezîyetçiliğe ve sanatın kontrol edilmesine, ayrıca insanın büyük bir

makinanın yalnızca küçük bir vidası olduğu yolundaki Stalinci anlayışa darbe indiriyor. Bu anlayış Ekim devriminin ilkeleriyle çelişiyordu.»

Bazı görüşmelerimizin gösterdiği gibi, kültür alanındaki tutuculuk da çağdaşlıkla savaşıyor. Kimi insanlar rok müziğinin gençliğin ahlak yönünden bozulmasını getirdiği görüşünden hareketle, konser salonlarının ve radyo stüdyolarının kapılarını rok ve benzeri tür müziklere kapamak isterlerdi. Yazarlar, sanatçılar ve kompozitörler birlikleri, bazen gençleri «profesyonel olmadıkları» bahanesiyle kabul etmiyorlar. Bize göre «gençlik kültürüne» yaklaşım, gençliğe yaklaşımdan ayrılmaz. Bizler gençlerin perestroykaya pratik katkılarının bir çok örneğine tanık olduk. Ancak bazıları genç bir insanı yaşlı kuşak temsilcisi kadar eşit haklara ve baeşimsizliğa sahip bir kişilik olarak görmüyor.

Hızlandırmanın bir diğer önemli sosyal gücünü de kadınlar oluşturuyor. Kadın Sovyetleri vardır, Leningrad'da bizlere bu Sovyetlerin genellikle aile sorunlarıyla ilgilendikleri söylendi. Kadınların çoğu içki ve alkolizm ile savaşı yürekten onaylıyorlar. Çünkü bu savaşım ailelerin güçlenmesine yardımcı oluyor. Bazıları durumun ciddi olduğunu ve sert idari önlemleri gerektirdiğini belirtiyor, diğerlerine göre ise önlemleri kademeli olarak uygulamak gerekiyor. Bazıları ise şu görüşte: Dinlenme ve eğlence için daha geniş olanaklar yaratılmadığı sürece hiç bir şey etkili olmayacaktır. Ne olursa olsun, kadınların toplumsal aktifliği artıyor.

Açıktır ki, Sovyet komünistleri sosyal ve manevi yaşamın tüm yönleriyle ilgilenirken, ideolojik karşıtın niyetlerini unutmuyorlar. Emperyalizm sosyalizme karşı şiddetli bir psikolojik savaş yürütüyor. Bu savaşın giderek yoğunlaşması yapmış olduğumuz görüşmelerde belirtildi. Burjuva Batı kendi yaşam ve kültür standartlarını dayatmaya, sosyalist toplumun ahlak değerlerini yıkmaya çabalıyor. Düşman enfermasyonu kuşkusuz elinle kapayamazsın, ancak komünistlerin buna karşı çıkaracağı şey vardır. Bu, sosyalizme dair gerçek, enfermasyon açıklığı, propagandanın cesaretli ve yaratıcı karakteridir. İşte bize bunları dediler. Geçmişte böylesi bir çalışmanın iyileştirilmesine ihtiyacı vardı, şimdi ise işler değişmiştir.

Perestroykanın gidişi üzerine izlenimlerimizi toplarken bizler, pek çok değişim gördüğümüz sonucuna vardık. Yola çıkarken haklı olarak kuşku duyuyorduk. Ancak karşılaştığımız ve konuştuğumuz insanların heyecanı ve çabalarıyla dolu gerçeklikle yüz yüze geldiğimizde bu kuşklar dağıldı. Bazen eski biçimsel tavırla da karşılaştık: Kimileri yakıcı sorunlara yanıt vermekten kaçındı. Ama bizler genel olarak açıklığı, eski yanlışları kabul etme, daha iyiye yönelik değişimleri ve bunların yalnızca korunmakla kalmayıp, daha da arttırılacağıının güvencesini gösterme hazırlılığını hissettik.

Yeni tanıştığımız insanların bir çoğu, perestroykanın durgunluğu aşmanın bir yöntemi olduğu, çağın gereklerinden uzak olan direktiflerle yönet-

menin eski yöntem ve biçimlerinden kurtulmanın bir olanağı olduğunu anlattılar. Bu yöntemler sosyalist toplumun ilerlemesini frenliyordu. Perestroykanın amacı, sosyalizmin üstünlüğünü daha tam olarak kullanabilmek için toplumun ekonomik, sosyal ve manevi yaşamının niteliksel olarak yeni bir yükseklığe çıkarmaktır. Enfemasyon «patlaması» ve demokrasinin her düzeyde genişlemesinin yanısıra perestroykanın anlamı, yurttaşların birer emekçi ve toplumun efendisi olarak potansiyellerinin önünün açılması ve ilerleme ile bağılı olan sorunların çözümüne Sovyet insanların daha fazla katılmasının sağlanmasındadır.

Bize, göre, Sovyetler Birliği'nde yapılmakta olanlar ve halkın istediğı, daha fazla demokrasi, daha fazla sosyalizmdir. Ülkede köklü dönüşümler olmaktadır. Bu Batılı liderlerin göstermeye çabaladığı gibi kapitalizme doğru bir kayış değildir. Bu bir kozmetik önlem de değildir. Söz konusu olan, sosyalizmin daha gelişmesidir, komünist partisinin halkla birlikte ve halk için çalışarak yönettiğı derin ve tutarlı süreçtir.

WILLIAM SOMERSET
(İrlanda Komünist Partisi)

JERZY WASZCZUK
(Polonya Birleşik İşçi Partisi)

ELEAN THOMAS
(Jamayka İşçi Partisi)

Tarih ve günümüz

EKİM DEVRİMİ ANILARINDAN

İlk gün, ilk yasa

Bundan 70 yıl önce, Petrograd'da (Şimdiki Leningrad) 25–27 Ekim tarihlerinde (Ekim Devrimi'nden sonra Rusya'da kabul edilen Gregoryen takvimine göre 7–9 Kasım) Tüm Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetleri'nin İkinci Kongresi yapıldı. Bununla Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin zaferi noktalanıyor ve Rusya'da sosyalist bir devletin-Sovyetler cumhuriyetinin temelleri atılıyordu. Kongre Lenin'in öncülüğünde ilk Sovyet hükümetini, Halk Komiserleri Konseyi'ni oluşturdu ve Sovyet devletinin ilk yasalarını, Barış Buyruktusu'nu ve Toprak Kararnamesini onayladı.

İlerici Amerikan yazar ve gazetecisi John Reed bu tarihsel olaya tanık oldu. J. Reed o zamanlar Petrograd'da savaş muhabiri olarak bulunuyordu. Ekim Devrimini sevinçle karşılayan J. Reed gelişmeleri ilgiyle izledi. «Dünyayı Sarsan On Gün» adlı, gazeteci kalemıyla yazılmış dünyaca tanınan değerli kitabı, 1919 yılının Mart ayında ABD'de basıldı. J. Reed'in kitabını öven Lenin kitabın Amerikan baskısına bir önsöz yazdı.

Kitabın Tüm Rusya İşçi ve Asker Vekilleri Sovyetlerinin İkinci Kongresi'nde Barış Buyruktusu'nun onaylanmasıyla ilgili bölümünde J. Reed şunları yazmış:

... Şimdi Lenin kürsünün kenarını sıkıca kavramış dururken küçük parlak gözlerini kalabalık üzerinde gezdiriyor. Belli ki, dakikalarca süren alkışın farkında değil. Alkışlar bittiği zaman sadece şunları söyledi: «Şimdi biz sosyalist düzeni kuracağız!» ve yeniden insan sesleri ortalığı sarıyor.

«Birinci nokta barışın sağlanması için pratik önlemler alınması ... Tüm savaştan ülkelerin halklarına Sovyet koşulları temelinde barış teklif edeceğiz-toprak ilhakı olmaksızın, tazminat istemeden ve halkların kendi kaderlerini belirleme hakkı temelinde barış. Aynı zamanda, biz verdiğimiz söze uygun olarak gizli anlaşmaları yayınlayacağız ve bunları iptal edeceğiz ... Savaş ve Barış sorunu öyle açıktır ki, Savaştan Ülkeler Halklarına Çağrının metnini bir ön açıklama yapmadan okuyabilirim sanıyorum ...»

Konuştukça ağzı gülümser gibi genişledi, sesi sertti ama rahatsız etmiyordu. Ancak yıllarca konuşmaktan sonra çelikleşmiş gibiydi ve sanki sonsuza kadar konuşabilecekmiş gibi devam etti ... Vurgulamak için

hafifçe öne eğildi. Jest yok. Ve önünde hayranlıkla bakan bin tane sade yüz.

«Tüm Şavaşan Ülkelerin Halklarına ve Hükümetlerine Açıklama 6–7 Kasım Devriminin yarattığı ve İşçi Asker ve Köylü Vekilleri Sovyetlerine dayanan İşçi ve Köylü Hükümeti, savaşan tüm halklara ve hükümetlerine adil ve demokratik bir barış için derhal görüşmelere başlanmasını önerir.

İşçi ve emekçi sınıfların büyük çoğunluğunun istemi olan adil ve demokratik barışla hükümet Rus işçi ve köylüleri Çar monarşisi yıkıldıktan sonra kategorik olarak barış istemine son vermediler, ilhak yapılmadan (yabancı topraklar işgal edilmeksizin, öteki halklar ilhaka zorlanmaksızın) ve savaş tazminatı istenmeksizin derhal barış yapılmasını istiyor.

Rusya hükümeti tüm savaşan halklara derhal böyle bir barış imzalanmasını önerdi ... 6–7 Kasım Devrimi Toplumsal Devrim çağını açtı ... İşçi hareketi, barış ve sosyalizm adına kazanacak ve kendi geleceğini kuracaktır ...»

Tüm bunlarda insanların ruhunu çalkalayan ince ve güçlü bir şey vardı. Lenin konuştuğunda insanların neden ona inandıkları anlaşılıyordu.

Oy çoğunluğuyla çabucak öneri üzerine sadece politik fraksiyonların temsilcilerinin konuşmasına ve kanuşmacıların konuşmalarını onbeş dakika ile sınırlamalarına karar verildi.

Önce Sol Sosyalist Devrimciler adına Karelin konuştu. «Bizim fraksiyonumuzun bildirinin metninde değişiklik üzerine öneri yapma olanağı olmadı. Bu Bolşeviklerin özel bir belgesidir. Ancak buna oy vereceğiz. Çünkü özünü onaylıyoruz ...»

Sosyal Demokrat Enternasyonalistler adına Kramarov (uzun, kambur duruşlu ve miyop) muhalefetin polyaçosu olarak dikkatleri çekmeye çalıştı. Sadece tüm sosyalist partilerden oluşan bir hükümetin böyle önemli bir iş yapmaya yetkisinin olabileceğini söyledi. Eğer sosyalist koalisyon oluşursa kendi fraksiyonunun programın bütünü olmasa bile bir bölümünü destekleyeceğini belirtti. Çağrıya gelince, Enternasyonalistler bunun ana noktalarını tümüyle kabul ediyorlardı.

Sonra birbiri ardısıra ve aralarda yükselen alkış sesleri ile Ukrayna Sosyal Demokrasisi destekliyor, Litvanya'dan Sosyal Demokrasi destekliyor, Halkçı Sosyalistler destekliyor, Polonyalı Sosyal Demokrasi destekliyor, Polonyalı Sosyalistler destekliyor (ancak sosyalist bir koalisyon tercih ediyorlar), Letonya Sosyal Demokrasisi destekliyor ... Bu insanların içinde birşeyler kıvılcım almıştı. Birisi, «Bizim öncü güç olacağımız gelecek Dünya Devrimi'nden söz ediyor, ötekisi «Tüm halkların büyük bir aile olacağı yeni bir çağ'dan söz ediyordu. Söz isteyen biri de «burada bir çelişki var» dedi. «Birincisi, toprak ilhakı ve tazminat ödemedi barış teklif ediyorsunuz ve sonra tüm barış önerilerini dikkate alacağınızı söylüyorsunuz. Dikkate almak kabul etmek demektir ...»

Lenin ayaktaydı. «Biz adil bir barış istiyoruz. Ancak devrimci savaştan korkmuyoruz ... Belki emperyalist hükümetler bizim çağımıza yanıt vermeyecekler, ama biz kolaylıkla hayır denecek bir ultimatom vermeyeceğiz. Eğer Alman proletaryası tüm barış önerilerini dikkate almaya hazır olduğumuzu anlarsa, bu patlak verecek devrim kazanından taşan son damla olacak ...»

«Biz barışın tüm koşullarını incelemeyi kabul ediyoruz ama bu onları kabul edeceğimiz anlamına gelmez. Kimi koşullarımız için sonuna kadar mücadele edeceğiz ama belki ötekiler için savaşın sürmesinin olanaksız olduğunu göreceğiz. Herşeyden önce biz savaşa son vermek istiyoruz ...»

Kamanyev Çağrısı destekleyenlerin kartlarını kaldırmalarını istediğinde saat tam 10 : 35'di. Bir delege aleyhte el kaldırmaya teşebbüs etti ama çevresindekilerin tepkisini görünce elini hızla aşağı indirdi ... Karar oy birliği ile alındı.

Aniden ortak bir dürtü ile kendimizi ayakta Enternasyonal'in sözlerini hep birlikte mırıldanır bulduk. Hıçkırarak ağlayan yaşlı bir asker, çocuk gibi burununu çekiyordu. Aleksandra Kollotay hızla gözyaşlarını sildi. Salonu dolduran güçlü ses camları, kapıları kırıp gökyüzüne yükseldi. «Savaş bitti! Savaş bitti!» diyordu yanımdaki genç işçi. Yüzü gülüyordu.

Belirleyici Seçim Yılları

JOSEF BROZ TITO

Belgrad Çağımız Tarihi Enstitüsü'nün, Ekim Devrimi'ne ve Rusya'daki 1917–1921 yılları arasındaki iç savaşa katılan Yugoslav partizanlarının anılarının derlenmesi yolundaki isteği üzerine, Josef Broz Tito'nun yazdığı ve Belgrad'da yayınlanmış bulunan anılarından alıntılar.

Birçok kez belirtmiş olduğum gibi, benim Rusya'daki Ekim Devrimi'ne ve iç savaşa katılımım mütevasi bir düzeydedir. Kızıl Muhafızlar ve Kızıl Ordu'nun uluslararası birimlerinin saflarında, koşullar nedeniyle kısa bir süre bulundum, bu nedenle katkımın çapı ve önemi mütevazidir. Ancak bu, utkuya ulaşan ilk sosyalist devrimin, insanlık tarihinde yeni bir çağ açan Rus işçilerinin ve köylülerinin gözkaşırtıcı girişimlerinin dışında kaldım demek değildir.

Rusya'daki sosyalist Ekim Devrimi, tüm devrime katılanları ve aynı dönemin öteki insanlarını muazzam ölçüde etkiledi. Devrimci fikirleri hemen benimsemem çok doğaldı. O zaman sosyalisttim ve sosyalist işçi hareketine katılmışım. O zamanlar bu komünist değil, sosyalist hareketti, veya şöyle ifade edeyim, Birinci Dünya Savaşı'ndan önce işçi hareketine sosyalist hareket deniyordu ve ben bu hareket içinde aktif olarak yer alıyordum. Büyük Rus devrimi gibi bir olayı yaşayınca kuşkusuz bu beni tamamen silkeledi. Toplumsal yaşamı ve toplumsal sistemi değiştirme fikirlerini, baskıcı, mutlakiyetçi çar rejiminin nasıl bir şey olduğunu da gördüğümünden, seve seve özümstedim. Bir Avusturya-Macar askerleri tutsağı olmama rağmen, düşüncelerim ve eylemlerim Sovyet Rusya işçi sınıfının düşünce ve eylemleriyle tamamen uyum içindeydi.

Ayrıca, Ekim Devrimi ve Birinci Dünya Savaşı sonunda ve sonrasında tüm dünyayı sarsan devrimci durum, Avrupa'daki o dönemin çürümüş

Yugoslav ve uluslararası komünist hareketinin bir lideri olan Josef Broz Tito (1892–1980) 1910 yılında Hırvatistan ve Slovenya Sosyal Demokrat Partisi'ne girdi. 1915'te Rusya'da Savaş Tutsakları Örgütü'nü kurdu. 1934 yılından sonra Yugoslavya Komünist Partisi Merkez Komitesi ve Merkez Komitesi Politik Büro üyesi oldu. 1935 ve 1936 yıllarında Moskova'da Komünist Enternasyonal'de çalıştı ve Aralık 1937'de YKP'nin başına geçti. 1941–1945 yılları arasında Yugoslavya'da halk kurtuluş savaşı sırasında Yugoslavya Halk Kurtuluş Ordusu'nun Başkomutanı idi. 1940–1952 arasında YKP MK Genel Sekreteri, 1952–1966 arasında Yugoslavya Komünistler Birliği Genel Sekreteri, 1966 Mayıs 1980 arasında YKB'nin Başkanı ve 1953–Mayıs 1980 arasında Yugoslavya Cumhurbaşkanı idi.

imparatorluklarının yaşayacağı çöküşün nedeniydi. O zamanlar Avrupa eşi görülmedik zor bir dönemden geçiyordu ve anlamsız yere kan dökülüyordu. Bu durum en başta Avrupa uluslarını sarmıştı ve kapitalist toplumsal sistemin bunalımına yolaçmış, karmaşadan çıkış yollarının aranmasını getirmişti.

Rusya'daki sosyalist devrim, işçi sınıfının ve tüm emekçi halkın, çarlık rejiminin haksız savaşla bu insanları mahkum ettiği sıkıntı ve ızdıraba karşı ayaklanması ve anlamsız askeri hesaplaşmaya, canlar alan ve yüz yıllar boyunca yaratılmış olan maddi ve manevi değerlerin mahvolmasına son verme çabası olarak başladı. Ve bu devrim tüm dünyada milyonlarca insanı sarstı ve emperyalizmin tersine yeni, daha iyi ve daha adil bir kardeşlik ve barış dünyası kurulması ümidi doğurduğundan hemen onların sempatilerini kazandı.

Hakları ellerinden alınmış, Avrupa'nın kırım siperlerine sürülmüş milyonlarca insan ve tüm emekçi halklar Ekim Devrimi'ne hayran kalırken, onu onaylayıp desteklerken, öte yanda yönetici sınıflar, Ekim Devrimi'ne yeni bir düzen getirdiği için öfke duydular. Ezilen, hakları ellerinden alınan, dolayısıyla uysal olan Raja (!), kaderini kendi eline alınca birdenbire durumun efendisi olmuştu. Böylece Ekim Devrimi halkların zihinlerini açtı ve bizim davamız, arzularımız ve ümitlerimizin bir parçası oldu; hepimize günün ızdıraplarından, güçlüklerinden kurtulmanın yolunu gösterdi ...

Dönemin olayları, kanımca, bizden çok uzak olmasına rağmen, şimdi daha da önemli görünüyor. Bunların benim politik ve ideolojik oluşumum ve genel olarak bilincimin gelişmesi üzerindeki dolaysız etkisi kapsamlı ve büyük oldu. Devrim sırasında kesin bir şekilde komünizmin ve devrimin yanında yer aldım. Daha önce belirttiğim gibi ben sosyalist görüşlü bir işçi, vatansız bir proleterdim. Ancak o dönemde Avrupa'da durumun geleceği oldukça belirsizdi ve savaş elle tutulur hale gelince bir tutum almak hepimiz için daha da güç oldu.

Sosyalist kongrelerde ve kimi uluslararası konferanslarda soğukkanlı sesler duyuldu; tırmanan askeri histeriye karşı koymanın gerekliliğine işaret ettiler ve sosyalist proletaryanın kendilerini sömürenlerin ve yönetici sınıfların çıkarları için savaşmamasını istediler. Ama bu sesler, savaş propagandası, milliyetçi sesler ve sahte yurtsever iddialar deryasında boğulup gitti. İktidarda olanlar anayurtlarının ve ulusal çıkarlarının tehlikeye olduğunu söyleyerek, kendi egemen konumlarını ve ayrıcalıklarını korumak ve yurtseverlikten, anayurttan yüce duygularla söz ederek öteki halklara ve uluslara karşı saldırganlıklarını ve dünyayı yeniden paylaşma emellerini gizlemek istediler.

(!) Raja, Osmanlı boyunduruğu altında tüm hakları ellerinden alınmış, baskı altındaki Ortodoks nüfus. (*Derginin Notu.*)

... Genç bir işçi olarak o zaman benim için çatışan çıkarlar, kasıtlı yalanlar ve onursuz oyun deryası içinde bir tutum almak zordu. Henüz 22 yaşındaydım. Avusturya-Macar askeri üniformasını giyeli bir yıl olmuştu ve askeri tutsak barakalarında kalıyordum. Bu nedenle Rus işçilerinin ve köylülerinin devrimci faaliyetleri ve başarılı devrimleri beni, o zamandan beri içinde bulunduğum devrimci hareketin ön saflarına koyan esas manivela oldu.

Yazar daha sonra Avusturya-Macar ordusundaki askerliğini, Nisan 1925'te Rusya'da, Simbirska eyaletinde (şimdiki Ulyanovsk bölgesi) ve Yekaterinburg (şimdiki Sverdlovsk) kenti dışındaki savaş tutsağı kamplarındaki koşulları anlatıyor. (Orada öteki savaş tutsaklarıyla demiryollarını tamir eden Tito, devrimci görüşlü Rus işçileriyle, Bolşeviklerle karışlaştı, dostluklar kurdu.

Tito, Petrograd'da utkuya ulaşan sosyalist devrimin haberini, Sibiry'daki Omsk kenti yakınlarındayken öğrendi. Tito, Kızıl Muhafızlar uluslararası birliğine nasıl katıldığını, Sovyet vatandaşlığı için başvurusunu, Bolşevik Partisinin üyesi oluşunu ve karşı devrimcilere katılan asi Çek birliklerine karşı savaşanlara katılışını anlatıyor.

Kızıl Ordu'nun, Omsk'u kurtardığını (Kasım 1919'da olduğunu sanıyorum) öğrenir öğrenmez oraya gitmeye karar verdim.

Aslında Omsk'u daha sık ziyaret ettim ozamanlar ve devrimci çalışmada daha aktiftim. Rusya Komünist Partisi (Bolşevikler) Bölge Komitesi'nde kendi seksiyonu olan Yugoslav komünist örgütüyle temas kurdum. Rusya Komünist Partisi Bölge Komitesi, Omsk'un en büyük binasındaki bankaya yerleşmişti. Dimitri Georgiyeviç'in temsilcisi olduğu Yugoslav yoldaşlar tarafından partiye katedildim. D. Georgiyeviç, Rusya Komünist Partisi'ne (Bolşevikler) bağlı olan Yugoslav Komünist Grubu Bürosu tarafından Sibiry kentlerindeki Yugoslavlar arasında parti örgütlerini güçlendirmek ve yaymak, ideolojik, politik ve askeri çalışmaları örgütlemek üzere Omsk'a gönderilmişti. Sonraları ben YKP Genel Sekreteri iken Moskova'da Georgiyeviç ile karşılaştım ve kendisi 1939 sonbaharında İspanya'dan döndü. Omsk'taki tanışıklığımızı sürdürdük.

Ülkeme en kısa zamanda dönmek istediğimden, Omsk'ta uzun süre kalmadım. 1920 baharında Yugoslavya'daki olayları izleme olanağı bulduk. Omsk'a gelen Rus gazetelerinden, ülkede bir canlanma olduğunu öğrendim. Daha önce bir köylü ayaklanması olan «yeşil kadrolar» (2) la ilgili

(2) «Yeşil kadrolar» Avusturya-Macar ordusundan kaçan ve ormanlarda saklananların hareketinin adıydı. Başlangıçta emperyalist savaşa karşı olarak kurulmuştu, sonra zamanla toprak sahipleri ve burjuvazinin yönetimine karşı harekete dönüştü. (Derginin Notu.)

bilgiler geldi, ki benim kanımca bu Ekim Devrimi'nin etkisinin işaretiydi. Ayrıca 1918'in sonlarında, 1919'un başlarında, Domobranski alayının Ela-
çık Meydanındaki ⁽³⁾ ayaklanmasını ve evlerin çatılarından onlara ateş
açıldığını duydum. Ayaklananların birçoğu Sovyet Rusya'dan dönenlerdi.
Ama onları örgütleyecek, işi sonuca vardıracak ve ülke çapında daha
büyük eylemler yaratacak bir parti yoktu. Tüm bunlar benim anavatanıma
dönme isteğimi güçlendirdi.

Birgün, daha iç savaş devam ederken Omsk gazetesinde şu başlığı
gördüm: «Kroatia'da köylü ayaklanması».

Omsk'tan bir yük treniyle Moskova ve Petrograd yoluyla Yugoslavya'ya
gittim.

Petrograd'dan, Estonya üzerinden Narva'ya gittim. Narva'da, ülke-
lerine iade edilen tüm savaş tutsakları için Sovyet Rusya sınırında hazır-
lanmış olan eski bir kalede kordon altına alındık. Burada aşağı yukarı
3 hafta kaldım. Oradan öteki savaş tutsaklarıyla, Almanların aracılığıyla
bir motorla Stettin limanına gittim. Kalkışta ulaşım sorumluluğu bana ve-
rilmişti. Stettin'de uluslara ve kentlerimize göre gruplandırıldık. Bir grup
Yugoslavya birlikte Almanya ve Avusturya'dan geçerek anayurda döndük.
Viyana'da Yugoslavya konsolosluğuna başvurdum ve Maribor'a ⁽⁴⁾ gön-
derilerek orada birkaç gün kordon altında tutulduk. Listeye «karakteri
kuşkulu» olarak geçirildim, çünkü Sovyet Rusya'dan gelmişim: Burjuvazi
«Bolşevik tehlike»den – devrimden korkmaya başlamıştı.

1920 Kasım'ında Zagreb'e geldim ve daha 3 Kasım'da askeri komutan-
lığa kaydoldum. Yetkililere, en kısa zamanda kendim dönmek istediğimi
bildiren bir rapor vermem emredildi. 6 yılı aşkın bir zaman ailemden,
öteki tanıdıklarımdan hiçbir haber alamamışım.

2–3 gün sonra, 5 Kasım'da Zagreb'de Petrinskaya caddesindeki bir
tamirhanede çalışmaya başladım. Bir kez daha evsiz bir proleterdim.
Orada Metal İşçileri Sendikası'nın Zagreb şubesine, sonra da Yugoslav-
ya Komünist Partisi'ne katıldım.

Yaşamımın bir bölümü kapanmıştı, ama bu böylesi bir sürü değişiklik-
lerle doluydu ...

Ardından öteki faaliyetler izledi; seçim çalışmaları (parlamento seçim-
leri 28 Kasım 1920'de yapıldı), Rusya'dan Dönenler Klübü'ne kayıt, Za-
greb proletaryası arasında yoğun çalışma, Büyük Ekim Devrimi'nin yapıldığı
ülke üzerine konuşmalar ve Ekim Devrimi'nin ideleri için, Lenin'in
ideleri için savaşanlarla ve ülkede aynı ideler için, anayurtta sosyalist
devrimin utkuya ulaşması için mücadeleyi sürdürenlerle toplantılar.

⁽³⁾ Kroatia'daki büyük kent Zagreb'deki bir meydan. (Derginin Notu.)

⁽⁴⁾ Slovakya'da bir kent. (Derginin Notu.)

Kendi Gözlerimle gördüm

HERMOD LANNUNG

*Danimarka Radikal Sol Parti'nin yönetim organının
onur üyesi, Liberal Enternasyonal'in onur başkanı*

Hermod Lannung, Büyük Sosyalist Ekim Devrimi ve Sovyet iktidarının kuruluşu sırasında Rusya'da bulunmuştur ve bu ülkeye yardım etmek için çok şey yapmıştır. Dünyanın ilk sosyalist ülkesinin uzun zamanlar boyunca dostu ve eski bir barış savaşçısı olan Hermod Lannung'un anılarını aşağıda sunuyoruz.

Ekim Devrimi'nin 70'inci yıldönümü kutlanırken, 9 Kasım'da 92 yaşında olacağım ve Rusya'da 1917'de ve 1985–1987'de yaşanan iki devrimci gördüğüm için mutluyum. Şimdiki devrim, kanına göre, birincisinin, Lenin'in formüle ettiği görüşlerin doğrudan uzantısıdır. Bunları söylemem sadece 1917–1920 yıllarındaki devrimci değişiklikler sırasında Rusya'da bulunmamdan kaynaklanmıyor. Bu büyük ülkeyi tanımam, onunla güçlü bir dostluğa dönüştü ve burada gelişen süreçleri yakından izledim. Her geçen gün benim vardığım sonuçları doğrulayan kanıtları ortaya koyuyor.

1917 yılının Mayıs ayında 21 yaşında öğrenci iken, Lenin'in takip ettiği yoldan, yani İsveç ve Finlandiya üzerinden Petrograd'a gittim. Danimarka diplomatik temsilcilğinde bir görev önerilmişti bana; onların altından kalkabileceklerinden fazla görevleri vardı, çünkü Danimarka, Avusturya ve Macaristan'ın çıkarlarını Rusya'da gözetmeyi kabul etmişlerdi.

Oraya varır varmaz kendimi olayların en yoğun bir şekilde geçtiği yerde buldum, çünkü temsilcilüğümüz kentin merkezinde, Liteyni Prospekt'i kesen Sergievskaya Caddesi'nde 10 numaradaydı. Benim gibi sakin, zengin bir ülkeden gelen yabancı bir genç için bunlar zaman zaman riskli olmakla beraber büyüleyici ve heyecan vericiydi.

Ben kuşkusuz bir yabancıydım ama buna rağmen tarihin akışını değiştiren, gözlerimin önünde cereyan eden olayları sıkı bir şekilde izliyordum. Müthiş gelişmeler hızla akıp geçiyordu ve gerilim tırmanıyordu. Açlık kol geziyordu; ülkenin sosyal-politik ve ekonomik yaşamında perişanlık ve karmaşa artıyordu; ve cephede durum daha da korkunçtu. Aleksander Kerenski'ye ve hükümetine duyulan güvenin yitirilmesiyle halkın sabırsızlığı artmıştı.

25 Ekim'de hesaplaşma saati geldi ve Avrora kruvazörünün ayaklanmanın işareti olan top atışlarını ben de duydum. Lenin'in öncülüğünde Bolşevikler iktidarı almak için doğru bir zamanı seçmişlerdi.

Açıkça söylemek gerekirse, o zaman için, kendim de içinde birçok Danimarkalı için en önemli şey çarlığın devrilmesiydi. Bizim, Ruslardan farklı olarak o zaman durumun ayrıntılarıyla ilgili açık bir fikrimiz yoktu ve 1917'deki Şubat ve Ekim Devrimlerini, her ikisini de aynı ilgiyle selamladık. Herkesin bildiği gibi her ikisi de gerçekte kan dökülmeden gerçekleşirildi ve bu herkes için, Rusya'da durumun devrimci değişiklik için uygun olduğunun kanıtıydı.

Ancak bu «ayrıntıların» yaşamsal öneme sahip oldukları kısa bir süre sonra ortaya çıktı. İki devrim doğaları açısından birbirlerinden oldukça farklıydı ve yurttaşlarımızın 1917 Ekim olaylarına karşı tutumları kökten değişti. Bazıları açıkça karşı-devrimci ve anti-Bolşevik tutum alırken (aralarında Danimarka diplomatik temsilciliğinin başı ve bazı mensupları bulunuyordu), ötekiler Bolşeviklerin duruma hakim olabileceklerinden ve ülkeyi bunalımdan çıkarabileceklerinden kuşkuluydu. Kimi Danimarkalılar yeni cumhuriyetin geleceğine karşı ilgisizdi. Buna sempati ve anlayış gösterenlerin sayısı ise azdı. Ben bu sonuncular arasında yerliyordum. Bunda benim radikal görüşlerim yol oynamış olmalı, ama açıkça söyleyeyim, Ekim Devrimi'ne ve Ruslara karşı sempati duyan bizler dahi Bolşeviklerin politikasının geleceği konusunda kuşkuluyduk.

Böylesi bir tutum için yeterli bir neden vardı: Yeni iktidarın durumu vahimdi. Ülkede herşeyin durması için temel vardı, ekonomi bir karmaşa içine girmiş, açlık, salgın hastalıklar ve terör yayılmış, vahşi savaş devam ediyor, ordu dağılıyordu vs. Sovyetler'in kadrosuz, deneyimsiz ve gerekli fonlardan yoksun bir vaziyette böylesi muazzam büyük ve geri bir ülkede tüm sorunlarla başa çıkabilecekleri düşünülebilir miydi?

1 Haziran 1918'de Moskova'daki görevime başladığım zaman ülkedeki durumun ne kadar ciddi olduğunu daha iyi gördüm. Çok genç olmama rağmen, yeni Sovyet başkentinde (o yılın Mart ayında hükümet Moskova'ya taşınmıştı) Danimarka Kızıl Haç'ının büyük şubesinin başkan yardımcılığı görevi verilmişti.

O zaman, sadece birkaç ili kontrol edebilen Sovyet iktidarı için gerçekten çok zor bir dönemdi. Bolşevikler'e karşı olan Çekler doğudan Moskova'ya doğru ilerliyorlardı, batıda Alman ordusu vardı. Beyazlar güneyden ve Sibiry'a doğru ilerliyordu, üstelik ikide bir isyanlar çıkıyor ve haydutlar kırsal kesimde yağmacılık yapıyorlardı. İngilizler, Fransızlar ve Amerikalılar Murmansk ve Arkhangelsk'e ve Odessa ile Karadeniz'in öteki limanlarına, Japonlar Vladivostok'a, Türkler de Kafkaslar'a çıkmışlardı. Sosyalist Devrimciler Moskova'da aktif bir faaliyet içindeydiler ve Almanların yardımıyla Lenin'in hükümetini devirmeyi umuyorlardı. 6 Haziran'da Alman elçisi Kont V. Mirbach'ı öldürdüler ve Sosyalist Devrimciler'den terörist bir kadın 30 Ağustos'da Lenin'i ciddi bir şekilde yaraladı. Moskova'yı neredeyse bir panik kaplamıştı.

Bizim durumumuz da kötüydü. Avusturyalı ve Macar savaş tutsakları-

nın ülkenin doğusundan getirilmelerinde aracılık yapan temsilciliğimizde görevli iki genç mühendis Beyaz Çekler tarafından öldürüldü. Ben tutuklandım: Kont Mirbach öldürüldüğü zaman, kötü bir şans eseri Alman Elçiliğinden pek uzak olmayan bir caddede yürüyordum. Kısa bir zaman sonra serbest bırakıldım ama bu pek hoş olmayan bir deneyimdi.

1919 yılının Mart ayına kadar Moskova'da kaldım ve sonra Kopenhag Üniversitesi'nde hukuk öğrenimimi tamamlamak üzere ülkeme döndüm. 1922 yazında mezuniyet imtihanlarımı verdim. Ancak Avrupa Öğrencileri Yardım Fonu ve Fridtjof Nansen'in Aydınlar için Yardım Fonu'nun delegesi olarak açlığın hüküm sürdüğü Rusya'ya gitmem teklif edildiği zamana kadar çalışmaya vaktim olmamıştı. Bu ülkedeki ikinci görevim 1924 Martına kadar sürdü, ki o zaman kıtlığın üstesinden gelinmişti.

Bu yardım örgütlerinin görevlisi olarak Rusya'da bulunduğum ilk ay Karkov'dan Kırım'a ve Novoçerkask'a kadar seyahat ettim. Ülkenin güneyi açlığın kısıgındaydı ve yapacak çok işimiz vardı. Öğrencilere ve üniversite profesörlerine yiyecek, giyim eşyası ve kitap vererek, hastanelere teçhizat ve ilaç temin ederek yardım ediyorduk. Bu zor ama mücadeleye davet edici bir işti . . .

Çok seyahat ettim, çok gördüm ve öğrendim ve Rusya'yı, hele insanların daha çok sevdim. Mayıs 1923'te Krakov'dan Moskova'ya geri çağırıldım ve bana Avrupa Öğrenciler Yardım Fonu ile Fridtjov Nansen'in (1) Aydınlar için Yardım Fonu'nun tüm Rusya sorumluluğu verildi. İnsancıl görevlerle Kazan, Samara, Saratov ve Kiev üniversitelerine gittim.

Rusya'yı ikinci ziyaretimdeki ve Sovyet iktidarının ilk ziyaretimden sonraki başarılarıyla ilgili izlenimim neydi? İzlenimlerim çok daha güçlü ve kalıcıydı. Deneyim kazandım ve eğitim gördüm, analitik yeteneklerim gelişti ve karşılaştırma ölçütleri kazandım. Herşeyi düşünmek ve bir sonuç çıkarmak için zamanım oldu; ayrılacağım zamanı beklerken Lev Tolstoy'un dairesinde 3 hafta kaldım (büyük yazarın torunu o zaman benim sekreterimdi). Sovyetler Birliği'ni 1926'da, 1928'de ve 1930'da yeniden ziyaret ettim.

En önemli şey, Bolşeviklerin iktidarda kalıp kalamayacaklarına ilişkin kuşkusunun kalkmasıydı. Bolşevikler gerçekten muazzam güçlüklerle başa çıktılar. Yeni iktidarın inanılmayacak kadar kısa bir dönemde, on yılda çoğu alanlarda kaydettiği muazzam ilerlemeye hayran kaldım, büyülenim. Başarılarından biri, geçmişte onlarca, binlerce yaşamı alan açlığı ortadan kaldırmasıydı. Bu çabalara katkım olduğu için onur duyuyorum.

Ülkede uzun vadeli dönüşümlerin hızı arttı. Kendi kişisel deneyimimle Sovyet iktidarının kalacağını anladım. Bolşeviklerin hayranlık uyandıran

(1) Uluslar Birliği tarafından Savaş Tutsakları sorunları yüksek komisyon üyeliğine atanmış olan Nansen, Rusya'da kıtlığın azaltılması için uğraş vermişti. (*Derginin Notu.*)

ve halkım için tamamen sürpriz olan başarılarının ardında yatan neydi? Birinci etmen, kanımca Lenin'in, milyonlarca insanı saran ve onları ileriye götüren Ekim Devrimi fikirlerini sonuca ulaştırma yolundaki iradesi ve aynı zamanda Sovyet halkının kendi gücüydü. Sovyet halkının Bolşeviklerin planlarını ve davalarını başarılı bir şekilde sonuca ulaştırmadaki şevki, kendini adamışlığı ve kararlılığı beni hayran bıraktı ve heyecanlandırdı.

İkinci etmen, Lenin hükümetinin akıllı, esnek ve tutarlı iç ve dış politikasıydı. Burada Lenin'in, kıtlığın kol gezdiği çokuluslu, okuma-yazma bilmezliğin yaygın olduğu bir ülke için olağanüstü önemli olan ekonomik, kültürel sorunlar ve ulusal soruna parlak çözümlerini özellikle belirtmeliyim. Bolşevikler Rusya'nın gelişmesinin kritik karmaşasına özel bir yaklaşımla yanaştılar, ki bunu yalnız kendileri yapabiliirdi ve etkin bir biçimde çözdüler. Bolşevikler bu görevi eski tarzda düşünerek çözemezlerdi, bu benim derin inancımdır. Ve burada Sovyetler Birliği'nde şimdiki yeni politik düşünceyle yakın bir paralellik görüyorum.

... İlkeme 1924'te döndüğümde Sovyetler Birliği'ne olan ilginin epey artmış ve güvensizliğin, düşmanlığın azalmış olduğunu görünce memnun oldum. Bolşeviklerin başarıları büyük bir etki yaratmıştı. Aynı yıl içinde, ki bu uzun bir gecikme oluyor, Danimarka Sovyetler Birliği'ni tanıdı ve diplomatik ilişkiler kurdu (ticari ilişkiler bir yıl önce başlatılmıştı.)

O zamandan bu yana toplumsal ekonomik, ve kültürel alanlar da içinde; çeşitli alanlarda Danimarka-Sovyetler Birliği ilişkilerinin gelişmesi için elimden geleni yapıyorum. Radikal Sol Parti'nin Komünist Partisi'yle resmi ilişkileri olmamasına rağmen ben, kimi Danimarkalı komünistlerle iyi ilişkiler kurdum ve Dünya Kongresi için onlarla işbirliği yaptım. Bu işbirliği özellikle 1974'ten bu yana başkanı bulunduğum Danimarka ile Sovyetler Birliği Arasında İşbirliği için Danimarka Ulusal Derneği içinde aktif bir şekilde yürüyor.

Birlikte en fazla, Kopenhag'da, başkanlığını benim yaptığım Uluslararası Barış Yılı Dünya Kongresi'nin hazırlığında ve yapılmasında verimli bir şekilde çalıştık. Kongre genel olarak başarılıydı. Planlarımızı uygulamayı sürdüreceğiz. Barış için çalışmalarımın dolaylı sık sık azarlanıyorum, ama ben buna hiç aldırımıyorum ve uğraşımda bir değişiklik yapmaya da niyetim yok.

Ekim Devrimi ve günümüzün kilit sorunları

EKİM DEVRİMİ'NİN 70. YILDÖNÜMÜ NEDENİYLE
PRAG'DA DÜZENLENEN ULUSLARARASI SEMPOZYUM

Daha önce de bildirildiği gibi «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi Prag'da Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü nedeniyle «Ekim Devrimi ve günümüzün kilit sorunları» konulu uluslararası bir teorik sempozyum düzenledi. Sempozyuma 60 komünist ve işçi partisinden, uluslararası demokratik örgütlerden heyetler katıldı. (Bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları», Sayı 7, 1987.)

Sempozyumda yapılan görüş değiş tokuşunun ana içeriği şöyle özetlenebilir: Komünistler günümüz dünyasını nasıl görüyorlar ve dünyadaki sayısız çelişki ve sorunun Ekim Devrimi ruhunda, toplumsal ilerlemenin çıkarına çözüme kavuşturulması için çabalarını neler üzerinde yoğunlaştırıyorlar?

Aşağıda sempozyumda yapılan konuşmaların bir özetini yayınlıyoruz.

KRİTİK DÖNEM

Sempozyumda şu vurgulandı: Ekim Devrimi fikirlerinin günümüzde de etkisini sürdürmesi, bunların güncelliği, her şeyden önce insanlığın, sosyal-ekonomik yaşam koşulları açısından, Ekim Devrimi'nin başlattığı tarihsel aşamanın sınırları içinde yaşamakta olmasından ileri gelmektedir. Eskiden olduğu gibi bugün de kapitalizmden sosyalizme geçiş, iki toplumsal sistemin barış içinde yanyana yaşaması, emperyalizme karşı, onun saldırı ve zorbalık politikasına karşı, barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme için savaşım sorunları temel sorunlar olmaya devam ediyor.

Sempozyumda konuşanlar Ekim Devrimi'nin barış, sosyal adalet ve toplumsal ilerleme savaşımına verdiği güçlü itkinin devrimden bu yana geçen dönem içinde sürekli olarak ve geniş boyutlarda etkisini sürdürdüğünü belirttiler. Ekim Devrimi fikirlerinin yığınların bilincine ve devrimci yaratıcılığına yaptığı etki, bu fikirler sosyalizmin başarılarında, komünistlerin politikasında ne kadar daha geniş ölçüde ve sürekli olarak cisimleşirse o kadar daha açık şekilde ortaya çıkmaktadır.

Ekim Devrimi'nden bu yana geçen yıllarda tarihin akışı defalarca dünyada sosyalist yenilenmenin karşı konulmaz bir eğilim haline geldiğini kanıtladı. İnsanlığın ilerlemesinin yönünü belirleyen bir dünya sistemi olarak sosyalizm gelişiyor. Öte yandan yirminci yüzyılın sonlarında dünyanın gelişmesi somut biçimde ele alındığında, Marksistlerin hatta yüz-

yılımızın ortalarında tasavvur ettiklerinden çok daha farklı bir görünüm oluşturmaktadır.

Sosyalizm henüz ana görevini, yani en yüksek emek üretkenliği sağlama görevini yerine getirememiştir. Ama bu yolda da önemli başarıları sağlanmıştır. İlerici toplumsal düzen gelişmiş ekonomiye, modern bilimsel yapıya, güvenilir askersel-politik potansiyele sahiptir. Öte yandan son yıllarda iki sistem arasındaki yarışmanın uluslararası koşullarının kökten değişmesi ve bir dizi ülkede, sosyalizm yolunda ilerlerken çelişkilerin birikmesi sonucunda, sosyal-ekonomik gelişmenin hızlandırılması tarihsel zorunluluğu daha şiddetli şekilde duyulmaya başladı. Sosyal-ekonomik gelişmenin hızlandırılması, gelişmiş üretici güçleri, olgun üretim ilişkileri, sağlam, iyi çalışan ekonomi mekanizması olan en yüksek düzeyde örgütlü ve verimli bir ekonomi oluşturmaya amaçlamaktadır.

J. Kolczynski (Polonya) dünyada sosyalizmin konumlarının güçlenmesine yardım eden etkenlerin arttığını belirtti. Ne ki, 70'li yıllarda ve 80'li yılların başlarında bu sürecin gelişme hızı yavaşladı. Bu, kapitalizmle yarışmanın öne koyduğu istemlere yanıt vermiyordu. Ve yalnız ekonomi alanında da değil. Birçok ülkede, genellikle sübjektif nedenler yüzünden, sosyal ödevlerin, aynı zamanda politik demokrasi sorunlarının giderek daha hızlı şekilde çözümü frenleniyordu. J. Debrouwere (Belçika), emperyalizmin dayattığı çatışma politikasının sosyalizmin gelişmesini olumsuz yönde etkilemeye devam ettiğini belirtti. Onun kanısınca, bugün özellikle Sovyetler Birliği'nde cesur biçimde sergilenen ve giderilen durgunluğun ve hatta kimi ciddi olumsuz olguların önemli nedenlerinden biri de budur. Ekim Devrimi ruhunun yeniden canlanması, kapitalist dünyada işçiler ve öteki emekçi katmanları arasında sosyalizme ilginin yeniden artmasına yardım ediyor.

Konuşmacı devamla şunu belirtti: *Gelişmiş kapitalist ülkelerin çoğunda* son 40 yıl içinde sol güçlerin etkisi önemli ölçüde azaldı. Örgütlü işçi hareketi de dahil, birçok kez savunma mevzilerine itilen bu güçler, uzun zaman kapitalist toplumda yeni teknolojinin uygulanması sonucu meydana gelen yapısal değişiklikleri ve bunların sınıf savaşımı için doğurdıkları sorunları gözden kaçırdılar. G. Şahnazarov (SSCB) şunu ekledi: Öte yandan kapitalizmin zannedildiğinden daha dayanıklı çıktığını ve değişikliklere kendini uydurma yeteneği gösterdiğini, 21. yüzyıla da talip olduğunu düşünmek yerinde olur.

A. Diaz Ruiz (Küba), M. Abdullah (Suudi Arabistan) ve O. Millas (Şili) şunu vurguladılar: «Üçüncü dünya»da emperyalizmin yeni sömürgeci yayılmacılık politikası, *yoksul ülkeler ile zengin ülkeler arasındaki çelişkiyi olağanüstü keskinleştirdi*. Bunların gelişme düzeyleri arasındaki mesafe azalmıyor, tersine artıyor ve açlık bölgelerinin sınırlarının daraltılması, emperyalizmin çeperlerinde yoksulluğun, alfabetizliğin, işsizliğin ortadan kaldırılması yönünde herhangi belirgin bir başarı sağlanamıyor. Bu böl-

gelerde yaşayan ve insanlığın önemli kesimini oluşturan halklar, kapitalizmin 80'li yıllardaki ekonomik bunalımının esas yükünü sırtlarında taşıyorlar. «Üçüncü dünya» ülkelerinin ekonomilerinin durumu yürekler acısıdır. 1986'da 1 trilyon doları bulan dış borçlar yükü, ekonomik geriliği giderme ödevini çözmeyi son derece zorlaştırdı. Bilimsel, teknik devrim koşullarında emperyalizmin gelişmekte olan ülkeleri sömürmesi entansifleşti. Bu ülkelerin ekonomik bağımlılığı, teknolojik bağımlılık nedeniyle, daha da artıyor. Militarizmin baskısı artıyor. Gelmeye götüren yolun eskiyen ve adil olmayan ekonomik düzen vasıtasıyla nasıl iyice bloke edildiği daha açık biçimde görülüyor. Azgelişmişlik, yeni sömürgeci sömürüyle ilgili sorunlar yıldan yıla daha da ağırlaşıyor ve patlamaya hazır bir durum yaratıyor. Bu durumun köklü şekilde nasıl değiştirileceği sorunu, her zamankinden daha yakıcı hale geliyor.

Ne ki, sorun, sadece dünyanın devrimci yenilenmesi yolunda problemlerin birikmiş olmasıyla sınırlı değildir. Emperyalizmin ve gericiliğin gidererek artan direnişine rağmen toplumsal ilerleme sürüyor. Ancak insanlık, sempozyumda da belirtildiği gibi, ilk kez doğrudan doğruya kendi varlığını koruma sorunuyla karşı karşıya geldiği kritik bir döneme girdi. Tarihte eşine raslanmadık bu durum, bu olgu, komünistlerin politik yönelimlerini yeni biçimde belirlemelerinde temel, belirleyici öge oluyor.

Emperyalizmin yarattığı yeni tehlikelerin, özellikle nükleer yıkım tehlikesinin olayların gelişmesine yaptığı etki öyelsine büyük ve geniştir ki, günümüzün gerçeklerini ciddi biçimde yeniden irdelemeyi, çelişkili ve karşılıklı bağımlılık içinde olan dünyamızın objektif diyalektiğini derinlemesine incelemeyi gerektirmektedir. Konuşmacılar şunu vurguladılar: Günümüz koşullarında değişik toplumsal düzene sahip devletler arasında barışçı ilişkiler kurulması ve işbirliği yapılması için olanakların araştırılması ve bunlardan azami ölçüde yararlanılması olağanüstü büyük önem taşımaktadır. Birbirine karşı olan iki sistem arasında yarışma ile devletlerin işbirliği yapması, karşılıklı bağımlılık eğiliminin güçlenmesinin bir bütünde birleşmesi, günümüzde gelişmenin karmaşık diyalektiğini ortaya koymaktadır.

İŞBİRLİĞİ GEREKLİDİR

Nükleer silahlardan arındırılmış bir dünyanın yaratılmasını amaçlayan yeni politik düşüncenin biçimlendirilmesine katılma, komünistlerin teorik çalışmalarının önemli bir yönünü oluşturmaktadır. L. Novotny (Çekoslovakya) şöyle dedi: Yeni politik düşünce, Marksistler için sınıfsal konulardan gerilemek anlamına gelmez. Bu, politik değişimlerin gerçekleşmesini sağlayan başlıca etkenin fikirlerin kendisinde bulunduğunu ileri süren bir felsefe değildir. Yeni düşünce, günün gerçeklerine, değişen,

ancak kendiliğinden değil, kişilerin, sınıfların, devletlerin eylemleri sonucunda değişen gerçeklere dayanmaktadır. Marksist-Leninist görüşüne ve Ekim Devrimi'nin ruhuna uygun olarak, yeni düşüncenin etkisini belirleyen başlıca etken, dünya sosyalist sisteminin gelişmesi, sosyalist devletlerin çeşitli girişimleri, komünistlerin uluslararası dayanışmasıdır. Onlar yeni politik düşüncenin politikanın pratikte nasıl uygulanacağını gösteren örnekler vermekle görevlidirler.

J. Kolczynski, yeni politik düşünce ile devrimci toplumsal dönüşümler teorisi arasındaki ilişkilere değinerek şunu belirtti: Eskiden şöyle diyorlarmış: «Dünya yok olsa bile hakkaniyet aranmalıdır» (Pereat mundus, fiat justitia). Böyle bir tutum, eğer bundan tarihin hüküm vermesi anlaşıyorsa, Marksistlere yabancıdır. Adaletin ancak canlılar için bir anlamı vardır. Marksizm felsefesi, insanın geleceğini savunarak, ki onun insancıl özü burada da ortaya çıkmaktadır, toplumsal ilerlemenin bir nükleer yıkıma yol vermeyecek biçimde olması için her şeyin yapılması istemini yükseltmektedir.

Konuşmacı devamla şunları söyledi: Biz iyimser bir görüşü kılavuz ediniyoruz. Bu görüş şu gerçeğe dayanmaktadır: Sosyalizm ile kapitalizm arasındaki savaşımın objektif nedenleri vardır, bundan ötürü bu herhangi bir anlaşmayla ortadan kaldırılamaz. Ama bu savaşım, insanlığın yok olmasına götürecek cepheleşme biçiminde değil, tamamen barışçı rekabet ve yarışma biçiminde olmalıdır. Bu görüşün uluslararası ilişkilerde uygulanıp uygulanmayacağını son çözümde dünyadaki güçler dengesi belirleyecektir. Ve burada sorunun sosyal-psikolojik yanı da önemli rol oynamaktadır.

Sempozyumda sosyalist ülkeler topluluğunun aktif, cesur girişimlerinin, uluslararası sorunların çözümüne yapıcı yaklaşımının dünya kamuoyunda barış içinde yanyana yaşamadan yana önemli değişimlerin olmasına, barış savaşımının yükselmesine yol açtığı belirtildi.

Bütün insanlığı ilgilendiren barışın korunması sorunu, nükleer-uzay çağında doğan yeni tarihsel etkeni gerçekleştirmede zorunlu olan ile gerçek olanın diyalektiği ele alınırken. *W. Kliem* (DAC) bu konuda işbirliği yapılmasının günümüzün buyruğu olduğunu belirtti. O, dünyayı tehdit eden tehlikeleri ortadan kaldırmak için bütün halklar ve devletlerin kendi varlıklarını korumak için ve gelecekleri için, politik ve ideolojik görüş ve tutumlarına, şu ya da bu toplumsal sisteme bağlı olduklarına bakmaksızın işbirliği yapmaları gerektiğini vurguladı. Ve bu tehlikelerin ortadan kaldırılması şansının, böyle bir işbirliği zorunluluğunun giderek daha güçlü biçimde hissedilmesinde, bunun görülmesinde yattığını söyledi. *J. Lava* (Filipinler) bir nükleer felakete yol vermemek, insanlığın varlığını korumak için herkesin, komünistlerin ve komünist olmayanların, emperyalizme karşı savaşım verenlerin ve emperyalizmi savunanların,

dindarların ve ateistlerin yeni tarzda düşünmesi ve faaliyet göstermesi gerektiğini belirtti.

Konuşmacılar, çok sayıda global sorunun varlığının, birbirine karşı sınıfsal güçler arasında işbirliği yapılması için bir temel oluşturduğunu belirttiler. Bu global sorunlar, insanlığın yok olması tehlikesine kadar uzanan çeşitli tehlikeler doğurarak, halkları ve devletleri, değişik toplumsal sistemleri işbirliği yapmaya zorluyor, çünkü bu sorunları tek taraflı ya da birbirinden ayrı ulusal çabalarla çözmek olanaksızdır. İnsanlık toplumunun yaşamında bu tür görevlerin önemi hızla arttı ve bunlar günümüzün kilit sorunları arasında yer almaktadır. Üstelik yeni politik düşünce başlıca global sorunun barışın korunmasının, insanlığın yaşamının sürdürülmesinin en ertelenmez sorun olduğunun, bu yadsınmaz olgunun bilincine varılmasının sonucudur.

K. Florea (Romanya) şunları belirtti: Bu durumu anlamak için bütün barış ve savaş konusunu yeni şekilde ele almak, eski görüşlerden kesinlikle vazgeçmek ve nükleer savaş tehlikesini ortadan kaldırmayı sağlayacak yapıcı çözümler aramak gerekmektedir. Savaş ile devletsel, ulusal ve sınıfsal çıkarlar arasındaki ilişkilerde köklü değişimler oldu. Nükleer savaş politikanın aracı olamaz, devletin arzuladığı bir hareket olamaz, çünkü nükleer savaş kazanmak olanaksızdır. «Güvenlik-Silahlanma» konusuna da yeni biçimde yaklaşmak, nükleer silahın savunmayı güçlendirdiği ve güvenliği artırdığı, barışın korunmasına yardım ettiği yolundaki temelsiz görüşlerden vazgeçmek gerekiyor.

İnsanlığın varlığının sürmesi ve büyüklü küçüklü bütün ülkelerde ekonomik ve sosyal gelişme sürecinin sağlığa kavuşması, silahlanma yarışının durdurulmasına ve genel silahsızlamaya, özellikle nükleer silahların ortadan kaldırılmasına başlanmasına bağlıdır. Olayların gelişme seyrini belirleyebilecek toplumsal ve politik güçlerin eylem birliği giderek daha çok sosyalist devletler, komünist partileri, öteki devrimci hareketler arasındaki işbirliğinin sınırları dışına çıkmaktadır. Esenlik ve işbirliğinin egemen olduğu bir dünya kurmak için, silahsızlanma, özgürlük ve toplumsal ilerleme için savaşımda objektif olarak çıkarı olan güçlerin son derece geniş boyutlu ve çok çeşitli oldukları gözönünde bulundurularak «enternasyonal dayanışma» kavramını daha geniş ve daha kapsamlı biçimde yorumlamak gerekiyor.

Sempozyuma katılanlar, birbirine karşı sınıfsal güçleri uygarlığın korunması için işbirliğine yönelme konusunda karşılaşılan zorluklara da değindiler. R. Samhun (Lübnan) şunları belirtti: Gelişmekte olan ülkelere birçok insan nükleer savaşın önlenmesi sorununu tek yanlı, canlı gerçeklerden kopuk şekilde ele alıyor. Kimileri barış sorununa öncelik tanırken, bu sorunu emperyalizme onun halkların çıkarlarına saldırılarına karşı savaşımından ayırıyorlar. Kimileri ise nükleer savaş tehlikesinin ortadan kaldırılması sorununun sadece bu tür silaha sahip devletlerin işi

olduğunu düşünerek, emperyalizme karşı savaşıma öncelik tanınması gerektiğini söylüyorlar.

J. Debrouwere şöyle dedi: Silahsızlanma yönündeki eylemler ile halkların antiemperyalist savaşımını destekleyen dayanışma hareketleri arasında doğrudan bir bağ yok. Belçika'da roketlere karşı olan birçok kişi, örneğin Nikaragua halkıyla dayanışmaya henüz hazır değil. Öte yandan kapitalist ülkelerde iktidardaki sağcı güçler arasında, yani aşırı silahlanmadan ve çatışmadan yana olan ekstremistler ile yararlı uluslararası işbirliğinden yana olan gerçekçiler arasında Sovyetler Birliği'nin nükleer silahların ortadan kaldırılması yönündeki önerileri etrafında savaşım sürüyor.

Savaşım ile işbirliğini uyumlaştırmak, basit bir teorik tez değildir. Bu, komünistlerin faaliyetinde somut ifadesini bulmaktadır. *V. Nair* (Hindistan), partisinin, ülkenin savaş karşıtı dış politika çizgisinin ulusal çapta desteklenmesi için ve aynı zamanda uluslararası tekellerin ülkeye girmelerine ve hükümetin ekonomik politikasına karşı savaşım verilmesi için yığınları seferber etme yönündeki çabalarını anlattı. O, bağlaşıklık politikasında, burjuva muhalefetin bir kesminin iktidardaki Hindistan Ulusal Kongre Partisi'nin (I) dış politika çizgisine karşı çıktığı için çok dikkatli davranılması gerektiğini belirtti. Öte yandan komünistler bu parti ile dış politika konularında ortak yanlar bulmaya çalışsalar da onun halk düşmanı ekonomik politikası nedeniyle bu partiyle bağlaşıklık kurmaya gidemeyeceklerini söyledi.

Sempozyuma katılanlar, barışın korunması görevine öncelik tanındığı için bağlaşıklık sorununun, Marksist strateji ve taktiğin bu ana sorununun yeni çizgiler kazandığını belirttiler. Barışın korunması için verilen ödüllerin sosyal statükonun ebedileştirilmesi, sınıf savaşından vazgeçme anlamına gelmediğini vurguladılar. Komünistler diyalogu, işbirliğini, çok çeşitli politik ve ideolojik güçlerle en geniş koalisyonlar kurmayı, bu güçlerle barışın korunması yönünde ortak ve paralel eylemlerde bulunmayı, emekçilerin haklarını savunma eylemleriyle bağlıyorlar. Bu savaşım sırasında kapitalist toplumdaki barış ve toplumsal ilerleme düşmanlarının hegemonyasını sarsan daha geniş birlikler kurulması için koşullar oluşuyor. Komünistler çok yönlü deneyimin genelleştirilmesi temelinde bu süreçlerin incelenmesine çok büyük önem veriyorlar.

Politik savaşımın öteki global sorunların (çevre, gıda, enerji, sağlık, eğitim vb. sorunlar) önemi de artıyor. Bu, uzun süreli ve güçlü bir eğilimdir. Bu sorunların çözümünü, komünist hareketin programatik istemlerinin kopmaz bir parçasını oluşturmaktadır. Öte yandan *A. Granja'nın* (Brezilya) da belirttiği gibi, emekçilerin sınıf savaşımının bu sorunların, özellikle çevrenin korunması sorununun çözümüyle nasıl bağlanacağı üzerine çok sayıda soru doğmaktadır.

Günümüzün kilit sorunları arasındaki karşılıklı bağlar tartışılırken

F. Gamboa (Kosta Rika) bunların bir sıralamasının yapılması, bunların «hiyerarşisi» sorununu ortaya attı. Özellikle barışın korunması sorunundan sonra halkların özgürlük ve bağımsız gelişme için verdikleri antiemperyalist savaşımın bu sorunlar arasında kaçınıcı sırada yer aldığıının belirlenmesini istedi.

G. Şahnazarov bu konuya değinerek şunları şöyledi: Nükleer yıkım tehlikesinin ortadan kaldırılması sorununun ardından gelen sorunların bir sıralamasını yapmanın, bir «hiyerarşi» belirlemenin anlamı yoktur. Çünkü bir nükleer savaş çıkarsa, hiçbir sorunu çözecek insan kalmayacak. Öte yandan insanlığı gelecekte çeşitli sürprizler beklemektedir ve hangi sorunun ön plana çıkacağını kestirmek zordur. Ama insanlık bütün bu fırtınalı dönemleri geçerse ve kendi varlığını tehdit eden tehlikeyi ortadan kaldırırsa, ileride, bir yüzyıl boyunca en zor, en karmaşık görev, gelişmiş kapitalist ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki mesafenin aşılması görevi olacaktır. Bununla bağılı olarak kapitalizm ile sosyalizm arasındaki tarihsel yarışmanın çok daha geniş boyutlar alacağını tahmin edebiliriz.

Birçok diğerk global sorun gibi ekonomik gelişme alanındaki mesafenin aşılması insanlığın sosyalizme doğru ilerlemesine güçlü bir itki verecektir. «Üçüncü dünya» ülkeleri gerikalmışlığı giderme çalışmalarında sosyalist ülkelerin deneyiminde yer alan bir dizi yöntemden yararlanacaklardır. Burada ülke kaynaklarının hızlı ve sağlıklı ekonomik gelişmeye yönltilmesi, planlı gelişme, politik erkin buna uygun olarak örgütlenmesi vb. sözkonusudur.

U. Krishnan (Hindistan) ancak sosyalizme geçişin ülkelerin ekonomik gelişmeleri arasındaki mesafenin aşılmasını sağlayacağını belirtti. Ama bu yönde daha şimdi, güçler dengesine ve gerçek olanaklara dayanarak nasıl somut adımlar atılabilir? U. Krishnan'a göre komünistler yeni uluslararası ekonomik düzen için savaşıma aktif olarak katılmalıdır. O, hatta kapitalist yönelimli gelişmede bile bağımsız ekonomik gelişmenin antiemperyalist bir gelişme olduğunu belirtti. Bu bağlamda «üçüncü dünya» ülkelerinde egemen sınıfın antiemperyalist potansiyelini derinlemesine incelemek, bu sınıfın emperyalizm ile ilişkilerini sergilemek gerekiyor. Bu sınıfın bir kesimi, geçici bile olsa, ekonomik bağımsızlık için savaşımında bağlaşıklı olabilir. «Güney-Güney» çerçevesinde ticaretin olanaklarını, hak eşitliğine dayanmayan alışverişe karşılık olarak, «güney» ülkeleri ile sosyalist devletler arasında işbirliğini gerçekleştirme yönünde değerlendirmek gerekiyor.

A. Diaz Ruiz «Güney-Güney» adı verilen işbirliğinin gerikalmışlığı giderme yönünde potansiyel bir etken olduğunu şöyledi. *Askersel harcamaların azaltılması, daha sonra tamamen durdurulması ekonomik ilerleme için başlıca kaynak olabilir.* Şimdi her yıl silahlanma yarışına ayrılan 1 trilyon dolar açlığın, yoksulluğun ve işsizliğin ortadan kaldırılmasını

sağlayabilir. Böylece görülüyor ki, barış ve gelişme birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. R. Samhun, militarizm gemlenmeden bütün insanlığı ilgilendiren sosyal sorunları çözmenin, gelişmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki mesafeyi aşmanın olanaksız olduğunu belirtti. V. Seme (Güney Afrika) şunu ekledi: «Gelişmek için silahsızlanma» belgisini, silahsızlanma sonucunda serbest kalacak kaynakların nasıl kullanılacağı, Afrika'da açlığın yıkıcı sonuçlarını ortadan kaldırmak için neler yapılacağı yönünde somut önerilerle doldurmak gerekmektedir.

E. Thomas (Jamayka) barış savaşımının jeopolitik açıdan ele alınması konusuna değindi ve şöyle dedi: Bazen bu savaşımın merkezini nerede olduğu tartışılıyor. Bunun Avrupa'da olduğu söyleniyor. Gerçekten silahların daha büyük bölümü Avrupa'dadır. Aynı zamanda Avrupa'nın dışında da emperyalizm halkları savaşla tehdit etmekle kalmıyor, bunu uyguluyor da. Bu gerçek belirli bir coğrafi bölgenin her tür barış girişimlerinin merkezini oluşturacağı görüşüyle bağdaşır mı? Öte yandan bu gerçeği, örneğin Ekim Devrimi'nin emperyalizmin kalelerinde, duvarı daha sağlam olduğu yerden değil de başka yerden yıktığını gözönünde bulundurarak, daha geniş olarak ele almak gerekmiyor mu?

Sin Bong Denk (KDHC) Kore Yarımadasının da Avrupa gibi, dünya savaşına dönüşebilecek bir nükleer savaş tehlikesi taşıyan bir bölge olduğunu belirtti. O, Kore Emek Partisi'nin yarımada nükleer silahlardan arındırılmış bölge oluşturulması için verdiği savaşımı anlattı. Böyle bir bölgenin oluşturulmasının, Asya'da ve bütün dünyada barışın güçlendirilmesi yönünde önemli bir adım olacağını söyledi. Sempozyuma katılanlar Avrupa, Asya, Afrika, Latin Amerika ve Karayipler bölgesi, Pasifik Okyanusu ve Hind Okyanusu, Yakın ve Orta Doğu'nun, yeryüzünün bütün bölgelerinin iyi komşuluk bölgeleri haline gelmesi için çok sayıda global, bölgesel ve ulusal nitelikli barışçı girişimlerde bulunmak gerektiğini belirttiler. Bütün barışsever güçlerin aktif faaliyet yürütmeleri gerektiğini vurguladılar.

H. Bang (Danimarka) şunları söyledi: Barış hareketi nerede gelişsin, özü bakımından enternasyonal niteliklidir. Silahlanma yarışı, bütün halkları nükleer yıkımla tehdit ediyor, ulusal zenginliklerin israfına yol açıyor, aynı zamanda uluslararası gerginliğin, bölgesel çatışmaların kaynağı rolü oynuyor. Ne ki, barış savaşçılarının çoğu eylemlerinin gerçekleştiği ülkelerin ulusal özelliklerinin çeşitliliğini gözönünde bulundurmak gerekiyor. Çünkü barış savaşçıları her şeyden önce kendi ülkelerinin hükümetini dünyada yumuşama sağlanması ve anlaşmalara bağlı kalınması, şu ya da bu askersel plandan vazgeçilmesi, askersel üretimin sivil üretime çevrilmesi için girişimlerde bulunması, nükleer silahlardan arındırılmış bölgeler oluşturulması, çatışmaların ortadan kaldırılması vb. için somut adımlar atmaya zorluyorlar. Silahsızlanma yoluna koyulma umudunun belirlediği günümüzde «Yıldız Savaşları»na hazırlanma

planlarına karşı sesimizi yükseltmenin olağanüstü büyük önemi vardır. ABD'nin bu yöndeki planları gerçekleştirmesi, silahlanma yarışında yeni bir turun başlamasına yol açacaktır.

Tartışmalar sırasında, barışın korunmasının başta gelen görev olarak kabul edilmesinin, bazen bütün diğer görevlerin ikincil görevler olarak yorumlanmasına yol açabileceği belirtildi. Bu ikincil görevlerin yerine getirilmesinin sözde daha iyi günlere ertelenebileceği yollu yorumlar yapılıyor. Bu yanlış görüş, gereksiz, verimsiz tartışmalara yol açıyor. *W. Kliem*, bununla ilgili olarak, Marksistlerin öteki sorunları da hiç küçümsemediklerini, bunları gözardı etmediklerini, tam tersine bunların çözümü için somut yollar gösterdiklerini belirtti. Ne var ki, günümüz koşullarında bütün öteki görevlerin yerine getirilmesi barışın korunmasına ve barış içinde yanyana yaşamının uygulanmasına bağlıdır. Bu durum bu görevler arasında belirli bir uyum sağlanmasını gerektiriyor.

Konuşmacılar, bu niteliksel yeni yaklaşımın global sorunlar için, sınıf savaşımının ve ulusal kurtuluş savaşımının görevleri için, sosyalizm kuruluşuyla ilgili, insan yaşamını korumaya, kişinin çok yönlü gelişmesine, toplumsal ilerlemenin çıkarlarına öncelik tanıyan sosyalist kuruculukla ilgili sorunlar için de aynı ölçüde geçerli olduğunu belirttiler.

ORTAK KONUMLARIN GÜÇLENMESİ İÇİN

Sempozyumda Ekim Devrimi fikirlerinin uluslararası komünist hareketin durumunu ayık kafayla değerlendirmeye ve bu hareketi güçlendirmenin yollarını arayıp bulmaya yöneltiyor.

Birçok kardeş partinin son kongrelerinin, SBKP'nin 27. Kongresi'nin verdiği örnek, çeşitli ülkeler komünistlerinin birbirini daha iyi anlamaları, aralarındaki sınıfsal dayanışmanın güçlenmesi, barış ve sosyalizm için savaşımında hak eşitliğine dayalı işbirliğini geliştirmek için geniş olanaklar yaratıyor. Partilerin kendi politik çizgilerini belirlerken gösterdikleri yeni, yaratıcı yaklaşım ve partiler arası ilişkilerde hareketin temel ilkelerine, komünistlerin ortak amaçlarına ulaşmasında birlik ve çeşitlilik temelüne uygun normların pekişmesi de buna yardım ediyor. Bu gerçekler üzerinde tekel kurma, partilerin birbirlerinin içişlerine karışma, her partinin eşit haklı üyesi olduğu harekette bir hiyerarşi kurma hevesini ortadan kaldırıyor. *J. Debruwere*, komünist hareketin tarihsel yazgısı üzerine konuşurken, ileride, şimdi yaşadığımız yıllara, hareketimizin yeni atılım dönemi adı verileceğini söyledi.

C. Aboim Ingles (Portekiz) komünist hareketin şimdiki aşamasının özelliğini, partilerin faaliyetinde yaratıcı yaklaşımın güçlenmesinde, sosyalizme ya da onun kuruluşuna yaklaşma yol ve yöntemlerini arayışta görmektedir. O, bu arayışta tek örnek şemaların, doğruluğu kuşku götürün

modellerin gereksiz olduğunu belirtti. Partinin karşılaştığı somut sorunlara daha doğru ve somut çözüm, eğer Marksizm-Leninizm ilkeleri yaratıcı biçimde uygulanırsa ve partiler arasında bilgi, deneyim ve görüş değiş tokuşu olursa bulunabilir.

Konuşmacının kanısına göre, Marksistler ayrı ayrı kişiler arasında ve kollektif olarak, partilerin üye sayısının azalması, yığınlar arasındaki etkilerinin azalması, parlamentodaki sayılab sayısının küçülmesi ya da partilerin parlamentoya girememeleri gibi olguları tartışmalı, incelemelidirler. Burada, kuşkusuz, komünist partilerine bağlı olmayan *objektif* nedenler de vardır: Sınıf düşmanın gücü ve deneyimi, kapitalizmin ekonomik ve sosyal gelişmesinden doğan güçlükler vb. Ne ki, her şey bununla izah edilemez. Konuşmacının kanısına göre, bu olumsuz gelişmelere yol açan *sübjektif* nedenlerin derinlemesine incelenmesi gerekmektedir. Bunlar ideolojik görüşler, politik yönelim, program hedefleri, örgütsel istemler, parti çalışmalarının biçim ve yöntemleri alanlarındadır. Bu alanlarda somut analiz yapılması, bu çalışmalar genel teorik nitelik taşıdığı için, başka partilerin içişlerine karışmak anlamına gelmeyecektir.

Konuşmacı, komünist hareketin çeşitliliğinin artma eğilimi gösterdiğini belirtti. Özellikle «üçüncü dünya»da komünist partilerin yanısıra komünistlerin ülkü, amaç ve deneyimini paylaşmaya başlayan devrimci partiler de faaliyet göstermektedir. Ve bu bir yandan harekete yeni güç kazandırıyor, öte yandan ise işbirliği yönünde yeni sorunlar yaratıyor.

Sempozyumda yaratıcı düşünceyi engelleyen dogmatizme ve gelişmeleri ilkel biçimde ele alma, kabataslak değerlendirme çabalarına son verilmesi gerektiği vurgulandı. *E. Thomas*, gerçeklere ancak peşin yargıya dayanmayan yaklaşım göstererek, Ekim Devrimi fikirlerinin başıyla geliştirilebileceğini belirtti. Geçmişte yapılan sübjektif değerlendirmeler Marksizm-Leninizm ile antikolonyalist demokratik hareketin başlıca güçleri arasında ciddi ayrılıklar yarattı, birçok kez antiemperyalist savaşının sürekliliğinin kesilmesine yol açtı. Konuşmacı Komintern'in 6. Kongresi'nin Garve'ncilik (Marcus Garve'nin adından geliyor) ve Gandhi'cilik üzerine değerlendirmelerini eleştirel açıdan ele aldı. Bir zamanlar bu hareketlerin, gerçeklere aykırı olarak, devrimci hareketin önünde bir engel oluşturduğunun ileri sürüldüğünü belirtti.

A. İleri (Türkiye), Marksizm'i yaşamdan koparan ve onu cansız hale getiren dogmatizm tehlikesine dikkati çekti ve bir Marksistin toplumsal ve politik sorunları genel yasallıklar açısından genelleştirerek, bir kez daha bunların geçerli olduğunu kanıtlamakla yetinemeyeceğini, bununla sınırlı kalamayacağını belirtti. Marksist yöntemler kullanılarak, bütün yeni ve özgül gelişmeleri görebilmek, Marksizm'i her ülkenin diline çevirmek, onu pratik uygulamalarda simgeleştirmek çok önemlidir.

J. Lanao (Arjantin) şöyle dedi: Ekim Devrimi'nden bu yana insanlığın

büyük kazanımlarını olanaklı kılan devrimci teoriye saldırılar azalmıyor, tersine giderek artıyor. Latin Amerika'da da sağdan ve «sol»dan yükselen birçok ses, komünistleri Marksizm-Leninizm öğretisini «doğal gelişmelere aykırı» şeklinde kıta topraklarına aktarmakla suçluyor. Oysa kı, bu öğretiyi her zaman ve her ülkede, eğer yaratıcı biçimde uygulanırsa, devrimcilerin elinde gerçekleri incelemek ve değiştirmek için etkili bir silah olmaktadır.

A. Malki (Cezayir) görüşünü şöyle dile getirdi: Ekim Devrimi'nin başarılarını sürdürmek demek, onun ruhunun dışına çıkma yeltenişlerine karşı koymak, bunlara son vermek anlamına gelir. Bugün komünist hareketin teori alanında gerikalmışlığını gidermek ve teoriyi pratikle bağlamak çok önemlidir. Ekim Devrimi fikirlerine başvurmak, biçimsel bir uygulama değildir. Bu iki açıdan yararlıdır. Bu, bir yandan yığınların savaşıyla bağlı bilimsel düşüncenin, Marksist diyalektiğin yaşamsal gücünü ortaya koyuyor, öte yandan 70 yıllık deneyimden, çok büyük başarıların sağlandığını, ama eksikliklerin de bulunduğunu, hataların işlendiğini gösteren deneyimden dersler çıkarma olanağı veriyor.

Devrimci teori alanında gerikalmışlık, onun çıkardığı sonuçları küçümseme ya da bu görüşleri gerektiği gibi uygulamama, Cezayir'de değişik dönemlerde yığınların savaşına büyük zararlar verdi. Ulusal kurtuluş hareketinin artan gücünü değerlendirirken birçokları, komünistler de dahil, tek yanlı ve sübjektif yaklaşım gösterdiler. Daha sonraları başka bir durumda, kurtulmuş ülkelerin gelişme yolunun mekanik bir şekilde kavrınmasında, kapitalizmi atlayarak sosyalizme geçişle ilgili devrimci çalışmalar sırasında çıkacak sorunları, karşılaşılabilecek zorlukların küçünmesinde de böyle bir yaklaşım gösterildi. Kimi Marksist araştırmacılar bazan kapitalist olmayan yol adındaki teorik formül adına birçok ülkede özünde genel demokratik nitelik taşıyan gelişmeleri bile gözden kaçırıyorlardı. Bu teori, bu tür araştırmacıların yapıtlarında objektif değerlendirmeler yerine hükümetin açıklamalarından alıntılar ya da ortak açıklamalardaki diplomatik formülasyonlar kullanıldığı için volüntarist (iradeci) nitelik aldı.

Geniş antiemperyalist bağlaşıklıklar kurulması stratejisinin yaşama geçirilmesi sorununa da değinen konuşmacı, bu stratejinin onlarca yıl önce yapılmış sosyal-ekonomik ve politik araştırmalara dayandırılmaması gerektiğini belirtti. Üstelik bugün bütün sorunları çok daha geniş çapta, genel gelişme kapsamı içinde, barış sorunuyla bağlayarak ele almak gerekiyor. Ama bu yeni yaklaşımın, ki biz henüz bunun düzeyine yükselmiş değiliz, verimli olması, eğer biz mekanik olarak değil, esnek bir şekilde hareket edersek sağlanacaktır.

H. Campos (Paraguay) şunları belirtti: Ekim Devrimi, devrimci teori olmadan devrimci hareketin olamayacağı gerçeğini, bu Leninci gerçeği inandırıcı biçimde ortaya koydu. Bugün insanlığın varlığını korumak ve onun toplumsal ilerlemesini sağlamak için verdiğimiz savaşta yeniden Marksizm öğretisini kılavuz edinmiş ve ataleti, konservatizmi, sekterliği

ve dogmatizmi aşarak bu öğretiyi uygulayabilecek yetenekteki işçi sınıfı partisini güçlendirme göreviyle karşı karşıya geliyoruz. Partide ciddi, titiz, verimli, sorumlu çalışma ortamının oluşması, günümüzün gerçeklerine uygun biçimde düşünen ve hareket eden ve başarı sağlayan kadrolar yetiştirmek bizim için çok önemlidir.

Sempozyumda çağımızdaki sınıf savaşları içinde, halk yığınlarının verdiği kavgada komünist hareketin teorik ufkunun genişlediği, daha deneyimli olduğu belirtildi. Ne var ki, komünist hareketin önüne yeni yeni görevler çıkıyor ve bunları sürekli öğrenmek gerekiyor. Olguları, gelişmeleri ayık kafayla analiz etmek, dogmaları ve stereotipleri değil, yaşamın objektif mantığını kılavuz edinmek, günümüz gerçeklerini bütün yanlarıyla, bütün çeşitliliği ve çelişkileriyle görmek gerekiyor. Marksizm-Leninizm ancak bu yoldan yaratıcı biçimde zenginleştirilebilir.

Günümüz aşamasında kardeş partiler arasındaki ilişkiler konusuna değinen L. Nagy (Macaristan) şunları belirtti: Bu ilişkilerin gelişmesi için tartışma gereklidir. Görüşlerin karşılaştırılması, bütün ciddi toplumsal-politik hareketler için olağan ve yasal bir olgudur. Günümüzde hatta dünyadaki katolikler arasında bile tartışmalar örgütleniyor. Kuşkusuz, komünist partileri de görüş değiş tokuşu yapılması gereksinimi duyuyorlar. Bütün kardeş partilerin katıldığı son büyük tartışma Eurokomünizm sorunuyla ilgiliydi. Burada gizlenecek bir şey yok, bunu herkes biliyor. Burada sözkonusu olan köklü toplumsal yenilenmeye ve son çözümde sosyalizme nasıl daha hızlı gidileceği sorunu. Ne var ki, bu tartışmalara anlayış ve hoşgörü göstermeme, olguları çarpıtma eşlik ediyordu. Konuşmacının kanısınca, bundan dersler çıkarmak, en önemlisi ise bugün karşılıklı anlayış göstermek için olanakların artmış olduğunu görmek gerekiyor.

L. Nagy, günümüz koşullarında kardeş partiler arasında hareketin genel stratejisini belirleme yönünde bir işbirliği biçiminin pratik olarak olanaklı olup olmadığı sorusunu ortaya attı. O, komünist partilerin ortak eylemlerinin barış ve savaş sorunuyla, bütün insanlığı ilgilendiren global sorunlarla ilgili tutumlarının elbirliğiyle belirlenip geliştirilmesinin bir zorunluluk haline geldiğini belirtti. Partilerin savaşım ve faaliyetlerinin diğer alanlarına gelince, bu alanlarda şimdi, bundan otuz ya da yaklaşık yirmi yıl önce Moskova danışma toplantılarında yapıldığı gibi bir ortak strateji saptamak pek olanaklı görünmüyor.

Macar bilim adamı buna gerekçe olarak, partilerin çok değişik koşullarda çalışmalarını gösterdi ve onların strateji ve taktiklerindeki büyük farkların bundan ileri geldiğini kaydetti. Bununla birlikte partiler arasındaki ilişkilerin (bunlar elbette sınıfsal dayanışmayı dışlamıyor) ağırlık noktasını stratejik yönelim sorunları, diyelimki, Batı Avrupa partilerinin kendi ülkelerinde sosyalizm için savaşımının sorunları oluşturmuyor. Her parti bağımsızdır ve kendi halkı ve uluslararası işçi sınıfı önünde çalışmaların-

dan sorumludur. Hangi koşullarda çalışırlarsa çalışsınlar, partilerin birliğinin temel ilkesi, proleter enternasyonalizmidir.

H. Hammami'nin (Suriye) kanısına göre, politik açıdan, hareketin emperyalizmin halk düşmanı politikasına karşı koyacak bir politik çizgi oluşturacak genel stratejisinin hazırlanması yararlı olacaktır. O, son yirmi yıl içinde dünyada çok büyük değişiklikler olduğunu, dünya devrimci güçleri ile uluslararası emperyalizm arasında çatışmanın keskinleştiğini belirtti. Kimi yeni alanlardaki çatışmaların ABD egemen çevrelerinin politikası ve askersel-sanayi kompleksinin etkisinin artması nedeniyle tehlikeli nitelik kazandığını kaydetti. Her parti, kendi politik çizgisini bağımsız olarak belirlerken, yalnız kendi çalışmalarının sürdüğü özgül koşulların belirlediği görevleri değil, aynı zamanda bir bütün olarak hareketin genel stratejisini gözönünde bulunduruyor.

S. Alvarez (İspanya) şunları belirtti: Komünist hareketin stratejisinin başlıca öğeleri barış ve nükleer savaşın alternatifi sorunu, emperyalizme karşı, sosyal kurtuluş için, sosyalizm için savaşımdır. İspanya Komünist Partisi, yeniden güçlenecek ve ülkede olanakları ölçüsünde faaliyet gösterecek bir politik çizgi belirliyor. Biz Eurokomünizmin adını bile anmıyoruz. Biz partimizin giderek sosyal-demokrat parti haline geldiği izlenimini silmeye ve bütün komünist partileriyle dostça ilişkiler kurmaya engel olan her şeyi ortadan kaldırmaya çalışıyoruz.

K. Florea görüşünü şöyle ifade etti: Partiler arasında dayanışma ve işbirliğinin gelişmesi için gerekli yöntem ve biçimleri de bulmak gerekiyor. Komünist harekette ve partiler arası ilişkilerde var olan olumsuz olguları eleştirirken, bizce partilerin bütün halkları ilgilendiren sorunlarla ilgili ortak tutumunu herkese göstermelerinin ve bunu pekiştirmelerinin büyük önemi vardır. Uluslararası danışma toplantılarının yapılması da bu açıdan ele alınmalıdır. Böyle toplantılara kardeş partilerin daha geniş olarak, olanaklı ise hepsinin katılması çok iyi olur.

D. Ramotar (Guyana) şunu vurguladı: Bölgesel toplantılar, uluslararası toplantıların yerini tutmuyor. Örneğin nükleer yıkım tehlikesi, açlık, gelişme, ekoloji, bilimsel-teknik devrim ve daha başka global sorunları ele alalım. Bunlar komünistlerin uluslararası çapta çaba göstermelerini gerektiriyor. Bu bakımdan dünya ölçüsünde deneyim ve görüş değiş tokuşu yapılması yararlı olacaktır.

H. Bang şunları söyledi: Komünistlerin bu tür uluslararası toplantılar düzenlemesi yakıcı bir sorundur. Bu toplantılarda tartışmalar, yeni politik düşünceye uygun olarak somut eylemler üzerinde yoğunlaşmalıdır. Bu tür toplantılar, barış ve silahsızlanmadan yana olan en geniş toplumsal güçlerin katılacağı başka uluslararası diyalog biçimlerini elbette dışlamıyor. Ne ki, komünistler arasında sıkı işbirliği sağlanmadan nükleer yıkımın önlenmesi ve öteki global sorunların çözümü yönünde elle tutulur başarılar sağlamak çok zor olacaktır. Komünistler bunu yapmak için yeni dü-

şünce ve eylem gerektiğini dünya ölçüsünde göstermelidirler. Dünyamızın geleceğiyle ilgili olarak komünist hareketin duyduğu sorumluluk, sosyalist ülkelerin geniş destek gören geniş kapsamlı barışçı girişimleri, nükleer yıkımın önlenmesi sorunlarının ise yığınların genel demokratik savaşımında giderek daha geniş yer alması nedeniyle daha da artmaktadır.

Sempozyumda, sosyalist toplumun nitel bakımdan yeni aşamaya yükselişi, kapitalist ülkelerde işçi sınıfının durumu ve savaşım koşulları, emperyalizmin sömürgecilik sisteminin çöküşünden sonra uluslar arasında bağışlılık ilişkilerinin ortadan kaldırılmasıyla ilgili sorunlara geniş yer verildi ve komünistlerin bu sorunlara yaklaşımı sergilendi.

EKİM DEVRİMİ VE SOSYAL DEĞİŞİMLER PERSPEKTİFİ

Ekim Devrimi, toplumsal gelişmede, bugün de insanlığın ilerlemesinin ana yönünü belirleyen genel eğilimleri doğurdu. Sempozyuma katılanlar bu eğilimlerin yaşam gücünü, bunların geri çevrilmez olduğunu belirtirken, Ekim Devrimi'nin toplumsal ilerlemeyi otomatik hale getirmediğini vurguladılar. Bu gelişme önceleri olduğu gibi şimdi de çelişkilerle doludur.

Ekim Devrimi'nin en büyük başarısı, dünya sosyalist sisteminin yeryüzünde kesin olarak pekişmesidir. Sosyalizm bugün halklara toplumun adil biçimde örgütlenişi yönünde örnek oluyor. Devrimden bu yana geçen 70 yıl, çağımızın merkezinde işçi sınıfının bulunduğunu ortaya koyuyor. İşçi sınıfı, toplumsal ilerlemenin temel itici gücü rolü oynuyor. Son yıllarda kapitalist ülkelerde bir dizi objektif ve sübjektif etmen nedeniyle bu rolü yerine getirmenin önemli ölçüde zorlaşmış olması bu durumu değiştirmiyor. Ekim Devrimi'nin doğurduğu halkların ulusal kurtuluş süreci derinleşiyor. Uluslararası dayanışmayı güçlendirmeye, devrimci, demokratik, barışsever güçler arasında eylem birliğini geliştirmeye yardım eden etmenler önemini koruyor.

ÖZÜ BAKIMINIDAN DEVRİMCİ SÜREÇ

Şimdi sosyalizmle ilgili Marksist görüşler sürekli gelişiyor. Burada söz konusu olan sosyalizmin bugün nasıl olduğunun ve yarın nasıl olacağının objektif değerlendirmesini yapmak değil, aynı zamanda, en önemlisi, yirminci yüzyılın sonunda sosyalist toplumun karşılaştığı sorunların nasıl çözüleceğidir. SBKP'nin sosyal-ekonomik gelişmeyi hızlandırma ve toplumu demokratikleştirme politikasının uluslararası önemine değinen J. Kolczynski şunları belirtti: Bu değişimler komünist hareketin deneyimine ve Marksizm-Leninizm teorisine *sosyalizmin gelişme perspektifleri ve Ekim Devrimi'nin başlattığı devrimci değişimlerin sürdürülmesinin yol ve yöntemleri üzerine nitel bakımdan yeni anlayış getiriyor.*

Sosyalist toplumda ekonomik ve sosyal-politik mekanizmanın şu ya da bu yanlarını iyileştirme ve yetkinleştirme zorunluluğu doğuyor. Ancak sosyalist gelişmenin özellikle evrim süreciyle olması anlayışı, sosyalizmin değişik politik ve ekonomik örgütlenme sistemlerinin, belirli tarihsel koşullarda etkili olan bu sistemlerin, kendi olanaklarını tüketebileceğini kavramayı zorlaştırıyor. Bu sistemlerin olanakları tükendiği zaman, artık bunları iyileştirme, geliştirme, kısmen yeniden örgütlenme yoluyla toplumun yeni gereksinimlerine yanıt verecek duruma getirilemez. Bu eskiyen yapılardan, yöntem ve mekanizmalardan vazgeçmek, bunları bir yana bırakmak ve yenilerini arayıp bulmak gerekiyor, *köklü yenilenme* gerekiyor. Sosyalizmin ilkelerinin sosyalizmin kuruluşunun somut biçimleriyle özdeşleştirilmesi yanlış bir sonuca götürdü. Onlarca yıl pratikte denenmiş ve dünya sosyalizminin pratiğinde geniş olarak kullanılan, alışılmış gelişme ve yönetme modellerinden ayrılmak neredeyse sosyalizmden ve onun ideolojik temellerinden ayrılmak, başka yöne sapma olarak kabul ediliyordu.

İşte bundan ötürü sosyalizm aşamasında devrim ile evrimin diyalektikini incelemek, özü ve gerçekleşme yöntemleri bakımından *devrimci bir süreç* olan sosyalizm kuruculuğunun dinamik gelişme niteliğini aydınlatma zorunluluğu son derece güncel hale geldi. Bu teorik sorunun kimi yanları sempozyuma katılanların da dikkatini çekti.

Sosyalizmde de toplumsal mülkiyet ve kolektif emek temelinde gerçekleştirilen devrim, *değişim aracıdır, var olanın değiştirilmesine götürmektedir*. Sosyalist toplumun gelişmesi sırasında, onun amaç ve görevlerinin düzeyi de değişmektedir. İşçi sınıfının toplumsal değerleri, sosyalizmin özünü ortaya koyan bu değerler de yeni gereksinimlere bağlı olarak sürekli zenginleşmektedir. Böylece sosyalizm pratiği, teoriyi, bu temel değerleri yeni biçimde, daha kapsamlı ve daha derinlemesine inceleyip belirleyemeye teşvik ediyor.

Sempozyumda konuşanlar şunu belirttiler: Sosyalizm için en büyük tehlike, her alanda, sosyal, bilimsel-teknik, ekonomik alanda, politik demokrasi alanında vb. onun ilerleme ile bağlarının bozulmasından gelmektedir. Durgunluk olguları, özellikle eskimiş, kemikleşmiş, artık değişen yeni koşullara yanıt vermeyen şemalara bağlı kalındığı ve aynı zamanda doğan yeni sorunların kavranmadığı ya da küçümsendiği zaman meydana gelmektedir. Öte yandan sosyalist gelişme her zaman yeni, ilerici olana yönelmeyi, temelde ve üstyapıda, bunların mekanizma ve yapılarında, toplumsal gereksinimler doğru şekilde kavranılarak yenilenmeyi gerçekleştirmeye, yeni düzenlemeler yapmaya hazır ve yetenekli olmayı gerektiriyor. Eğer bu yapılmazsa, çelişkiler artacaktır ve bunlar gelişmeyi engelleyebilir, politik çatışmaya yol açabilir. Polonya, örneğin, 1980-1981 yıllarındaki bunalım döneminde böyle bir durum yaşadı.

K. Florea şu görüşü belirtti: Sosyalizm, tamamlanmış bir süreç değildir.

Bu, devam eden kapsamlı bir süreçtir. Toplumu yenileyen dönüşümler sürmektedir ve sosyalizm kuruculuğunun her aşamasında, üretici güçlerde, üretim ilişkilerinde ve öteki ilişkilerde, yönetim alanında, insanların yaşam tarzında bu dönüşümler daha derinlere inilerek gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla *günümüzde sosyalist devrim kavramının da zenginleştirilmesi ve yenilenmesi gerekmektedir*. Bu kavram, yalnız «barikatlarda çarpışmalar»ın deneyimini değil, aynı zamanda ve bu en önemlisidir, sosyal-ekonomik yaşamdaki, toplum düzeni biçimlerinde ve manevi yaşamdaki deneyimi genelleştirmektedir.

Sosyalizmde devrimci sürece süreklilik kazandırmak için eksikliklere gerçekçi açıdan yaklaşmak ve çalışmalarda eleştirel ruhu egemen kılmak gerekiyor. Eksiklikler, güçlükler, sosyalist toplumların büyük başarılarını hiçe indirmiyor, yeni toplumsal düzenin üstünlüklerini, onun muazzam potansiyelini azaltmıyor. Elbette bu eksiklikler, güçlükler, hatalar herhangi bir yerde «çok fazla» sosyalizm olduğu için değil, sosyalizmin ilkeleri çiğnendiği, sosyalizmin genel yasallıkları ya da ülkenin somut gerçekleri gözönünde bulundurulmadığı için doğmuşlardır. Örneğin, Sosyalist Romanya'nın ekonomisinde tarımın rolünün küçümsenmesi, onun geri kalmasına yol açtı. Bu eksiklik giderildi, parti yeni tarım devrimini gerçekleştirme doğrultusunu geniş çapta uyguluyor.

G. Şahnazarov şunları söyledi: Geçmişin değerlendirilmesi, buna karşı tutum, çetin bir pratik sorundur. Demokratikleşme, açıklık, Sovyet toplumdaki eksikliklerin sert biçimde eleştirilmesi, Ekim Devrimi'nden bu yana geçen 70 yıl içinde sosyalizm sayesinde elde edilen büyük başarılarından vazgeçmek anlamına gelmiyor. Yeni, sosyalist toplumun düşmanlarının Sovyetler Birliği'nin sosyalizmden ayrılacağı yolunda hayal kurmaları boşunadır. Sovyetler Birliği'nde yapılanların özü, bizzat sosyalist üretim tarzının potansiyelini tam olarak ortaya çıkarmak için çalışmadır. Bundan ötürü bu çalışmalar, Ekim Devrimi davasının doğrudan devamı olarak nitelendirilebilir.

Sempozyuma katılanlar Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin bütün toplumsal ilişkiler sisteminde köklü değişiklikler yaptığını belirttiler. Toplumun yeni sosyal-politik temeli (emekçilerin erki ve üretim araçlarının bütün toplumun mülkiyeti olması) sosyalizmin gelişmesinin sarsılmaz temeliydi ve öyle de kalmaktadır. Ne ki, toplumsal ilişkilerin biçimlerinin yenilenmesi ana görevi, ilkesel bakımdan yepyeni koşullarda ve yeni bir düzeyde yerine getirilmeye devam ediyor.

Sovyetler Birliği'nde gerçekleştirilmekte olan yenilenme, durgunluk olgularının aşılmasını, gelişmeyi engelleyen mekanizmaların ortadan kaldırılmasını, gelişmenin hızlandırılması için sağlam ve etkili sistem kurulmasını öngörüyor. Bu, halk yığınlarının aktifleştirilmesi demektir. Yapılan değişikliklerin devrimci niteliği her şeyden önce yeninin, gerçekten sosyalist olanın yerleşmesini, pekişmesini, öte yandan eskinin, toplumun

gelişmesini engelleyenin ortadan kaldırılmasını öngören diyalektiği ortaya koymaktadır.

Toplumun ve devletin demokratikleştirilmesi, halkın sosyalist özyönetiminin geliştirilmesi, sosyalizmde devrimci dönüşümlerin gerçekleştirilmesinin etkili bir aracıdır. Sosyalizmde ekonomik yapı ile demokrasi birbirine kopmaz biçimde bağlıdır, çünkü sosyalizm kuruculuğunun her aşamasında devrimci süreç, *halkın kendi tarihini yaratmaya bilinçli ve sorumlu bir şekilde katılmasını* öngörüyor. Sosyalizmin politik sisteminin ayırdedici çizgisi (demokrasinin geliştirilmesi, emekçilerin yönetime katılımının genişletilmesi) komünist partisinin yöneticilik rolünün artmasıyla bağlıdır.

Sosyalist devletin sınıfsal özü, ancak demokrasi alanında, bu politik alanda tam olarak ortaya çıkabilir. Eğer toplum giderek daha demokratik olmazsa, sosyalizm fakirleşiyor, devletin faaliyetinde çarpıklıklar meydana geliyor. Polonyalı bilim adamı Sovyet toplumunda gerçekleştirilen yenilenmede, onun kanısınca, sosyalist ülkelerin canlı faaliyeti için büyük önemi olan bir dizi öge olduğunu söyledi. Bunlar arasında şunlar yer almaktadır: Kararların alınması, devletin ve toplumun yönetilmesine yığınların katılımın genişletilmesi; bilim ve kültür alanlarında yaratıcı düşüncenin her yanıyla kendini ortaya koyması için gerekli koşulların yaratılması; sosyal adaletin güçlenmesi, bireyin kendini ifade etme olanaklarının genişletilmesi.

Sempozyumda konuşanlar, bilimsel-teknik ilerlemeye hız vererek sosyal ve ekonomik gelişmeyi hızlandırmanın ve sosyalist toplum sisteminde var olan olağanüstü büyük olanakların ortaya çıkmasının dünyanın bugünkü gelişme aşamasında sosyalist ülkeler için tarihsel bir zorunluluk, başlıca gereksinim olduğunu belirttiler.

G. Miegombo'nun (Moğolistan) kanısınca, sosyal-ekonomik gelişmeyi hızlandırma temelinde üretimin her yönlü entansifleştirilmesi, günümüz aşamasında sosyalist ülkelerin gelişmesinde bir genel yasallık olarak ele alınabilir. Moğolistan Halk Cumhuriyeti'nde de hâlâ ekstansif gelişme olanakları olmasına rağmen ekonominin entansif gelişmesi sorunu giderek daha yakıcı hale geliyor. Entansif gelişmeye hız vermeyi, sosyalist ülkeler topluluğunda ulusal ekonomilerin gelişme düzeylerini eşit düzeye yükseltme görevi de dayatıyor.

A. Díaz Ruiz şunları belirtti: Küba'da devrimci süreçteki nitel değişimleri, şimdi sosyalizm kuruculuğu ödevlerini daha etkin biçimde çözmeye zorunluluğu gerektirmektedir. Bu, hataların düzeltilmesiyle, ekonomik mekanizmanın mutlaklaştırılması, kendiliğinden gelmeliğe tapma, politik ve ideolojik çalışmaları önemsememe gibi olumsuz olguların ortadan kaldırılmasıyla kopmaz biçimde bağlıdır.

Kimileri Küba'da hataların düzeltilmesi süreci ile Sovyetler Birliği'ndeki

yenilenme süreci arasındaki benzerlik ve farkların neler olduğunu soruyor. Aslında iki ülkede de bu süreçler aynı amacı güdüyor: Yeni toplumun kurulmasını hızlandırmak ve bunu iyileştirmek, buna götüren en kısa yolu bulmak. Aynı zamanda burada değişik koşulların doğurduğu görevler, ölçütler ve çalışma yöntemleri söz konusudur. Sosyalist Küba ekonomik bakımdan az gelişmiş, «üçüncü dünya»ya ait bir ülkedir. Ve bu ülke yalnız ilerici toplumsal sistemiyle değil, aynı zamanda daha yüksek emek verimliliği ve ekonomik ilerleme sağlayarak halklara örnek oluyor.

Ziong Ngok Ki (Vietnam) şunu vurguladı: Sosyalist süreçleri politik bakımdan yönetmenin zorlukları, toplumun gelişmesinde her yeni aşamaya geçişte öne çıkan somut görevlerin özgüllüğünü hesaba katma zorunluluğundan ileri geliyor. Vietnam devrimi artık yaklaşık 60 yıldır sürüyor. Bu devrim, «ulusumuzun gücüne ve çağımızın kudreti»ne dayanarak emperyalist devletlere karşı savaşta zafer kazandı, ülkenin bağımsız ve sosyalist gelişme yoluna koyulmasını sağladı. Şimdi Vietnam sosyalist gelişme aşamasının ilk evresinde bulunuyor. Parti, halkın çabalarını, sosyal-ekonomik durumu istikrara kavuşturarak, sosyalist sanayileşmenin gelişmesi için önkoşullar yaratmaya yöneliyor. Örgütlenme çalışmalarının iyileştirilmesi ve yeni yönetim mekanizması oluşturulmasıyla ilgili önlemler bununla bağlıdır.

Genel ile özel arasındaki diyalektik konusu üzerindeki tartışmayı *K. Florea* şöyle sürdürdü: Sosyalist teori ile çağımızın pratiği, somut koşulların çeşitliliğini, yeni toplumun kuruluşuyla ilgili aşamalar, yöntemler ve biçimler arasındaki farkları gözönünde bulundurmaya gerektiriyor. Bir dizi değerlendirme ve temel ilkeler ortak olduğu halde dünya sosyalizminin zengin, orijinal deneyimini yansıtan geniş bir özgül görüşler yelpazesi ortaya çıkıyor. Bunu dikkatle incelemek, bunun olumlu ve olumsuz yanlarından dersler çıkarmak ve belirli bir ülkenin gerçeklerine uygun olanı alıp kullanmak gerekiyor.

G. Sahnazarov şunları söyledi: Dünya sosyalist sistemindeki karşılıklı ilişkilere yeni yaklaşımın önemli bir ögesini, enternasyonalizmin istemlerini kılavuz edinmek ve her zamankinden çok bunlara bağlı kalmak, her ülkenin tam bağımsızlığı ve ortak davanın yazgısından ortaklaşa sorumlu oldukları temelinde eşit haklı ilişkileri geliştirmek oluşturuyor. Her kardeş parti, yürüdüğü yolu, bağımsız olarak kendisi belirliyor. Sovyet komünistleri kendilerinin uyguladıkları eylem yöntemlerini hiçbir zaman kimseye dayatmıyorlar.

Şimdiki aşamada deneyim değiş tokuşunun, bu deneyimin kolektif olarak değerlendirilmesinin önemi artıyor. Bütünleşmenin ilerlemesi, ilerici işbirliği yöntemlerinin uygulanması, Ekonomik Yardımlaşma Konseyi'nin çalışmalarını iyileştirmeyi öngören bir dizi önlem ve kapsamlı bilimsel-teknik ilerleme programının ortaklaşa uygulanması temelinde sosyalist

lkeler, ortaklaşa, birbirine yardım ederek, yeni ufuklara doğru ilerliyorlar.

İşÇİ SINIFINA YÖNELİM

Ekim Devrimi ve yirminci yüzyılda onu izleyen öteki sosyal devrimler komünistlerin kapitalist toplumun sosyalist topluma dönüştürülmesinde ana güç olarak işÇİ sınıfına yönelmelerinin doğru olduğunu kantıladı. Komünistlerin çalışmalarının bu doğrultusu, günümüzdeki sınıf savaşı-mında da başarıya götürecek biricik doğrultudur.

Öte yandan sempozyuma katılanlar işÇİ sınıfının gelişmesindeki en yeni eğilimleri incelemek, barış ve toplumsal ilerleme savaşında onun nc rolünü pekiştirmek için somut yolları arayıp bulmak gerektiğini belirttiler. İşÇİ sınıfı şimdi zor, kritik bir dönem yaşıyor. Bilimsel-teknik devrimin, üre-timin uluslararasılaşmasının etkisi ve tekelci devlet kapitalizminde buna-lım olgularının artması sonucunda toplumun sosyal yapısında köklü de-ęiřiklikler oluyor. Emekçilerin sosyal-yasal durumu hızla kötüleşiyor. ste-lik tekellerin uyguladığı politika sonucunda işÇİ sınıfındaki bu değişim-ler, bir çığ gibi, on milyonlarca insanı etkileyen bir *yığınsal felaket* nite-liği almaktadır.

S. Alvarez şunları belirtti: Kapitalist gelişme bir yandan işÇİ sınıfının sayısının artmasına yol açıyor, öte yandan boyutları giderek artan işsizlik yaratıyor. Bu, gözle görülür bir çelişkidir. Emek ile sermaye arasında e-lişkinin keşkinleştiğini gösteren yeni eğilimler arasında bu başta gelmek-tedir. Bugün İspanya'da 3 milyon kişi ya da aktif nüfusun yüzde 22'si işsizdir. Bütün Ortak Pazar lkelerinde 31 milyon işsiz vardır.

Tekellerin stratejisinden, sermayenin, aktif nüfusun önemli bir kes-i-mini çeşitli yardımlarla yaşamını sürdürmeye iten korkunç bir «te iki toplumu» modeli hazırladığı görülüyor. İşÇİ sınıfı sıralarında ayrırşma s-ryor, uzmanlık, eğitim ve gelir düzeylerindeki farklar nedeniyle bu ayrırş-ma giderek derinleşiyor.

Üretim alanında ve sosyal alanda ayırım yapılması özellikle kadınların, yabancı işçilerin, gençlerin durumunu kötü biçimde etkiliyor. Uzun erim-de şöyle bir durumun oluşması da bekleniyor: Maddi retim alanında ilerleme işÇİ sınıfının çekirdeğini etkiliyor ve geleneksel sanayi dalların-da (genellikle tüten bacaların simgelediği sanayilerde) alışanların sa-yısı azalıyor. Eski retim merkezlerinin eriyip gitmesinin nedeni yalnız yeni teknoloji, hammadde ve enerji kaynakları kullanmaya geçiş değil-dir, aynı zamanda çok hammadde ve elektrik enerjisi gerektiren işletme ve sanayi dallarının gelişmiş ülkelerden işgücünün daha ucuz olduğu ülkelere aktarılmasıdır.

R. Kumph (FAC) şunları söyledi: Bugünkü durumda da büyük işletme-

lerde çalışan işçilerin oluşturduğu işçi sınıfı çekirdeği sağlam olarak kalıyor. Batı Almanya sanayiinde çalışan işçilerin yüzde 40'ı binden fazla işçinin çalıştığı fabrikalarda bulunmaktadır. Emekçilerin bu kesimi, hakları uğrunda verdiği savaşında yüksek bir sınıf bilinci ve yüksek disiplin gösteriyor. Bugün sınıf kavgasında işçi hareketinin geleceği sorunu, yakıcı bir sorun olarak ortaya çıkıyor. Ya işçi sınıfı, kendisiyle dayanışma içinde olan hareketlerle birlikte tekellerin politikasının uygulanmasını engellerecek ve böylece kendi ülkeleri uğrunda savaşım için daha iyi koşullar yaratacak ya da işçi hareketi güçlü bir ekonomik darbe yiyerek ciddi biçimde zayıflayacaktır.

Komünistler emekçilere kapitalist sistemin bilimsel-teknik ilerleme ile birlikte sosyal alanda da ilerleme sağlayacak yetenekte olmadığını gösteriyorlar. *Bu durumdan çıkmak için, son çözümde sosyalizme açılacak bir sosyal-ekonomik politika için savaşım vermek gerekiyor.* Bunu yaparken komünistler, gerçek politik durumdan kopuk ve stratejik aşamanın görevlerine yanıt vermeyen soyut belgiler yükseltmemelidirler. Ekim Devrimi'nin önemli derslerinden biri de budur.

Alman Komünist Partisi üyeleri arasında partinin niteliği üzerine bir tartışma sürüyor, partinin toplumdaki rolü kavramı açıklığa kavuşturuluyor. Son on yıllarda önümüze çok daha karmaşık görevler çıktı. FAC'ndeki toplum sistemine özgü olumsuz olguların etkisiyle giderek daha çok insan politik hareketlere katılıyor. Barışı savunma eylemleri şimdiye dek görülmedik boyutlara ulaştı. Bu eylemlerin başarıya ulaşmasının belirleyici unsuru, işçi sınıfının, onun partisinin ve sendikaların bu eylemlere aktif olarak katılmasıdır. Alman Komünist Partisi, politikada sağa kayışa karşı çıkarak, ülkenin gelişmesiyle ilgili demokratik alternatifini savunuyor. Parti, HDB/HSB'nin solundaki bütün güçlerin birliğini sağlamaya çalışıyor. Böyle bir birlik, «sol güçler bloku»ndan çok daha geniştir, çünkü sağa kayışa karşı olan bütün güçleri içine almaktadır.

J. Debrouwere şuna dikkati çekti: Batı Avrupa ülkelerinde sınıf savaşımının koşullarının değişmesine yol açan bir etken de Batı Avrupa'nın giderek daha çok ABD'nin askersel-ekonomik egemenliği altına girmesidir. Batı Avrupa'da ekonominin, eğitimin, kitle iletişiminin önemli bölümünün militarizasyonuna kültürün, özellikle politik kültürün çarpıtılması, liberal türden parlamenter demokrasiden uzaklaşma ve giderek daha çok otoriter merkeziyetçiliğe yönelme eşlik etmektedir.

Batı Avrupa ülkelerinin politik yaşamında görece yeni bir olgu da geleneksel olmayan hareketlerin, «Yeşiller»in ve antinükleer hareketlerin ortaya çıkmasıdır. Bu hareketler, kapitalist üretimdeki yapısal değişiklikler sonucu doğan ve kültürel ve sosyal amaçları gerçekleştirilmeyen kesimlerin yığınsal çıkışlarını simgelemektedir. Bu kesimler, sol hareket ve işçi hareketi ideologları tarafından yeterince incelenmemiş ve öğrenilmemiştir. Komünistler, karşılıklı yabancılaşmayı önlemek için büyük çaba sarfedi-

yorlar. Ne ki, geleneksel olmayan bu hareketlerde eskiden olduğu gibi sol hareketlere karşı belirli bir güvensizlik sürüyor. Bu hareketlere katılanlar büyük ölçüde antisosyalist savlara, bu yönde yayılan yalanlara inanıyorlar.

Bu geleneksel olmayan hareketlerin büyük etkisi var. Ne ki, öyle görüyor ki, bunlar gelişmelerinde en yüksek noktayı geride bırakmışlardır ve bu akımların politikanın dışında kalarak küçülmeleri, zayıflamaları ve ikinci plana düşmeleri olanaklıdır. Bundan ötürü komünistlere, bugün umutlarını geleneksel olmayan hareketlere bağlamış olanların kabul edebilecekleri ve destekleyebilecekleri argümanları ve alternatifleri arayıp bulma ve bunların kavranmasını sağlayacak bir üslupla sunma görevi düşüyor.

H. Bang konuşmasında, barış savaşımının demokratik niteliğinin derinleşmesi sorununa değindi. Kapitalist ülkelerde kamuoyunun görüşü, nükleer silahlanma ve güç politikasının diyalog, karşılıklı güvenlik politikasıyla değiştirilmesi yararına bir eğilim gösteriyor. Nükleer caydırıcılık ve korku dengesi doktrini, kuşku altında bırakılıyor. Giderek daha çok insan askersel harcamaların kısıtlanmasından yana tutum alıyor, buradan elde edilecek paraların işsizlik ve eğitim sorunlarının çözümü için sosyal ve ekolojik içerikli istemlere ayrılmasını öneriyorlar.

Militarist düşüncüyü eleştirmeler artıyor. Ancak barışçı gelişme istemlerini ulusal boyutta yaşama geçirebilecek geniş toplumsal güçlerin koalisyonu, henüz oluşma aşamasındadır. Komünistler böylesi koalisyonların oluşmasına yardım ediyor, ülkelerinin barışçı gelişmesinin, militarist çevrelerin etkisinin sınırlanması ve kırılmasıyla bağlı olan demokratik görevlerin çözümünü öngördüğünü belirtiyorlar. Bu durumlar, komünistlerin «Danimarka'nın güvenlik politikasındaki yeni düşünce üstüne» biçimindeki önerilerinde yansımaları buluyor. Bu öneriler, onun dış politika çizgisinin demokratikleşmesine, savunma sorunlarında daha büyük açıklık sağlanmasına yöneliktir. En önemlisi, toplumsal görüşlerde belirlenen dönüşüme dayanarak, insanların eyleme geçirilmesidir.

Konuşmacılar, bugün Ekim Devrimi ülkelerinin işçi ve halk hareketlerine etkisinin, Sovyetler Birliği'nde, diğer birçok sosyalist ülkede başlayan değişikliklerle, bunların girişimci barışçı çizgileriyle sıkı-sıkıya bağlı olduğunu belirttiler.

BİRLİK EĞİLİMLERİ

Ekim Devrimi, komünistlere sömürge ve bağımlı ülkelerdeki ulusal-kurtuluş hareketlerine yardımda bulunma yükümlülüğünü göstermiştir. O, ulusların ezilen ve ezenlere bölünmesine nasıl son verileceğini öğretiyor. Sömürgecilik sisteminin çöküşü, insanlığın bu global sorunun çözümünde tarihsel bir kazanımıdır. Ama bir avuç gelişmiş kapitalist ülkeye, geliş-

mekte olan ulusları sömürme ve ezme olanağı sağlayan emperyalizmin kurduğu dünya ekonomik düzeni hala varlığını koruyor. (1) Asya, Afrika ve Latin Amerika halklarının emperyalizmle çelişkileri, sömürgecilik sisteminin ortadan kaldırılmasından sonra yeni biçimlerde sürüyor. Çok sayıda egemen devlet, bağlantısızlar hareketine katılıyor. Dünya politikasının etkin birer faktörü durumuna gelen bunlar, yeni sömürgecileğe ve emperyalist saldırganlığa karşı, barışçı ve adaletli bir uluslararası düzenin kurulmasından yana çıkıyorlar.

V. Nair halkların politik bağımsızlığına kavuşmasının, bunların sosyalist toplulukla karşılıklı etki alanlarını genişlettiğini belirtti. Hindistan ile SSCB arasındaki ilişkileri, barış içinde yanyana yaşamının bir tür modeli olarak ele almak gerek. Bununla birlikte bu ilişkiler, kendi açısından sosyalizm ile yerli burjuvazinin ve hükümet çevrelerinin yurtsever kesimini kapsayan ulusal kurtuluş güçleriyle birliğin somut bir yansımasıdır. Bu ilişkiler, sosyalist ve kapitalist gelişme yoluna koyulan genç devletler arasında işbirliği için sağlam bir temel oluşturduğunu gösteriyor. Bunu, barışa ve uluslararası güvenliğe duyulan ilgi, ulusların bağımsız gelişme istemleri ile emperyalizmin yayılmacı politikası arasındaki çelişkiler, sosyalist ülkelerle bağların politik ve ekonomik bağımsızlığın güçlenmesine yardım ettiği anlayışı oluşturuyor.

O. Millas günümüzde ulusal kurtuluş sürecinin çok çeşitliliğini vurguladı. Eskiden sömürge ve bağımlı olan birçok ülke, sosyalist gelişme yolunu seçti. Sosyalizm, şanlı Küba devriminin saygınlığı ve etkisinin gideerek arttığı Latin Amerika'ya da geldi. Örneğin, Nikaragua'daki Sandinist devrimi gibi, yeni halk devrimleri gelişiyor. Sosyal ve kurtuluş eylemleri arasında en çelişkili çizgilere sahip olanların başında «devrimci demokrasi» ya da «ulusal demokrasi» geliyor. Tüm bunların somut olarak incelenmesi gerekiyor.

Bağımlı ülkelerin emperyalizm ile çatışmasının keskinliğini belirleyen çok çeşitli ve değişken bir ortam vardır. Ama, tüm farklılıklara karşın bunlar, uluslararası forumlarda ve bölgesel örgütlerde karşılıklı etki sağlayabiliyorlar. Bu, yeni sömürgecileğe ve ABD'nin neoglobalizm politikasına karşı savaşta ortak sorunların varlığına dayanıyor. Eylemlerin uyumlaştırılması ilerici bir eğilimdir ve komünistler bunu destekliyor.

H. Barrios (Salvador), «üçüncü dünya» devletlerinin devrimci kurtuluş sürecine karşı ortak uluslararası eylem ve girişimlerinin ilişkisinin ne olduğunu sordu. Örneğin, Contadora Grubu, ABD emperyalizminin politikasına karşı koyma gibi olumlu bir görevi yerine getirmenin yanı sıra bir «itfaiye» görevi de yerine getirmiyor mu? Kurtuluş hareketlerinde kimi

(1) Sempozyuma katılanların fakir ve zengin ülkeler arasındaki çelişkilerin keskinleşmesi sorunları üstüne değerlendirmeleri için bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları», 1987, № 10.

çevrelerde, komşunun evinin yanmaya başladığını gören burjuva hükümetlerinin, kendi evinin yanmasını önlemek için önlemler aldığını ileri sürüyorlar.

F. Gamboa, bununla ilgili olarak şöyle dedi: Contadora Grubunun eylemlerinde, patlamaya hazır durumun yumuşatılması istemi ortaya çıkıyor. Ama şu da çok önemlidir: «üçüncü dünya» devletlerinin emperyalizme kollektif karşı koyma temelinde, ulusların çıkarlarını da koruma eğilimi yatıyor. Bu eğilimin büyümesi, ulusal kurtuluş sürecinin sürdürülmesi için olduğu gibi, dayanışma ilişkileri için de yepyeni koşullar oluşturuyor.

Kuşkusuz dayanışmanın ortaya çıkan somut biçimleri, sömürgecileğe karşı politik bağımsızlık savaşları dönemindekinden farklı olarak başka bir görünüme bürünüyorlar. İşçi hareketi kendi açısından, bağlantısızlar hareketinin barışçı girişimlerinden, emperyalizmin halkların egemen haklarına saldırısı karşısında yeni bir dünya ekonomik düzenin kurulmasını ve gelişme uğruna silahsızlanmadan yana tutum alıyor.

Ulusal kurtuluş savaşının perspektifleri üstüne konuşan *R. Samhun* işçi sınıfının bu savaşa katılımının onun sosyal içeriğini zenginleştirdiğini belirtti. O, köylülük, küçük ve orta burjuvazi, devrimci aydınlarla birlikte gerçek ekonomik bağımsızlığı sağlayacak ve ekonomik geriliğe son verecek yetenekte olan demokratik erki kurabilir.

D. Ramotar şunları söyledi: Bağımsızlığın elde edilmesinden sonra, komünistlerin önünde, yeni sömürgecileğe karşı koyma görevleriyle birlikte, toplumun sosyalist yönelimi yolunda dönüşüm yapmak için sınıf savaşının örgütlenmesi sorunları da duruyor. Kapitalizmin yerleşmekte olduğu birçok ülkede, bu seçenek sorunu gündemdedir. Onun önkoşulları, politik yaşamın demokratikleşmesi sürecinde yaratılabilir. Buradan da, komünistlerin halkların sosyal gelişmesinin yazgısı üstüne sorumluluklarının ne denli büyük olduğu açıkça görülüyor.

M. Kamal (Mısır) toplumsal gelişme yolunun seçimine, sosyalizmin marksist olmayan ülkelerinin de etkide bulunduğunu vurguladı. Ona göre, bu ülkelerin evriminde birçok aşama belirlenebilir. Mısır koşullarında, başlangıçta, ulusal bağımsızlığın sosyal-politik devrim yoluyla sağlanması sorunu ön plana çıktı. Daha sonra, ülkenin ilerlemesinin, sosyal adaletin sağlanması yoluyla olanaklı olduğu sorunu merkezi sorun oldu. Bunu takiben, ilerleme çizgisinden uzaklaşılması, gerici içeriğin marksist olmayan sosyalizme yerleşmesiyle birlikte yürütüldü: asalak katmanların ve büyük sermayenin toplumdaki egemenliği, emperyalizmle işbirliği sosyal tumturaklı sözlerle örtülüyordu. Bugün ülkede varolan rejimin ideologları, sosyalizmi gözden düşürmeye yelteniyor, «Mısırın sosyalist deneyi» dedikleri şeyin yalnızca bir hata olarak görülmesini istiyorlar. Bu koşullarda komünistler, sosyal adaletin neden sağlanamadığını anlatıyorlar. Ve aynı zamanda, marksist olmayan sosyalist ülkelere kulak veren öğelerle politik işbirliğine yöneliyorlar.

A. *Malki*, bu ülkeleri yansıtan politik akımların, işçi sınıfına, komünistlere karşı güven duymadıklarını belirtti. Bununla birlikte bu akımlar bilimsel ideoloji de içinde, her çeşit sosyalist ideolojiye açıkça düşman olan burjuva ve burjuva yanlısı çevrelerin karşısında yer alıyorlar. Kurtuluş hareketinin değişik aşamalarında, bu çelişkinin şu ya da bu yönü daha belirgin bir önem alıyor, onun somut bir biçimde açığa vurulması gerekiyor.

Konuşmacılar, Ekim Devrimi'nin enternasyonalist geleneklerinin büyük etkileyici gücünü vurguladılar. Bugün uluslararası dayanışma daha da zenginleşmiştir, çok daha çeşitli ve kapsamlı hale gelmiştir. O, emperyalizmin saldırganlık politikası ile tüm insanlığın çıkarları arasındaki uzlaşmaz çelişkilerin derinleştiği koşullarda geliyor. Zorunlu bir faktör olarak ilerici güçlerin önündeki barış ve toplumsal gelişme arasındaki karşılıklı etkilenme sorunu, olağanüstü bir biçimde keskinleşmiştir. Yığinsal uluslararası toplumsal örgütlerin temsilcileri: *J. Nemoudry* (Dünya Sendikalar Federasyonu), *M. Fischer* (Dünya Demokratik Kadınlar Federasyonu), *A. Walenta* (Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu), *C. Bisvas* (Asya ve Afrika Halklarıyla Dayanışma Örgütü) ve *B. Swestka* (Dünya Barış Konseyi) bu konuya değindiler. Onlar, kadınların, gençlerin, ulusların, emekçilerin hakları, insanın güvenli bir dünyada yaşaması gibi, başta gelen hakkı için savaşta dayanışmanın gelişmesine yardım eden Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümünün demokratik kamuoyunda çok geniş yankı bulduğuna işaret ettiler.

Tartışmaların sonunda *E. Wasczuch* (Polonya) günümüz koşullarında kardeş partiler tarafından büyük bir yaratıcılıkla geliştirilen ve uygulanan Ekim Devrimi ülkelerinin, genel ve kalıcı bir önemi olduğunu belirtti. Onun uluslararası komünist harekete yaratıcı arayışlar ve bulgular için içtepi veren, ideolojik-politik potansiyelini açığa vuran Sovyetler Birliğindeki yenilenme felsefesi, bunların doğrudan bir devamı olarak ortaya çıkıyor. Zamanın gerçekleri, sosyalizm kuruculuğu, sınıf ve ulusal kurtuluş savaşları pratiğinin gereksinimleri teorilerine dönüş başlıyor. Komünistler, insanlığın nükleer yololma tehlikesinden kurtarılması görevini, başta gelen ertelenmez bir görev olarak görüyorlar. Bunların incelenmesi, komünistlerin genel insanı misyonunun temellendirilmesine hizmet ediyor, Marksist-Leninist ideolojinin hümanist niteliğini derinlemesine açığa vuruyor. Bu komünist ve işçi partilerinin somut dayanışma programının hazırlanmasına, değişik politik güç ve toplumsal hareketlerin birbirlerini geniş olarak karşılıklı bir biçimde etkilemelerine yardım ediyor. Zamanın gereksinimleri düzeyinde olmak için, derginin, yakıcı sorunları daha çok ileri sürmesi ve analiz etmesi, bunların tartışılmasına yalnız marksistleri değil, aynı zamanda komünist olmayan sol, demokratik güçlerin temsilcilerini de çekmesi, tartışmalardan, polemiklerden, farklı görüşlerin karşı karşıya gelmesinden çekinmemesi gerekiyor.

Savaş işçi sınıfına yabancıdır

HERBERT MIES

Alman Komünist Partisi (AKP) Başkanı

Büyük Ekim Sosyalist devrimi üzerine SBKP MK'nin Sovyet insanlarına yönelik olarak yayınladığı çağrısı yalnızca tek bir halka değil, gezegenimizin tüm emekçilerine ve halklarına, bütün ülkelerin komünistlerine hitap etmektedir. Söz konusu belgede şöyle denmektedir: «Ekimin 70. yıldönümünü insanlığın varlığını sürdürüp sürdürememe sorunuyla karşı karşıya kaldığı bir ortamda karşılıyoruz. Çelişkili, ancak bütünlük içinde bir yapı gösteren ve herşeyin birbirine bağlı olduğu dünyamızın geleceği bugünden belirlenmektedir. Gezegenimiz nükleer savaş tehlikesinden kurtarılabilir, kurtarılmalıdır. Güvenlik, bağımsızlık ve ilerleme koşullarında bir yaşam ancak bütün halkların çabalarıyla gerçekleştirilebilir, gerçekleştirilmelidir. Herşey bize, SSCB'ye, sosyalizme bağlı değildir. Ama biz elimizden gelen herşeyi yapacağız.»

SBKP ve Sovyet devletinin barışçı uluslararası politikası tutarlıdır. Onlar yeni politik düşünce tarzına uygun olarak dünya sorunlarına gerçekçi ve esnek yaklaşıyorlar. Üçüncü binyıla girerken, devletlerin, ellerindeki nükleer silahlardan vazgeçmeleri, silahlanmanın uzaya yayılmasına izin vermemeleri ve sonuçta dünyadaki tüm nükleer silahları yoketmeleri için sebatla mücadele ediyorlar. Burada Kızıl Ekim'in, kelimenin tam anlamıyla, dünyayı sarsan günlerinin ruhu ve fikirleri ortaya çıkmaktadır.

Ekim devrimi emperyalizme karşı verilen mücadele içinde gelişti ve zafere ulaştı. V. İ. Lenin 1915 yazında şöyle yazıyordu: «Savaşların sona ermesi, halklar arası barış, soygunların ve zorbalıkların durdurulması: İşte bizim idealimiz budur.» (1) İki yıl sonra şunu ekliyordu: «Savaş öylesine büyük bir kriz yarattı, halkın maddi ve manevi gücünü öylesine se-

H. Mies 1929'da doğdu. İkinci dünya savaşından sonra Özgür Alman Gençliği Birliği'nin saflarına katıldı. Batı Almanya örgütü Merkez Bürosunun sekreterliğine seçildi. 1954'te Yönetim Kuruluna girdi. Daha sonra AKP MK Politik Büro aday üyeliğine ve MK sekreterliğine getirildi. FAC iktidar çevrelerinin 1956'da yürürlüğe soktukları, AKP'yi yasaklayan yasanın iptali için aktif bir mücadele veren Mies, 1968'de AKP'nin kurucuları arasındaydı. Yönetim Kurulu üyesi ve AKP Başkan yardımcısıydı. 1973 Kasımından bu yana AKP Başkanı'dır.

(1) V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, c. 26, s. 304.

ferber etti, tüm çağdaş toplumsal örgütlenmeye öylesine darbeler indirdi ki, insanlık şöyle bir seçimle karşı karşıya kaldı: Ya yokolmak, ya da en hızlı ve en radikal şekilde daha yüksek bir üretim biçimine geçmek için yazgısını en devrimci sınıfa teslim etmek ... Yokolmak ya da her zaman ileriye yönelmek. Sorun tarih tarafından böyle ortaya konmuştur.» (2)

Bugün halklar, çağdaş yığınsal kırım silahlarının yokedici gücü karşısında, savaş ve barış konusundaki dramatik mücadelenin merkezinde yer alıyorlar. Termonükleer bir savaşın çıkması durumunda insanlığın – ister sosyalizmde, ister kapitalizmde olsun – hiç bir yaşama şansı olmayacaktır. Günümüzde söz konusu olan ya birlikte yaşamak ya da birlikte ölmektir. Bundan dolayı biz, Federal Almanya Cumhuriyeti (FAC) komünistleri Lenin'in bu sözlerine tekrar tekrar başvuruyoruz, onların anlamını ve mantığını zamanımıza uygun olarak geliştiriyoruz. Şu sonuca varıyoruz: *Bizce barıştan daha önemli hiç birşey yoktur. Alman topraklarından bundan böyle asla savaşın başlamaması, yalnızca barış seslerinin yükselmesi için herşeyi yapma görevinden daha önemli hiç birşey yoktur.*

Ekim devriminin sonucunda doğan sosyalist düzen en başından itibaren barış mücadelesini en önemli dış politika ilkesi düzeyine yükseltti. Halkların barış isteği ve bu yoldaki mücadeleleri ilk sosyalist devletin ve daha sonra da dünya sosyalist sisteminin oluşmasında temel yönlendirici güçlerden biriydi. Yeni toplumun önce tek bir ülkede, daha sonra da bir sistem çerçevesi içindeki tüm gelişimi sosyalizmle barışın kopmaz biçimde birbirine bağlı olduğunu kanıtladı.

Genç Sovyet devleti uluslararası arenaya barış kararnamesi ile çıktı. Böylece sosyalist toplumun doğuşuyla birlikte uluslararası ilişkilerin özünde köklü bir değişim gerçekleşti. Sosyalizm, temelini barış içinde biraada yaşama ilkesinin oluşturduğu yeni tipten ilişkilerin esinlendirici gücü ve uygulayıcısı oldu. Çağ açan Leninci kararnameden, 2000 yılına dek nükleer silahtan arındırılmış bir dünyanın yaratılması programının açıklanmasına kadar, SSCB'nin ve sosyalist ülkeler topluluğunun bütün devletlerinin en son silahsızlanma önerilerine kadar sosyalizmin izlediği politika, yalnız süreklilikle değil, aynı zamanda devamlı gerçekçi yol arayışlarıyla da karakterize edilir.

Bugün bu politika yeni düşünce tarzıyla ve barışın güvence altına alınmasına yönelik çabalarla belirlenmektedir. Sovyetler Birliği'nin ve Varşova Anlaşması Örgütü'nde birleşmiş olan devletlerin, dünya halkları açısından böylesine anlaşılır ve yakın olan girişimlerinin özü budur. M. Gorbaçov'a yönelik sempati ve onun uluslararası otoritesi de bununla bağlıdır. DAC, PHC, ÇSC ve diğer sosyalist devletlerin temsilcilerinin ülkemizin politik ve toplumsal çevreleriyle yürüttükleri akılcı ve gerçekçi diyalogun özü budur.

(2) Agy, c. 34, s. 197–198.

Yeni düşünce ve eylem politikası, silahsızlanma ve barışın güvence altına alınması amacıyla yeni ve gerçekçi yollar arayışı, SSCB ile ABD arasında orta menzilli nükleer füzelerin ve operatiftaktik füzelerin yok edilmesi üzerine ilkesel anlaşmaya varmaları sayesinde yeni bir inandırıcılık kazandı. Yine bu akılcı ve gerçekçi politika, ASBP MK Genel Sekreteri E. Honecker'in ülkemize yaptığı resmi ziyarette de yansıdığı gibi, DAC ve diğer sosyalist ülkelerin FAC ile ilişkilerinde sosyalizmin barışçı ideallerine olan inancı güçlendirmiş, bu idealleri yaşama geçirme yolundaki somut olanakları artırmıştır. Amacın, sözlerin ve somut işlerin birliği: İşte Ekim devriminden itibaren sosyalist ülkelerin, komünist partilerin dış politikalarında giderek daha çekici bir hale gelen şey budur.

BATI ALMANYALI KOMÜNİSTLERİN SORUMLULUĞU

İnsanlık tarihinin en büyük iki savaşının Alman topraklarından başlamış olması tartışma götürmeyen bir tarihsel gerçektir. Biz, Batı Almanyalı komünistler açısından barışın güvence altına alınması yolunda taşıdığımız sorumluluğu bundan daha büyük bir güçle hatırlatmış olan ve hatırlatan başka birşey yoktur. Hitlerci saldırganların görülmemiş zalimlikleri, jenosid ve toplama kampları ikinci dünya savaşının temel özellikleriydi. Bu savaş insanlığın sağduyusunu yoketme tehlikesini taşıyordu.

Bu korkunç tarihsel ders, üçüncü binyılın eşliğinde insanlıktan – bu arada ülkemiz işçi sınıfından ve halkımızdan – sağduyuya kulak vermesini talep eden çağın gereği, bizi özel bir sorumlulukla davranmamız yolunda teşvik ediyor, hatta daha net olarak söylemek gerekirse, bizi böyle davranmamız için yükümlü kılıyor.

Bundan önceki bütün savaşlarda – onlar pek çok halk açısından ne derece yıkıcı sonuçlar getirirse getirsin – uygarlığın yokolması tehlikesi yoktu. (Bunu savaşçı çıkaranların suçunu aklamak için yazmıyorum.) Günümüzde ise her türlü mesafeyi aşabilecek yapıda araçlara sahip olan bir nükleer silah birikimi söz konusudur. FAC bu silahların önemli bir deposu haline gelmiştir. Bu koşullarda Alman topraklarından başlayacak bir savaş kaçınılmaz olarak tüm canlılar aleminin ölümüyle sonuçlanacaktır.

İnsanlığın tüm evrensel sorunları içinde en önemlisinin, yani barışın güvence altına alınması sorununun ve yeni çağın diğer sorunlarının çözümü yolunda özel sorumluluk taşıyoruz. Bu sorumluluk, herşeyin bir-biriyle bağlı olduğu ve önemli ölçüde bütünsel bir yapı gösteren bir dünyanın oluştuğu, şu dönemde, bizi pek çok görüşü ve yaklaşımı gözden geçirme sürecine başlamaya zorluyor. Bu özellikle 70'li yılların sonunda ve 80'li yılların başında kaçınılmaz bir hale geldi. Bu yıllarda «Pershing-2» füzelerinin, birkaç dakika içinde Moskova'ya kadar ulaşabilecek ilk

vuruş silahlarının yerleştirilmesi sonucunda Batı Almanya toprakları herşeyi yokedebilecek nükleer bir savaşın başlatılması için bir atış rampasına çevrildi.

İnsanlığın yaşamını sürdürebilmesi için verilen mücadele sınıfsal ve partisel çerçeveleri aşmıştır. Bu mücadeleyi güçlendirmek için işçi sınıfımızın partisinde yukarıda sözünü ettiğimiz gözden geçirme süreci yaşanmıştır. Nükleer zehir içinde yokolma tehlikesi karşısında insanların hissettikleri kaygı ve korkuyu göz önünde bulundurarak, *barışsever güçlerin saflarını azami ölçüde genişletmeye*, geleneksel barış hareketinin sınırlarını aşmaya, öncüler ve öncülerin arkasından gidenler ayırımını bir yana bırakarak barış hareketine katılan tüm güçler arasında yeni tipten işbirliği ilişkileri yaratmaya çalıştık. Aynı zamanda, burjuvaziye varana kadar tüm katman ve sınıfların yapıcı katkılarına dikkat verirken, barışın güvence altına alınması yolunda işçi sınıfının özel bir sorumluluğu olduğunu savunduk.

FAC'de *ülke yaşamının güçlü bir faktörüne* dönüşen yığınsal barış hareketinin gelişmesinin temel önkoşullarından biri bu oldu. Barış hareketi, giderek artan ölçüde, işçi hareketinin ve barışsever akımların farklılık içinde yaratıkları bir birlikteliğe dönüşmektedir. Bu birliktelik içinde işçi sınıfı, onun politik ve sendikal örgütleri barışın korunması yolunda taşıdıkları sorumluluğa yeni bir tarzda yaklaşmaktadır.

Ekim'in yıldönümleri, biz Alman komünistleri açısından her zaman şu konuyu düşünmek için bir gerekçe olmuştur: Günümüzün yaşamsal önemdeki sorunlarının çözümü yolunda ülkemiz işçi sınıfının ve işçi hareketinin yeri nedir? Bunun cevabı uluslararası konularda izlenen resmi doğrultunun açıklanmasına bağlıdır.

FEDERAL ALMANYA CUMHURİYETİ'NİN ROLÜ

Günümüzde önemli bir ekonomik, askersel-politik ve ideolojik ağırlığa sahip olan FAC'nin Avrupa'da ve dünyada her zamankinden daha büyük bir rol oynadığı açıktır. FAC'nin dünya ekonomisinin, politikasının ve stratejisinin sorunlarının çözümü yolunda önemli etkisi olan bir Avrupa devleti olduğu kuşku götürmez bir gerçektir. Şu gelişmeler bu gerçeği kanıtlamaktadır: Orta menzilli füzelerde ilgili olarak Sovyet-Amerikan anlaşmasının mümkün olmasında FAC'nin rolü; Varşova Anlaşması Örgütü üyesi devletlerin geniş kapsamlı silahsızlanma önerilerine NATO'nun cevabının hazırlanmasındaki katkısı; FAC'nin İran körfezindeki anlaşmazlığın çözümüne, Şili'deki, Orta Amerikadaki ve Güney Afrika'daki duruma yaklaşımlarındaki evrim. Ülkemizin sahip olduğu rolün yeni boyutları, onun uluslararası ekonomi ve ticaretteki konumlarında, bilimsel-teknik alandaki uluslararası rekabete ve sürecin hızlandırılmasına etkisinde ve

onun sosyal sonuçlarının düzenlenmesi konseptinin yaratılmasındaki katkısında ortaya konmuştur.

İki dünya sistemi arasındaki sınır çizgisinde bulunan FAC'nin güçler oranındaki değişiklikleri dikkate almaması söz konusu olamaz. FAC bu değişikliklere uymak zorundadır, üstelik diğer emperyalist ülkelere oranla daha fazla uymak zorundadır. FAC aynı zamanda ABD'nin çok yakın bir bağlaşığı durumundadır. Ancak güvenlik, ekonomik ve politika alanlarında Amerika'nın çıkarlarından farklı olarak kendi çıkarları olduğunu da gizlememektedir.

Sözünü ettiğimiz yeni noktalar FAC'nin uluslararası sorunlara giderek artan ölçüde etki yaptığı sonucunu çıkarmamızı getiriyor. Şu halde barışsever ve demokratik güçlerin, en başta da biz komünistlerin FAC'de olup bitenlerden taşıdığı sorumluluk da artmaktadır. İşte kavramamız gereken şey budur. Çalışmalarımızı buna göre düzenlemeliyiz.

Temel sorun olan silahsızlanma mı, yoksa gerginliğin güçlendirilmesi mi konusunda ülkedeki politik güçler günümüzde şu şekilde gruplaşmaktadır: Bir yanda «çelik miğfer fraksiyonu» Hristiyan Demokrat Birliği ve Hristiyan Sosyal Birliği ve onların ardında askersel-sanayi kompleksi vardır. Bunlar dış ve iç politikada etkilerini artırmakta, parlamento mücadelesi içinde ve seçimlerde tekrar tekrar direnişle karşılaşmalarına rağmen sıradan silahların üretimini görölmemiş biçimde hızlandırmaktadır. Yöneticiler kampında bile bunlar azınlıkta kalmaktadır. Söz konusu kampta (eskimiş «güç konumlarından» politika anlayışından vazgeçmemelerine, örneğin, sözümona «açık kalmış olan Alman sorunu»nu elden bırakmamalarına rağmen) hem uluslararası arenada, hem de ülke içinde güçlerin yer alımındaki değişikliklere uyma zorunluluğunu kavrayan oldukça önemli bir grup vardır. Diğer yanda ise geleceğini barışçıl koşullarda birlikte yaşamaya ve silahsızlanmaya bağlamış olan halkımızın çoğunluğu vardır. İşçi hareketinden barış hareketine, «Yeşiller»den Hür Demokrat Parti'nin ve hatta bazı burjuva gruplarının bir bölümüne kadar geniş güçler yelpazesi bu çoğunluğa dahildir. ⁽³⁾

Bundan şu sonuç çıkıyor: *Politik faaliyetimiz, gerici bir dış ve iç politika uygulayan «çelik miğfer fraksiyonu»nu sıkıştırmaya yönelik olmalıdır.* Bütün bunlar gösteriyor ki, biz FAC'de uygulanması gerektiğini düşündüğümüz yeni politika temelinde 7. Kongremizin belgisini, yani «yeni bir politika, nükleer silahtan arındırılmış bir dünya ve herkese iş için» belgisini doğru belirledik. FAC'de uygulanması gereken politika savaşın önlenmesine, silahsızlanmaya yönelik olmalıdır. Bu politikanın temelinde cumhuriyetimizin barış içinde birarada yaşama yolunda aktif bir sürece çe-

⁽³⁾ Bu güç dağılımı özellikle barış ve silahsızlanma konusunda böyledir. İç politik sorunlara, en başta da sosyal sorunlara bakıldığında karşımıza bambaşka bir tablo çıkacaktır.

kilmesi, eski askersel doktrinlerden vazgeçilmesi ve güvenlik konularında yeni bir işbirliğinin yaratılması çabası vardır. Söz konusu politika anti-militarist bir karakter taşımalı, çağımızın temel sorunlarının çözümünde halkın geniş katılımına dayanmalıdır.

Gerçi böyle bir politikanın (ve bununla birlikte istihdamın sağlanması, demokratik ve kişisel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması yolunda aktif bir politikanın) uygulanması için güçler oranı daha elverişli bir hale gelmiştir, ancak farklı akımların tek bir harekette birleşmesi yolundaki talep gündemden inmemiştir. Bununla birlikte barışsever güçlerin ve işçi hareketinin birleşmesi için yeni olanaklar ortaya çıkmaktadır. Politik güçlerin yeniden gruplaşması sürecinde yeri doldurulmayacak birleştirici bir faktör olan AKP'nin rolünün aktifleştirilmesi için yeni koşullar doğmaktadır. Bu süreçte parti güçlenebilir ve güçlenmelidir.

FAC işçi sınıfının savaşa karşı barış mücadelesine nasıl katıldığına gelenekselleşmiş 1 Eylül savaşa karşı faaliyet günü örnek olarak gösterilebilir. Bu yılki 1 Eylül'ün de gösterdiği gibi, tüm işçi hareketi – sosyal-demokrat ve komünist emekçiler, hristiyan işçilerin çoğunluğu – şu temel konuda birleşmektedir: Silahsızlanma, farklı toplumsal düzenlere sahip devletlerin barış içinde birarada yaşamaları, antimilitarizm ve antifaşizm eğilimlerinin güç kazanması yolunda aktif bir mücadele zorunludur. «Şimdi silahsızlanmalı, güvenlik, sağlanmalıdır, bir daha savaşın çıkmasına asla izin verilmemelidir» belgisi, FAC'ye «Pershing-1A» füzelerinin yerleştirilmesinden kayıtsız şartsız vazgeçilmesi talebine bağlandı. Bundan başka savaşa karşı faaliyet günü bir kez daha şunu ortaya koydu: Barışın savunulması davasında Alman Sendikaları Birliği (ASB), ona katılan iş-kolu sendikal birlikleri ülkenin diğer barışsever güçleriyle karşılıklı ilişki içinde önemli ölçüde aktifleşmiştir.

Bu durum ve ayrıca son zamanlarda sosyal-demokrat işçi hareketi ile sosyalist ülkeler komünistlerinin barışa yönelik ortak özlemlerinden kaynaklanan ortak adımları şu gerçeği kanıtıyor: FAC işçi hareketinin tüm öğeleri kendi özel sorumluluklarını giderek artan ölçüde kavramakta ve buna uygun bir yaklaşımla faaliyet göstermektedir. ASBP ile ASDP tarafından yayınlanan «İdeolojilerin tartışılması ve ortak güvenlik» başlıklı belge ve ayrıca Batı Almanyalı sosyal-demokratlarla SBKP, PBIP ve diğer sosyalist ülkeler yönetici partilerinin silahsızlanmaya yönelik olarak ileri sürdükleri ortak önerileri bu durumun bir ifadesi olmuştur.

Bu adımlar, özellikle FAC sosyal-demokratlarıyla sosyalist ülkeler komünistlerinin (ve kuşkusuz Batı Almanya komünistlerinin) barış mücadelesinde ve güvenlik konusunda işbirliği alanında ilk kez vardıkları böylesi önemli görüş birliği, karşılıklı tüm çelişkilere rağmen işbirliği yapmaları gerçeği, ortak çabalarla erişilen yeni bir aşamadır. Barışsever hareketin saflarında faaliyet gösteren AKP de buna kendi katkısını yapmıştır.

BARIŞ HAREKETİNİN BİLEŞENİ OLARAK İŞÇİ HAREKETİ

Biz ülkemiz işçi sınıfının bir kısmında, Alman emperyalizmi tarafından çıkarılan dünya savaşlarının sonuçlarını gerçek anlamıyla kavramaktan gelen bir uyanış, barış mücadelesinin zengin geleneklerinde bir hareketlenme görüyoruz. Bu belirli ölçüde *işçi hareketinin politikleşmesine*, savaş ve barış konularında ilgisinin artmasına yol açıyor.

Toplumsal ilerlemenin bir ögesi olan işçi sınıfı, barışın korunmasıyla objektif olarak ve kesinlikle ilgilidir. Bundan dolayı insanlığın yokolma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı bir ortamda ona özel bir sorumluluk düşmektedir. Bundan başka işçi sınıfı en örgütlü barışsever güçtür. Ayrıca o, askersel işletmelerde silahlanma yarışından kar edenlerle dolaysız olarak yüzyüzedir.

Eğer toplumsal pratiği ele almak gerekirse, barış mücadelesinde işçi sınıfının objektif görevleri ve özel sorumluluğu oldukça çelişkili biçimde yaşama geçmektedir. FAC'de barış hareketinin tarihini hatırlarsak, işçi sınıfının bu harekete başından itibaren örgütlü ve örgütleyici bir güç olarak yığınsallıkla katıldığını söyleyemeyiz. İşçi hareketinin AKP gibi bazı ögeleri yığınların füzelere karşı protestosunda girişimci ve birleştirici bir güç olarak ortaya çıktılar. Ancak sendikalar başlangıçta oldukça çekingen bir tutum aldılar. Bu, H. Şmit'in başbakanlığı döneminde ASDP'nin NATO'nun ülkeye füze yerleştirme kararını desteklemesiyle ve bu kararın kabulünü hızlandırmasıyla bağlıdır. Sendikalardaki sosyal-demokratlar arasında da var olan füze karşıtı muhalefet, barış hareketinin büyümesiyle ülkenin kentlerinde ve köylerinde barışı savunan binlerce girişimci grubun ortaya çıkması ölçüsünde güç kazanmaya başladı. Bu hareket ASDP'de ve sendikalarda zamanla yeni bir yaklaşımın egemen olmasına yol açtı. 1981'de maden işçileri sendikasının yöneticilerinden birinin büyük bir barış mitinginde bulunması sert tartışmalar yaratmıştı. Şimdi ise bu tür etkinliklerde ASB'nin resmi yetkililerinin ve parti başkanı H. Y. Vogel de dahil sosyal-demokrat yöneticilerin bulunması doğal bir hale gelmiştir.

Egemen çevreler barış sorununun işyerlerinde gündeme getirilmesini engellemek için çaba sarfetmektedir. Bunlar bazı demogojik yöntemlerle işçi sınıfına, silahsızlanmanın işyerlerinin kaybedilmesi tehlikesini beraberinde getirdiği görüşünü dayatma yönünde çalışmaktadır. FAC'de gerçek işsiz sayısı 3,5 milyon kişidir (ücretle çalışanların tümü 22,6 milyon kişi civarındadır) ve böyle bir gerçekliği küçümsememek gerekir. Birkaç yıl önce askeri çevreler işletmelerin üretim kurullarını yanlarına çekmeyi başarak federal hükümetten askeri siparişlerin artırılmasını ve silah ihracını engelleyen çeşitli maddelerin iptalini talep etmişlerdi. Şimdi durum tümüyle değişti. Maden işçileri sendikasında ve ASB'de silah üretiminin iş yerlerinin korunması zorunluluğuyla aklanmasının mümkün ol-

madığı anlayışı güç kazandı. Füze karşıtı hareketin genişlemesi sayesinde süreç içinde işçi sınıfının aktif kesiminin düşünce tarzında bir değişim sağlandı. Yerel nitelikteki *barış koruma girişim gruplarının* kurulmasından sonra 80'li yılların başında bu tür örgütlenmeler ülkemizin 200'den fazla işletmesinde ortaya çıktı. Bu, bir yarıyla işçilerin ve memurların barış konusunda artan bilinçliliğinin ifadesiydi. Diğer yarıyla ise bu konuda geri kaldıklarından dolayı sendikalara yönelik özgün bir eleştiri biçimiydi. Fabrika girişim grupları genel olarak kendiliğinden örgütlenmeler biçiminde, sendikal örgütlere paralel olarak çalışmakta, onlarla rekabete girmemektedirler. Bu tür gruplar şimdiye dek yüksek düzeyde sendikal yetkililerin de katıldığı ulusal çapta birkaç karşılaşma düzenlemiştir.

İşletmelerde barış ve silahsızlanma mücadelesinin bir başka biçimi de maden işçileri sendikasının girişiyle kurulan askeri üretimin konversiyonu (askeri üretimin sivil üretime dönüştürülmesi – çev.) sorunlarıyla ilgili *işçi dernekleridir*. Burada söz konusu olan askersel sanayide çalışanların, kendi işyerlerinin faaliyetinin askersel üretimden sivil üretime çevrilmesi olanaklarını hep birlikte incelemeleridir. Kapitalistlerin kar yarışı yüzünden ve emekçilerin karar alınmasına katılma haklarının tutarlı olarak uygulanmaması nedeniyle hazırlanan projeler daha yaşama geçirilememiştir. Bununla birlikte bu başlangıçlar, eğer işçi ve memurlar üretimin karakterini bağımsız olarak belirleseler nasıl olanakların gündeme gelebileceğini göstermektedir.

Fabrika barışı koruma girişim grupları ve konversiyonu amaçlayan sendikal işçi dernekleri, barış mücadelesinde işçi sınıfının aktifleştirilmesi, politik bilincinin yükseltilmesi yolunda olumlu bir rol oynamıştır. Şimdi sendikaların önceden olduğu gibi barış mücadelesinin dışında durmamaları, bu hareketin içinde aktif olarak yer almaları, onlar ve diğer bazı güçler açısından kazanım olmuştur. Bu grup ve dernekler ASB'nin 1983'te barış talebini ortaya koymak ve füzelerin yerleştirilmesini protesto etmek amacıyla tüm ülkede beş dakika iş bırakılması çağrısını yapmasında rol oynamışlardır. Elbette, sendikaların silahlanma politikasına karşı olumsuz tutumunun ortaya koyan bu tür tek bir eylemden fazlasını beklemek de mümkündür. Bununla birlikte şunu da belirtmeden geçemeyiz ki, ASB'nin böyle bir eylemin düzenlenmesi yolunda yaptığı çağrının, birincisi, FAC tarihinde bir benzeri yoktur; ikincisi, bu çağrı savaş ve barış konusunda milyonlarca işçi ve memurun dikkatlerini artırmıştır. Büyük işletmelerde düzenlenen referandumlar da – özellikle kendi atölyelerini sembolik olarak nükleer silahtan arındırılmış bölge ilan eden, üretim eğitim görmekte olan gençliğin düzenlediği referandumlar – füzelerin yerleştirilmesine yönelik protestonun bir ifadesi oldu.

Sanırsız şunu söylemek için yeterli temele sahibiz: *FAC işçi sınıfının örgütlü kesimi, işçi hareketi, zamanın dayattığı görevleri giderek artan bir*

başarıyla yerine getirmektedir. Zaman yeni düşünce ve eylemi zorunlu kılmaktadır.

Herşeye rağmen varılan aşama gerçekçi değerlendirilmelidir. Silahsızlanma ve askeri üretimin konversiyonu yolunda temel taleplerin işletmelerden geldiği sonucunu çıkarmak için henüz erkendir. Ancak bu yolda olanaklar artmıştır. ASB'nin 7. federal kongresinin (1986 Mayıs) M. Gorbaçov'un 2000 yılına kadar nükleer silahların yokedilmesini öngören yapıcı yaklaşımı doğrultusunda tavır alması bunun bir kanıtıdır. Kongre, ayrıca, uzayın silahlandırılmasını öngören Amerikan planını kınamıştır. Kongrede kabul edilen açıklamada şöyle deniyordu: «Yeni iş yeri yaratılması ya da var olanların korunması askeri üretimin büyütülmesi veya askersel ürün ihracının artırılması için bir gerekçe olamaz. Söz konusu kategoriye dahil olan emekçilerin iş yerleri başka biçimde de güvence altına alınabilir. Federal kongre bu konuda üretimin konversiyonu talebini tekrarlıyor. Kongre, değişik ürün türleri ortaya çıkarak kendi işletmelerinin askeri siparişlere bağımlılığını azaltma amacını belirleyen, üretim kurulu üyelerinden ve yetkili kişilerden oluşan işçi derneklerini selamlıyor ve destekliyor.»

Yeni düşünce tarzının belirli ögeleri sendikalarda gerçekten de yerleşmiştir. Bundan dolayı onlar askeri üretim konusuna yeni tarzda yaklaşımaya başladılar. Partimiz bu değişikliklere yardımcı olmaya çalışmaktadır. İlk başlarda barış mücadelesinin gelişmesinden yana ve toplumsal güçlerin yeralımının değişmesi doğrultusunda işçi hareketinden daha fazla çaba gelmesi için herşeyden önce komünistler ve eylem birliğini savunan sosyal-demokratlar savaşıyorlardı. Şimdi bu fikrin yandaşları çoğalmıştır.

FAC'YI BİR BARIŞ FAKTÖRÜNE DÖNÜŞTÜRME ŞANSI VAR MIDIR?

Dünyadaki durumun değişmesinden dolayı AKP şu konuyu incelemeyi zorunlu görüyor: *Komünistler barış mücadelesine katkılarını nasıl artırabilirler, bu katkıyı nasıl daha etkili kılabilirler?* Nükleer silahların binyılımızın sonuna dek yokedilmesi önerisinden yola çıkarak görevimizi şöyle belirliyoruz Savaş ve barış sorununun yeni boyutu FAC'de daha sosyalizme geçmeden saldırgan ve militarist olmayan ekonomik ve toplumsal yapıların oluşturulması olanaklarının araştırılmasını gerektiriyor. Sosyalizm ise tarihsel perspektif sorunudur. Bir başka deyişle, eğer şimdiki uluslararası ortamda ve kapitalist düzenin varlığını koruması koşullarında, ülkemizin barışın savunulması yolunda güvenilir bir işbirliği ortağına dönüştürülmesi amacıyla mücadele etmek gerekiyorsa, ABD'nin NATO'daki böylesine önemli bir Batı Avrupalı bağlaştığına, bizim barış yeteneği diye nitelendirdiğimiz özelliğin kazandırılması, yani sahip olduğu barış potan-

siyelini kullanması için hangi ekonomik, politik ve ideolojik temellerin zorunlu olduğunu ortaya koymak gerekiyor.

Emperyalist kampta kökten farklı çıkarların varlığı yolundaki Leninci fikir teorik çıkış noktamızı oluşturuyor. Lenin emperyalist burjuvazinin «savaş partisi» ile onun «pasifist fraksiyonu»nu birbirinden ayırır, bu grupların kaynağında en başta burjuvazinin ekonomik çıkarlarını görürdü. Onun fikirleri Rapallo anlaşmasının, barış içinde birarada yaşama politikasının uygulanmasının temelini oluşturdu. Lenin'in fikrinden yola çıkarak şu sorunları ele almanın zorunlu olduğu sonucuna varıyoruz: Büyük burjuvazinin hangi çıkarları askersel üretimle bağlıdır? Karşıt çıkarlar nelerdir ve onlara nasıl etki edilebilir?

Bu soruları cevaplamak için öncelikle Batı Alman sanayisinin durumu ve onun içinde askersel üretimin yerini aydınlatmak gerekiyor.

Sanayimiz olağanüstü yüksek bir derecede ihracata yöneliktir. ABD'nin sosyalist ülkelerle ticaretin sınırlanması yolundaki önerilerinin FAC'de hoşnutsuzluk yaratmasında bunun önemi büyük olmuştur. Bu Batı Avrupa ile Amerika'nın çıkarlarını ayıran önemli bir faktördür.

Hükümetin neokonservatif politikası askersel-sanayi kompleksinin ağırlık kazanması sonucunu doğurdu. Silah üretiminde çalışan işçi ve memurların içinde (bunların sayısı 300 bin kadardır) sürekli olarak ölüm araçları yapanların sayısı giderek azalmaktadır. Çünkü FAC'nin çağdaş askersel sanayisi eskisinden daha fazla ve ABD-Fransa ve İngiltere'den çok daha güçlü bir oranda üretimin ekonomik yapısına entegre edilmiştir. Tüm askeri siparişlerin yaklaşık üçte birini üstlenen MBB ve «Daimler Benz» şirketleri askersel sanayi alanında en önde gelmektedir. MBB temel olarak silah üretimine yöneliktir (payı yaklaşık % 60'dır), «Daimler Benz»-in göstergesi ise % 10'un altındadır.

Her iki şirket de Batı Almanya'nın silah üretiminin ezici çoğunluğunu kontrol eden ve yönlendiren Alman Bankası'yla bağlıdır. Söz konusu üretim alanı belirli bir tekelci grubun elinde yoğunlaşmamıştır, büyük sermayenin çıkarlarının bir bölümünü oluşturmaktadır. Bizce bunun olumlu yanları da vardır, olumsuz yanları da. Olumsuz noktalardan biri askeri bütçeden pay alma konusunda pek çok şirketin dolaysız çıkarlarının olmasıdır. Bu durum silahlanma yarışını kamçulamakta, barıştan yana olanlara karşı işlev görmektedir. Diğer taraftan burada olumlu bir yan da vardır. Silah üretimiyle ilgili şirketlerin çoğunluğu yalnızca – ya da temel olarak – askersel ürüne bağımlı değildir. Şu halde silah üretimindeki ekonomik çıkarları onların faaliyetlerinin pek çok çeşidinden yalnızca birini oluşturmaktadır.

Durumun böyle değerlendirilmesi *asker üretimin uzun bir süreç içinde barışçıl üretime dönüştürülmesi için hem ekonomik, hem de politik yünden «dayanak noktalarını»* ortaya koymaya olanak yaratmaktadır. Her

iki grup «dayanak noktaları» da iki dünya sistemi arasındaki ilişkilerin iyileşmesiyle dolaysız olarak bağlıdır. Çünkü bu durum silahsızlanma isteğini güçlendirecek ve aynı zamanda tekelci gruplara sosyalist devletlerle ekonomik ilişkilerin dinamik olarak gelişme olanaklarına sahip olduğunu gösterecektir. Böylece *ekonomik alanda FAC, NATO'daki kalıcı konumlarını koruyarak saldırgan olmayan bir ülkeye dönüşmek için, barış potansiyelinin, barış yeteneğinin yaşama geçmesi için elverişli önkoşullara sahiptir.*

FAC'nin askeri harcamalarının artışı gibi önemli bir konuya daha değinmek gerekiyor. Böyle bir artış vardır, ancak bu artış planlandığı gibi hızlı gerçekleşmemektedir. Ayrıca savunma ödenekleri bütçe politikasının yalnızca bir bölümünü oluşturmaktadır. Bundan dolayı çeşitli bakanlıklar arasında bütçede kalan az miktardaki kaynağın dağılımı konusunda sürekli bir rekabet vardır. Bu durum bütçe politikasının belirlenmesi sürecine ve bu arada askersel harcamalara yaklaşım konusunda politik baskı yapma olanağı yaratmaktadır.

Bununla ilgili olarak burjuvazinin bir başka grup çelişkili çıkarı ise, genel olarak askeri harcamaların yükünün ekonominin durumuna oldukça olumsuz bir etki yapmasıyla bağlıdır. ABD ekonomisinin durumu bunun açık bir örneğidir. Bilimsel araştırma ve proje-deneme çalışmalarının kaynaklarının askeri siparişlerle sıkı sıkıya bağlanması dünya pazarında rekabet gücünü hiç de artırmamaktadır.

İşçi hareketinin ilk görevi devlet-tekelci sistemin çıkarları arasındaki çelişkileri silahsızlanma ve yumuşama politikasına yol açmak için kullanmaktır. Bu konuda başarı kazanmak için egemen çevrelere yönelik baskıyı artırmak gerekir. Silahsızlanma ve askeri üretimin konversiyonu talepleri altında, işçi sınıfını hükümete ve tekellilere yönelik baskıyı güçlendirmeye iten özel çıkarları budur.

BARIŞ MÜCADELESİNE İTKİ YAPMAK

Şimdi söz konusu olan insanlığın yaşamını sürdürebilmesidir. Bundan dolayı *barış mücadelesinde tüm sınıfsal engeller ortadan kalkmaktadır.* Bu arada işçi sınıfı ve ücretli orta katmanlar, en başta da bilim-teknik alanında çalışan aydınlar silahlanma yarışının sonuçlarından özel bir zarar görmektedir.

Herşeyden önce sorunun *sosyal* boyutunu ortaya koymak gerekiyor. Bu işçi sınıfının giderek daha iyi kavradığı bir konudur. «Füze yerine iş» ve «bomba yerine eğitim» belgileri bunu ifade etmektedir. Bunlar barış yandaşlarının eylemlerinde sık sık kullanılan belgilerdir. İkinci noktayı sendikaların belgileri arasında buluyoruz: «Kalkınma için silahsızlanma». Bu Büyük Ekimin ülkesinden gelmiş olan, Batı Almanya barış hareketinde

kalıcı bir yer kazanmış bir belgidir. Bunun nedeni belginin Sovyetler Birliği'nden gelmiş olması değildir, yalnızca, insanların deneyimine ve giderek keskinleşmekte olan evrensel sorunları olabildiğince kısa sürede çözümlene taleplerine cevap vermesidir.

İşçi sınıfının ve bilim-teknik alanındaki aydınların önemli kesimlerinin bakış açılarına göre askeri üretimle bağlı olarak öne çıkan daha başka sorunlar da vardır. Örneğin, üretilen ürün ne gibi bir kullanım değeri taşımaktadır? Üretimin konversiyonuyla ilgili olarak kurulan işçi dernekleri böylesi tartışmalardan doğmuştur. Gemi yapımcılarının askeri gemileri kızağa çekmeyi reddettikleri, tipografi işçilerinin ise savaş propagandası yapan yayınları basmaya, rıza göstermedikleri durumlar olmuştur. Giderek artan sayıda işçi ve memur ürettiği ürünün karakterini kendisi belirlemek istemekte, emeğinin sonucunun sosyal yararı ve ekolojik yönü konusunu gündeme getirmektedir. Bilim-teknik alanında çalışan aydınların belirli bir kesimi askersel hazırlıklara katılmayı reddetmekte, uzmanlık alanında edindiği bilgilerle işçi sınıfına ve barış hareketine yardım etmektedir.

Bu tür eylemler *barış ve silahsızlanma mücadelesinde gerçek bir işçi politikasının temelinde yatan çıkarlardan oluşan yelpazeyi genişletmektedir*. Bunları daha da geliştirmek gereklidir. Bu eylemler aynı zamanda emekçilerin politikeşmesine, devletin güvenlik konularında izlediği çizgiyi ve ileri sürülen silahsızlanma konseptlerinin derinlemesine incelenmesine olanak vermektedir.

İşçi sınıfı ortaya çıktığı andan itibaren barışı koruma yolundaki girişimci rolünü tümüyle kanıtlamıştır. Kuşkusuz, bu konuda herşeyin pürüzsüz gerçekleştiği söylenemez. Emperyalist burjuvazi «anavatanın savunulması» gibi demogojik bir belgeyle işçi sınıfının bazı kesimlerini kendi safına çekmeyi başarabilmektedir. Ancak herşeye karşın işçi hareketinin tarihi savaşa karşı mücadelelerle doludur. Bu böyle idi ve bugün de pek çok ülkede böyledir. Bu işçi politikasının devlet politikası haline geldiği yerlerde daha da belirgin biçimde ortaya çıkmaktadır. Uzun yıllar boyunca özellikle sosyalist ülkeler işçi sınıfından gelen itkiler emperyalist güçleri ve devletleri daha barışçı bir ortama doğru tavır değiştirmeye zorlamaktadır. «Yeni düşünce tarzı» ve «sağduyu koalisyonu» kavramlarında tüm olası bağlaşıkları kalıcı bir barış için mücadeleye çağıran konseptin özü ifade edilmiştir. Bu bağlaşıklar arasında büyük burjuvazinin olabildiğince geniş çevreleri de yer alabilir.

Barış ve silahsızlanma yolunda mücadele eden FAC işçi hareketi, yeni ve oldukça önemli taleplerin ortaya çıktığını kavramakta, bunları pratik faaliyetlerinde kullanmaktadır.

Birincisi, barışın ancak sosyalist devletlerle barış içinde birarada yaşama ve işbirliği koşullarında olanaklı olabileceğini açıklamak gerekiyor.

Bu, ekonomik ilişkilerin gelişmesini, ülkemiz emekçilerinin ve işçi hareketinin yetkililerinin sosyalist ülkelerden meslekdaşlarıyla karşılaşmalar yapmasını, onların birbirlerini tanımalarını ve daha iyi anlamalarını öngörmektedir. FAC işçi sınıfı Sovyetler Birliği'yle dostluk ve dayanışma konusunda zengin geleneklere sahiptir. Genç Sovyet ülkesi daha ilk yıllarda tüm dünya işçi sınıfının, korkunun, yoksulluğun ve savaşların olmadığı, sosyal ilerleme koşullarında bir yaşama karşı duyduğu umudunun ifadesi olmuştur. Emperyalist devletler ilk sosyalist devlete karşı askersel müdahaleye baş vurduklarında, proletaryamız «Sovyet Rusya'dan elini çek!» belgisiyle büyük dayanışma eylemleri düzenlemiştir. Bugün biz Doğu ve Batı halkları arasındaki işbirliğinde, karşılıklı anlayışta ve dostlukta kalıcı bir barışın önkoşullarını görüyoruz.

İkincisi, barışın ancak antiemperyalist dayanışmanın gelişmesi koşullarında kesin bir güvence altına alınabileceği anlayışını yaygınlaştırmak gerekiyor. Orta Amerikadaki, Güney Afrika'daki, Yakın Doğudaki ve diğer bölgelerdeki gerginlik ocaklarının hızla yayılabilecek anlaşmazlıkların potansiyel kaynakları olduğu görüşü ne zaman egemen olursa, dünyanın her yerinde insanlar sorumsuz serüvençilerin ve faşist rejimlerin elebaşlarının entrikalarına bir son vermek gerektiğini ne zaman anlarsalarsa, işte o zaman antiemperyalist dayanışma çağımızın bir emri haline dönüşecektir. Kalıcı barışın çıkarları gezegenin tüm bölgelerindeki gelişme süreçlerinin uygarca bir yoldan gitmesini dayatmaktadır. Düşünce tarzındaki değişimin faktörlerinden biri de budur. Örneğin, ülkemizdeki barış gösterilerinde Nikaragua veya Salvador'un temsilcilerinin konuşma yapması barış mücadelesinin ve sosyal ilerleme mücadelesinin karşılıklı ilişkisini açıkça ortaya koymaktadır.

Ve nihayet *üçüncüsü*, barış mücadelesinin başarısının temel bir koşulu da *revanşizme ve antikomünizme karşı, neonasyonalizmin ve faşizmin canlandırılmasına yönelik her türlü çabaya karşı direniş gösterilmesidir.* FAC işçi sınıfı ve işçi hareketi mücadelenin bu vazgeçilmez ögesine karşı yalnızca dikkatli yaklaşmakla değil, onu somut eylemler yoluyla güçlendirmekle yükümlüdür. Yeni ve kaygı verici pek çok gelişme ve olguların çağdaşlara antifaşist direnişin vasiyetlerinin güncelliğini hatırlattığı göz önüne alındığında, bu daha da önemlidir: «Bir daha asla savaşa izin verilmemelidir!». «Bir daha asla faşizmin ortaya çıkmasına göz yumulmamalıdır!».

Ekimin 70. yıldönümünde ülkemizin ve tüm gezegenin işçi hareketi barışı koruma çabalarında Sovyetler Birliği'nden güçlü itkiler ve yaratıcı fikirler almaktadır. Bu bize yeni bir güç veriyor. Uluslararası sorumluluğumuzun gerektirdiği düzeyde olmak için kazandığımız bu enerjiyi FAC'deki barış mücadelesinin yararına kullanmalıyız.

Partiye güveni artırmak

HEINZ GEGGEL

*Almanya Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi üyesi,
Merkez Komitesi'nin Ajitasyon Dairesi Başkanı*

Almanya Sosyalist Birlik Partisi'nin (ASBP) programı, üyelerini hem ülke içindeki, hem de uluslararası plana yönelik günlük çalışmalarında halkın esenliği ve barış için herşeyi yapmakla görevlendirmiştir. ASBP'nin politikasını hayata geçirmek için geniş yığınları seferber ederken oynadığı önder rol de bu temele dayanır. Toplumumuzun övünebileceği çok şey vardır. Bu, Erich Honecker'in ASBP'nin 1986'daki 11. Kongresinde belirttiği gibi, parti ile halk arasındaki sağlam güvenin, kent ile kırdaki emekçilerin candan çalışmasının, disiplininin, yeteneklerinin ve yorulmak bilmeyen enerjisinin sonucudur.

Bu güven, partinin ekonomik ve sosyal politikasının birliğine dayanıyor. Bizce, ekonomi bir amaç değil araçtır, üretimin artırılması ve etkinleştirilmesi yurttaşların çalışma ve yaşama koşullarının iyileştirilmesiyle eş gitmelidir. Bu politikanın başarısı herkesce görülebilecek şekilde ortadadır. Emekçi halkımız sosyal güvene, işe, artan aile gelirlerine, daha uzun tatile, çocuklar ve çalışan anneler için daha fazla yardıma, modern bir eğitim sistemi ve sağlık hizmetlerine, yeterli emekli aylıklarına, istikrarlı tüketim fiyatlarına ve halkımızın manevi ve kültürel ihtiyaçlarının artan ölçüde giderilmesine sahiptir.

Ekonomik ve sosyal politikamızı birleştirmede kimi zaman büyük güçlüklerle karşı karşıya kaldık. Komünistler, pratikte sınanmış olan ve partiye, ülkenin gelişmesindeki tüm sorunları zamanında saptamak ve bunları halkla tartışmak olanağını veren ASBP'nin 1976'da kabul edilen programına göre çalışıyorlar.

Demokratik Alman Cumhuriyeti (DAC) yurttaşları şimdi komünistlerin ettikleri sözleri yerine getirdiklerinin bilincindedir, fakat gelişmeler, halkın, seçilen politikanın doğru olduğuna inancının ya da onun en etkin biçimde çalışmaya ve yaratıcı girişim göstermeye hazır olmasının otomatik olarak gerçekleşmediğini kanıtlıyor. Bu yüzdendir ki, *ideolojik ve politik çalışmayı, parti çalışmalarının bütününün çekirdeği olarak görüyoruz*. ASBP Programı, her komüniste, «ideolojik cephenin aktif bir savaşçısı olmak» ve nerede çalışırsa çalışsın ya da yaşarsa yaşasın, her gün partinin politikasını uygulamak için çalışmak görevini verir.

ASBP'nin 11. Kongresinden sonraki nitel bakımdan yeni gelişme dönemi, yığınlar içindeki politik çalışmanın düzeyinin daha da yükseltilme-

sini ve etkinliğinin daha da artırılmasını gerektiriyor. Bunun iki nedeni vardır. Birincisi, varolan dış koşullardır, uluslararası durumdaki tehlikelerdir, ve barışın korunmasına, silahlanma yarışının gemlenmesine ve silahsızlanmayı yürürlüğe koymaya yönelik mücadelenin alışılmadık ivediliğidir. İkincisi, sosyalist toplumumuzda bilimsel ve teknik devrimin görevlerinin üstesinden gelmek ve partinin ekonomik stratejisini hayata geçirmektir.

Erich Honecker, geçen Şubat ayında, ASBP'nin yöre komiteleri sekreterleriyle MK'de yapılan bir toplantıda, eğer 11. Kongrenin kararları hayata geçecekse, bunun düşüncede netliği, sağlam bir sosyalist bilinci ve sınıfsal konumlarda sarsılmazlığı gerektirdiğini söylemiştir. Yığınlar içindeki politik çalışmanın öncelikli görevi, buradan kaynaklanıyor: Halkın kafasını meşgul eden hiçbir konu atlanmamalıdır, partinin iç ve dış politikasının ana yanları en ayrıntısına kadar ısrarla anlatılmalıdır.

Tüm yurttaşlarımız, barışın korunmasına derinden ilgi duyuyor. Buna göre ASBP, halkımızı, barış ile sosyalizmin ayrılmaz birliğine inandırmak için aktif çalışmıştır. Kendimizi, yalnızca sosyalist devletlerin barış girişimlerini sergilemekle sınırlamıyoruz. Çünkü *ne de olsa, DAC'nin diyalog ve işbirliği politikası, kesin bir biçimde uluslararası konumuna bağlıdır, bu ise politik istikrar ile sürekli ekonomik büyüme tarafından belirlenmektedir.* Politik eğitim çalışmamızın ana doğrultusu bu ikisinin arasındaki bağı benimsetmeye yöneliktir. Şimdi milyonlarca insan, «işyerim benim barış savaşımındaki yerimdir» belgisi altında çalışıyor. Barışın güçlendirilmesine kişisel katkıda bulunmak, onların yapıcı ve üretici faaliyetinin ana motifidir.

ASBP'nin 11. Kongre kararları, ideoloji işçilerinin partinin ekonomik stratejisini ayrıntılı olarak anlatmalarını, yaygın entansifleşmenin gerekliliğini göstermelerini gerektiriyor. Burada iki önemli nokta vurgulanıyor. Birincisi, *sosyalizmin avantajları ile bilimsel teknik devrimin kazanımlarını birbirine bağlamak, üretimde etkinliği sürekli artırmanın ve böylece de yaşam düzeyini yükseltmenin önkoşuludur.* Yaygın çaplı sanayinin içiçe geçmiş teknik, ekonomik ve sosyal sorunları şu anda DAC'de çalışan 460 kadar işletme tarafından çözüılıyor. Buralarda merkezi yönetim, emekçilerin girişimleriyle yanyana yürüyor. İkincisi, *sosyalizm ile emperyalizm arasındaki dünya çapındaki mücadelenin sonucu, son tahlilde, ekonomi alanında, yüksek emek üretkenliğiyle bilim ve teknolojinin geliştirilmesiyle belirlenecektir.*

Emekçiler, günlük planın yerine getirilmesi, sosyalist yarışma, işletmenin ve birimlerinin önündeki görevler konusunda, komünistler, sendikacılar, müdürden ekip başlarına kadar her düzeydeki yöneticiler tarafından bilgilendirilmektedir. Herkesin, her bir ekonomik birimin etkinliğinin düzeyi ile kendi işinin, materyal tasarrufunun ve enerjisinin niceliği ve niteliği

arasındaki bağ bulunduğunu, yani bir bütün olarak ekonomik ve sosyal politikanın nasıl gerçekleştirildiğini bilmesine önem veriyoruz.

Üretim kolektifleri konferansları, bunların üyelerinin partinin 11. Kongresinin öne koyduğu görevleri yaşama geçirmeye büyük ilgi gösterdiklerini, bu kararların zorlu bir çalışmayı ve iyi bir işörgütlenmesini gerektirdiğini gösteriyor. Her yerde yaratıcı girişkenliği, toplumsal mülkiyete karşı duyarlı bir tutumu, sosyalist tarzda düşünme ve davranmayı, böylelikle yığınlar içindeki politik çalışmayı önemli sonuçların elde edilmesi için bir etmene dönüştürmek amacıyla çaba gösteriliyor.

Çeşitli sanayilerdeki kombinaların, işletmelerin ve onların birimlerinin ve aynı zamanda tarım kooperatiflerinin üretim sonuçlarının karşılaştırılması ve deneyim alışverişi, politik yönlendirmenin önemli bir yöntemi haline gelmiştir, çünkü en iyilerin örneği, geriye kalanların çalışmasının nasıl iyileştirilebileceğini göstermektedir.

Ekonominin geniş çaplı entansifleştirilmesi, ASBP'nin ideolojik ve politik çalışmasının seçkin bir ögesidir. Parti örgütleri ülke çapında bilimsel teknik devrimin kazanımlarının üstesinden gelinmesine yönelik bir sosyal iklimin yaratılmasına çalışıyor. Kitle iletişim araçları, özellikle gazeteler, radyo ve televizyon, anahtar teknolojileri tanımlıyor, onların toplum için ve bireyler için yararlarını ve bunlardan yararlanmak için çeşitli düzeylerde nelerin yapıldığını anlatıyor.

Parti örgütleri, bilimsel ve teknolojik sorunların çözümünün ve bilimsel teknik devrimin kazanımlarının geniş ölçüde üretimde yaygınlaştırılmasının kendilerine bağlı bulunduğu bilim adamlarına, teknik elemanlara, tasarımcılara ve işçilere özel bir dikkat gösteriyor. Eski yoldan ayrılmadan, alışılmış ve çoğu kez de «uygun» tekniklerden vazgeçmeden, en iyi sonuçlar alınamaz. Bu amaçla, işçi sınıfımızın ve aydınlarımızın iyi çalışma ahlakı, kendini adamışlık, amaçlılık, yaratıcı duyarlılık, disiplin gibi geleneksel niteliklerini kullanmayı ve geliştirmeyi amaçlıyoruz. Örneğin 1986'da Carl Zeiss Jena kombinasında 6 bin emekçi mikroelektronik, sanayi robotları ve yeni teknolojiler alanında eğitimden geçti. Bu yılın sonunda, kombinada 12 bin işçi daha eğitim ve yeniden eğitim olanağı bulacaktır.

ASBP'nin politikasının püf noktasının yüksek ekonomik göstergeler ile çalışma ve yaşama koşullarının sürekli iyileştirilmesinin birleştirilmesi olduğunu bir kez daha yinelemek istiyorum. DAC'de sendikaların faaliyetlerinin önemli bir konusu da budur. Hür Alman Sendikaları Birliği'nin 1987 Nisanında yapılan 11. Genel Kurulunda, sendikaların, işletmelerin yönetimine ve planlamasına katımı da içeren demokratik haklarını nasıl kullandıkları ve emekçilerin endişelerine, isteklerine, öneri ve eleştirilerine nasıl yanıt verdikleri üzerine açık bir tartışma yapıldı.

DAC yurttaşları, kendi paylarına, partinin stratejisinin temeli olan eko-

nomik ve sosyal politikanın birbirine bağlanmasının doğru olduğunu görmüşlerdir. Onlar, aynı zamanda, ülkenin kaydettiği başarıların, herhangi bir sorunu insan yararına çözmeye yeteneğinde olmadığı artan ölçüde açığa çıkan emperyalizme karşı mücadelede içinde elde edildiğinin de bilincindedir. Günlük yaşamın olguları, halkımızı, sosyalizmin kazanımlarından gurur duymaya yönlendiriyor ve onun ASBP tarafından yönlendirilen DAC halkının üzerine düşen görevlerin gelecekte de üstesinden geleceğine olan inancını güçlendiriyor. Bunun garantisi, ASBP ile SBKP, DAC ile SSCB ve tüm sosyalist ülkelerin kardeş partileri ve halkları ile sağlam ve militan birliktir. Onlarla, toplumsal yaşamın tüm alanlarında deneyim alışverişini geliştiriyoruz.

DAC'deki sosyalist demokrasi sistemi, parti ile halk arasındaki güvenin güçlendirilmesine hizmet ediyor. Bu, yalnızca seçimlerle sınırlı değildir. Milyonlarca erkek ve kadın, her gün, «çalışmaya, planlamaya ve yönetime katıl!» belgisi altında devlet ve toplum işlerine katılıyor. Her üç yurttaştan birisi çeşitli türden somut bir toplumsal işe sahiptir. Sendikacı, okullardaki ebeveyn komitelerinin, şikayet ve uzlaştırma komisyonlarının, işletmelerdeki işgüvenliği komisyonlarının, semtlerdeki ev komisyonlarının, vb., üyeleri olarak çeşitli türden somut işlevleri vardır.

ASBP'nin yanı sıra, dört adet bağlaşıklık politik parti bulunuyor. Almanya Demokratik Köylü Partisi, Almanya Hristiyan Demokratik Birliği, Almanya Liberal Demokratik Partisi ve Almanya Ulusal Demokratik Partisi, Hür Alman Sendikalar Birliği'nden Doğa ve Çevre Koruma Derneği'ne kadar sayısız yığın örgütüyle birlikte faaliyet göstermektedir. Bu güçler, yurttaşların çeşitli çıkarlarının giderilmesi için yığınlar arasında çok büyük bir iş yapmaktadır. Sonuçta, *işçi sınıfının ve onun partisinin yanı sıra, bağlaşıklarımız da ülkenin toplumsal yaşamına kendi katkılarını yapıyorlar.*

ASBP, görevdeki her yetkilinin, milletvekillerinden, belediye başkanlarından ve devlet aygıtı yöneticilerinden sürekli yığınlarla bağ içinde olmasını talep eder. Onların görevi, insanların ne istediğini öğrenmek, sorunlarına yanıt vermek ve üzerini küllemeden her türlü yanlışı ve eksikliği düzeltmektir. Yurttaşların gereksinimlerinin dikkate alınması, işyerlerinde, kentlerdeki semtlerde ve kırdaki sağlıklı bir sosyal iklim yaratıyor. Politik, sosyal, kültürel ve demokratik haklar, tüm sınıfları, katmanları ve sosyal grupların iyi niyetli işbirliği ile gerçekleşiyor. Sosyalizmde, «ikinci sınıf» yurttaşlar ya da «toplum dışına itilenler» yoktur.

Birisi sosyalist, öteki kapitalist iki Alman devletinin yanyana varolması, Batı Berlin'in ülkemizin merkezinde bulunması nedeniyle DAC'deki ideolojik durum özgüldür. Bu, DAC'nin politikası, yeni toplumsal sistemin kazanımları, Sovyetler Birliği'nin ve tüm sosyalist topluluğun barış önerileri üzerine geniş enformasyon verebilme olanağı sağlıyor. Fakat beş televizyon kanalı ile yaklaşık 20 radyo istasyonu, işçilerimize karışmak amacıyla gece-gündüz Almanca olarak yayın yapmaktadır.

Bu sürekli mücadele, ideolojik ve politik çalışma da içinde, ASBP'nin tüm çalışmasının yürütüldüğü koşulları belirlemeye devam ediyor. Sonuçlar, herkes tarafından görülebilecek gibidir. Bugün, DAC'nin kurulmasından yaklaşık 40 yıl sonra, sosyalist gerçeklik, halkımızın geleceğe inancı, korunma altında olma duygusu ve barış politikamıza inancı her zamankinden daha açık gözüküyor. DAC de içinde, dünyanın hiçbir yerinde hiç kimse Alman toprakları üzerindeki sosyalizmin kazanımlarını inkâr edemez.

ASBP'nin deneyimi göstermiştir ki, net bir politik hedef konulduktan sonra, ajitasyon çalışmasının somut ve ilginç biçimlerdeki çeşitli yöntemleri kullanılmalıdır. Günümüzde, kitle iletişim araçları her ne kadar çok önemli bir aracı oluşturuyor olsalar da, parti üyeleriyle partisizler arasındaki kişi kişi ilişkinin yerini tutamazlar. Binlerce parti, devlet ve ekonomi görevlisi iyi örgütlenmiş ve uyumlu bir diyalog içinde emekçi kolektiflerinde ve semtlerde başlıca politik ve güncel konular üzerine argümanları açıklamaktadır.

ASBP'nin 11. Kongresinden bu yana geçen 18 ay, onun kararlarının genel olarak başarıyla yaşama geçirildiğini gösteriyor. Şimdi sosyalizmin ve barışın konumlarının DAC emekçilerinin yaratıcı girişimleri ve yüksek sonuç elde etme arzuları nedeniyle daha da pekiştiğini söyleyebiliriz. İç ve dış politikadaki bu kazanımlar, ASBP'nin birliğinin sonucudur ve onun yüksek militanlığını ve tüm halkla olan sağlam ilişkilerini kanıtlamaktadır.

VERİLER ANLATIYOR:

Herşey insanın yararına

- 1970'den 1986'ya kadar DAC'nin ulusal geliri ve sanayi üretimi yüzde 100, tahlil üretimi yüzde 32,8 arttı.
- 1987 ortalarında DAC'nin 73 bin sanayi robotu ve 31 bin bilgisayar yardımıyla proje yapan (CAD) sistemi vardı. 1990'da CAD sistemlerinin sayısı 85–90 bine çıkacaktır.
- 1986'da DAC'de gerçek gelirler, 1917'inkinin iki katıydı, kişi başına brüt gelirler ise yüzde 91 artmıştı.
- 1990'da DAC'de yeni ve modernleştirilmiş katların sayısı yaklaşık 3,5 milyon olacaktır; DAC'nin 17 milyonluk nüfusunun 10,5 milyonu için konut koşulları iyileştirilmiş olacaktır.

Faaliyetteki demokrasi

- 1986–1990 Beş Yıllık Planı ile 1987 planının taslağı üzerindeki tartışmaya DAC'nin 6,1 milyon emekçisi katıldı, bunlar planda dikkate alınan 777 bin öneri yaptılar.

– ASBP'nin 2,3 milyon üyesi vardır. Bağlaşıık partilerin üye sayısı 450 bindir. Hür Alman Sendikalar Birliği'nin 9,5 milyon üyesi vardır, bunların 2,5 milyonu sendikacıdır.

– DAC yurttaşlarının 268 bini halk temsilcileri konseylerinin milletvekilleri ya da milletvekili adaylarıdır. 450 bini, aktivist grup ve komisyonlarının üyesidir, 368 bin kişi Ulusal Cephe Komitelerin de ve bir milyonun üzerinde insan da semt komitelerinde çalışmaktadır.

– ASBP'nin bağlaşığı olan partilerin üyelerinin 60 bininden fazlası halk temsilcileri konseylerinde çalışmaktadır, 1.180'i belediye başkanıdır, 10 bini devlet aygıtında çalışmaktadır ve 10.200'ü halk denetçisi, hakim ve yoldaş mahkemeleri üyesidir.

Seçim yenilgisinden sonra

İTALYAN KOMÜNİSTLERİNİN TARTIŞMASININ ÖZETİ

ADALBERTO MINUCCI

İtalyan Komünist Partisi yöneticisi

Haziran ayındaki erken seçimlerde, İtalyan komünistlerinin oyları, 1983 yılındaki seçimlere oranla yüzde 3,3 azaldı. Seçimler biter bitmez, yenilginin nedenleri ve durumu düzeltme konusunda partide geniş bir tartışma başladı. Barış ve Sosyalizm Sorunları dergisi, seçim sonuçlarıyla ilgili olarak Adalberto Minucci'nin düşüncelerini sordu, tartışma sırasında İtalyan komünistlerinin vardığı sonuçları, partinin karşı karşıya bulunduğu sorunları anlatmasını istedi.

Haziran ayındaki seçimlerde Komünist Partisi ağır kayıplara uğradı: Dört yıl öncesine göre, partinin adayları 782.000 seçmenin desteğini yitirdi. İKP'nin 1979 ve 1983 seçimlerinde de gerilediği göz önüne alınırsa, son gerileme, hiç de iç açıcı değildir. 1970'li yılların sonlarında başlayan aleyhte eğilim, İtalya'da komünist oyların yukarı doğru dikçe bir sarmal biçiminde geliştiği 1963–1976 dönemiyle taban tabana zıttır. (1)

1984'te Avrupa Parlamentosu için yapılan seçimlerde oldukça başarılı bir sonuç elde ettiğimiz doğrudur. Bu seçimlerde İKP, seçmenlerin yüzde 33,3'ünün desteğini sağladı. Bu da bizi, Batı Avrupa'daki sol güçler arasında, kazanılan oylar bakımından en üst sıraya çıkardı. 1985 yılında ücret yelpazesi konusunda yapılan referandum da, komünistlerin geniş bir desteğe sahip olduklarını kanıtladı. Gerçi önerilerimiz kabul edilmedi ama, İtalyanların yüzde 46'sı bu önerilerden yana oy kullandı. Bu iki be-lirgin örneği bir yana bırakırsak, 1979 yılından beri yürütölen seçim kampanyalarındaki durumun daha önceki başarılarla uyumadığını kabul etmek zorunda kalırız.

Haziran ayında Merkez Komitesi ve Merkez Denetim Komisyonu, temel örgütlerden yönetici organlara kadar onbinlerce komünistin katıldığı geniş bir tartışma başlattı. Bütün politik-teorik anlam ve önemine rağmen, tartışmanın sonucunu olup bitmiş sayamayız. Bu tartışma, 1988 yılı ilk-baharında programa ilişkin konuları ele alacak Ulusal Konferans öncesinde daha derinlemesine analizler yapabilmek için yalnızca bir başlangıç noktasıdır.

(1) 1976 seçimlerinde yüzde 34,4 ile İKP, bugüne kadar olan en yüksek oyunu elde etti. Bu oranlar, 1979'da yüzde 30,4; 1983'te yüzde 29,9; 1987'de yüzde 26,2 oldu.

Haziran seçimlerinin sonuçları, parti tarafından, sadece bizim ülkemize özgü sayılamayacak oldukça önemli bir olgunun belirtisi diye ele alınıyor. İKP'nin yenilgisi, Batı Avrupa'da sol güçlerin azalan etkisi genel manzara içinde, onunla aynı niteliktedir. Sadece bizi doğrulayan verileri seçip içimizi rahatlatmak için bir bahane olsun diye böyle bir sonuca varmadık. Amacımız bu değil. Gerçek şu ki, komünistler, kapitalist Batı'nın her yanında işçi sınıfı hareketi ve sol partilerin karşı karşıya kaldığı aynı sorunlarla yüzyüze gelmekte.

1970'li yılların ikinci yarısında, sağcı ve ılımlı muhafazakâr çevreler, güçlü bir sınıfsal karşı taarruzu tırmandırdılar. Bu çevreler, dünyada güçlerin yer almadaki değişiklikler ve gitgide canlanan antiemperyalist mücadele sonucu, hegemonyalarının temel direklerinin çatırdadığını, ekonomik egemenliklerinin tehlikeye düştüğünü keşfettiler. Kapitalizmin olgun bulunduğu ülkelerde, özellikle İtalya, Fransa ve Federal Almanya'da sol güçler ilerleme kaydetti ve bu ilerleme seçim sonuçlarına yansıdı. İşçi sınıfı; gerek sendikal, gerekse politik bakımdan önemli kazanımlar elde etti. 1970'li yılların ortaları ve sonlarına kadar işler böyleydi.

Kapsamlı muhafazakâr taarruz hâlâ sürüyor. Bu taarruz, bazı yeni ideolojiler ya da eski, ama cilalanmış ideolojiler temelinde, politik, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda gelişiyor. Neoliberalizm anlayışını, «kişisel başarı», «sınırsız fırsatlar» efsanelerini, bireyciliğin yeni keşfedilmiş «değerler»ini, vb. anımsamak yeterli olacaktır.

Bu taarruz, hemen hemen bütün Batı ülkelerinde meyvelerini verdi. Taarruzu başlatanlar, sosyalist ülkelerdeki, Üçüncü Dünya'yaki çelişkilerden ve zayıflıklardan ideolojik amaçları için yararlandılar. Muhafazakâr güçler; Reagan, Thatcher, Chirac, Kohl ve Nakasone gibi kişilerde liderlerini buldular. Sol, Japonya, İngiltere, Batı Almanya, İspanya, Portekiz, Fransa ve İtalya'da peşpeşe yenilgiye uğradı. Kuzey Avrupa'da da durumun daha iyi olduğu söylenemez.

En gelişmiş sanayi toplumları, hiç abartmadan söyleyelim, son on yıldır bunalımın etkisi ve ekonomik, sosyal, politik dönüşüm süreçleriyle sarsıldı.

Bazı sol gruplar, şimdi ortak çıkarların ve yeni bir topluma giden yolun simgesi olabilecek bir sınıfın varlığı konusunda kuşku uyandırmaya çalışıyorlar. Gerçekten, süregelen değişiklikler, işçi sınıfının özgörevi, yazgısı konusunda, en azından şimdiye kadar tanık olduğumuz anlamda, insanı düşünmeye yöneltiyor. Geçmiş dönemlere özgü emek biçimlerinde de değişiklikler oluyor. Bilimsel-teknik devrim, yeni teknolojiler, bu alanda da ciddi değişikliklere yol açıyor.

İtalyan Komünist Partisi, baştan beri, işçi sınıfında, genel olarak kapitalist toplumdaki değişikliklerin niteliğini kavrama ve çözümleme, parti politikasını sürekli geliştirme ve yenileme yeteneğini ortaya koydu. Örnek vereyim: İtalya'da İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, bireysel emeğin fabri-

ka ve işletmelerde, yerini yeni yeni bant usulü seri imalata bırakmaya başladığı dönemde, İKP, işçi sınıfı içinde konumlarını güçlendirip, sendikalarını genişleterek bu gelişmeye uygun bir yanıt vermeyi becerdi. Buna karşılık, benzeş süreçler, bir dizi ülkede sendikaların ve komünist partisinin zayıflamasına yol açtı. İtalyan komünistleri, seçmenler arasında belirlişli bir politik güç durumuna böylece geldiler.

Şimdi de, en az önceki kadar ciddi ve çetin bir sınavla karşı karşıyayız. Genel olarak Batı Avrupa'da olduğu gibi, İtalya'da da komünistler ve sol, toplumu dönüştüren süreçlere henüz doğru ve uygun bir yanıt verememiş değiller. Şimdilik muhafazakâr güçler üstün durumda. Sendikalara ve emekçilere ağır darbeler indirmiş, bütün sol parti ve hareketleri şaşkınlığı düşürmüş bulunuyorlar.

Tartışmamız sırasında, partinin son yıllarda bazı hatalar yaptığı, hatta isabetsiz kararlar aldığı belirtildi. Örneğin, demokratik alternatif politikamızı bütünüyle tutarlı bir niteliğe kavuşturamadık. Hristiyan Demokratlar'ın başında bulunduğu bugünkü politik sisteme İKP ile birlikte potansiyel bir alternatifi temsil den öteki sol ve demokratik güçlerin çabalarını tek bir kanala yöneltmedik. Çokçası, bu görevin politik bir cephe kurmaya, partiler ittifakına indirgendiği izlenimi uyandı. Bundan ötürü, İKP'nin potansiyel müttefiği bir ya da birkaç partinin böyle bir ittifak kurmayı reddetmesi ya da alternatif politikanın bazı noktalarıyla aynı düşüncede olmaması, bu politikanın zayıflamasına yetiyordu. Dahası, bu sloganı yığinsal harekete maledemedik, emekçilerin, geleneksel ve çağdaş işçi sınıfı üyelerinin desteğini bu politikaya sefeber edemedik.

Gençlerin sorunları da enine boyuna tartışıldı. Komünist Partisi, genç seçmenlerin oylarını önemli ölçüde yitirmişti. ⁽²⁾ Bu durum, Batı'daki bütün sol güçler için geçerlidir. 1960'lı yılların sonu, 1970'li yılların başlarında gençlik önemli ölçüde sola kaydı. O sıralar gençlerin çoğunluğu ya doğrudan partiye katıldılar ya da partiye destek verdiler. Bu süreç daha sonra tersine dönmeye başladı. Gençlerin bir bölümü, genel olarak politikadan uzaklaştı. Öteki bölümü, bireysel başarı ideolojisine yöneldi.

Bugün toplumumuzda gençlerin durumunun ne olduğu, gençlerin neler istediği sorusuna dümdüz, basit bir yanıt vermek kolay değildir. Gençler, kendilerinden önceki kuşakların değerlerini ve kültürünü kabul etmekte güçlük çekiyor. Bu olgunun yalnızca kapitalist dünyaya özgü olmadığına da pekçok göstergesi var. Geçenlerde Moskova'da «Genç Olmak Kolay Mı?» adlı bir film gördüm. Bu film, üzerimde derin bir etki yarattı. Bana öyle geliyor ki, Batı'da gençlerin karşı karşıya kaldığı aynı ya da benzeş sorunları ele alıyor.

Şimdiki kuşakla bizim «Vietnam» kuşağı dediğimiz kuşak arasında bü-

(2) «l'Unita» gazetesine göre, 25 yaşına kadar olan seçmenlerin yüzde 17'si komünistleri destekledi. (Derginin Notu.)

yük farklar var. «Vietnam» kuşağı deyince, dünyanın dört bir yanında Vietnam halkının mücadelesiyle dayanışmasını dile getiren milyonlarca genç erkek ve kıızı kasdediyorum. Şimdiki kuşağa mensup gençlerin büyücek bir kesiminin önünde, politik ve ahlaki bakımdan aktif olacakları, ne kadar basit ve sıradan da olsa mücadele edecekleri net bir amaç yok.

Sanırım, burada önümüzde çok geniş bir çalışma alanı duruyor. Her şey; barış, dayanışma özgürlük ve ahlak gibi hareketimizin yüce ülkülerini gençlerin yeniden keşfetmelerine bizim yardımcı olup olmayacağı-mıza bağlıdır. Ahlaki yön burada büyük önem taşıyor. Çünkü İtalya, Birleşik Amerika ve öteki ülkelerde gençlerin politikaya olan güvensizlikleri, onların büyük ölçüde egemen sınıflar ve hükümet içinde yaygın durumdaki yozlaşmaya karşı duydukları tiksintiden kaynaklanıyor. Bundan ötürü, gençlerin gözlerinde bu yüce değerleri canlandırıp somutlaştırmak, bu değerleri günümüzün bağlamı içine yerleştirmek büyük önem taşıyor.

İtalya'da katolik kilisesi ve onun kanadı altındaki kuruluşlar gençliği yeni bir yol önerme çabası içindeler. Katolikler, gençlere, öyle ya da böyle metafiziğe götüren, somut-tarihsel bir nitelik taşımayan «mutlak gerçekler»e dönme çağrısında bulunuyorlar. Bu örgütler bazı gençleri kendilerine çekebiliyor. Ama onlar durumlarından kaygı duyan, ufuklarını göremeyen, gelecekte kendilerini nelerin beklediğini bilemeyen pekçok genç gerçekten yardım edebilecek yetenekte değildirler.

Geçmişte biz komünistlerin sonu yanılısamayla biten görüşleri, inançları oldu. Bundan ötürü kesinkes şöyle bir iddiada bulunmayacağım. Demeyeceğim ki, yeni kuşakların yakıcı sorunlarına yalnızca bizim partimiz doğru karşılıkları bulabilir, doğru yanıtları verebilir. Ancak son on yılın muhafazakâr dalgası şunu açıkça gösterdi: Reaganizm ve neoliberal ideoloji, bu ideolojinin reçeteleri gerçi gençlerin bir kesimi arasında başarı sağladı. Ancak bu reçeteler, gençlerin sorunlarının çözümüne hiçbir şey getirmeyeceği için, yine de başarısızlığa mahkûmdur, kısa ömürlü ve gerçeklerden uzaktır. Dahası, genç insanlar, bireysel başarıyı göklere çıkaran neoliberal efsanenin ardında işsizlik gerçeğinin koyu gölgesini, okullardaki eğitim ile bilimsel-teknik devrimin uyumsuzluğunu gitgide görmeye başlıyorlar. Bu durumda, genç kuşaklara somut alternatif bir politika önermek, komünistlerin ve bütün öteki sol güçlerin ödevidir.

Tartışmaya katılanlar şunu da belirttiler: Gerçi İtalyan Komünist Partisi seçimlerde yenilgiye uğradı. Ama seçimler bir yünden de başarılı oldu: Şimdiye kadar en yüksek sayıda kadını parlamentoya seçtirmiş olduk. Komünistler, «Kadınları Seçelim!» sloganıyla canlı, amaca uygun bir kampanya yürüttüler ve bu başarıyı elde ettiler. Gerçi bu İKP'ye verilen oylardaki gerileme eğilimini durduramadı. Bununla birlikte, kampanyanın sonucunu bellibaşlı bir politik kazanım partinin toplumun bütün üyelerinin özgürlüğü, sosyal ve medeni ilerleme için yıllardır yürüttüğü mücadeleden bir meyvesi sayıyoruz.

Tartışmanın sonuçlarını incelerken, bazı noktaları öne çıkarmalıyız.

Parti, demokratik alternatif doğrultusunu bir kez daha onayladı. Ancak bu doğrultuda bazı düzeltmeler yaptı. Birincisi, alternatif anlayış, yalnızca değişik partilerle ilişkilere dayanmakla yetinmemeli, aynı zamanda programatik olmalı, birleşik yığınsal hareketlere dayanmalıdır.

İkincisi, sosyalistlere, öteki sol güçlere yaptığımız öneriler, onlar nezdindeki girişimlerimiz, politik ve sosyal hareketler arasında işbirliğine hazır olan herkese açık olmalıdır. Burada komünistler kendilerini katı formüllerle bağlamamalıdır. Sosyalistler bize şimdi diyorlar ki: «Bizim dışımızda hiç kimseyle bir diyalog başlatamayacaksınız. Ne Hristiyan Demokratlarla, ne de Katoliklerle.» Biz ise, kendi payımıza, eğer İtalyan toplumunun yenilenmesini isteyen bütün güçler diyaloga katılırsa, bir alternatif oluşturulabileceğine inanıyoruz.

Gelişmenin geleceği açısından, İtalya'da şimdi bölük-pörçük olan sol parti ve hareketlerin üyeleriyle bağlarımızı genişletme kapasitemize özel bir önem vereceğiz. Pekçok seçim bölgesinde, seçimlere giren düzine-lerle küçük grupçuk var. Bunların bazıları, çok düşük oy elde ediyor. (Yeşiller'i kasdetmiyoruz. Onlar ilk kez parlamentoya girmeyi başardılar.) Böyle bir bölünme, elbette sol güçlerin olanaklarını zayıflatıyor, dağıtıyor. İtalyan Sosyalist Partisi'nin de bir yerde ılımlı muhafazakâr taarruza katılması, işleri daha da karmaşık niteliğe büründürdü. Biz, Sosyalist Parti'nin bu eğilimine karşı çıkıyoruz. Sol güçlerin görüşlerinin birbirine denk düşmesinin koşullarını yaratabilmek için üzerimize düşen her şeyi yapmaya çalışıyoruz. Elbette çok şey, Batı Avrupa'daki bütün işçi sınıfı partileri, yani komünistler, sosyalistler ve sosyal demokratlar arasında oluşturulacak ortama bağlı olacak. Ve elbette İtalya'da ve öteki bazı ülkelerde büyük ağırlığı olan sol Katoliklerin önemi de hiçbir biçimde azımsanmamalıdır.

Partinin yönetim organlarının yapısı ve kadro politikasındaki değişiklikler, ne ölçüde seçim sonuçlarından etkilendi?

Seçimlerdeki yenilginin İtalyan Komünist Partisi'ni yenilenme gereğiyle karşı karşıya getirdiğine kuşku yok. Hiçbir şey olmamış gibi davranamayız. Ama ana konu, son dönemde yeni, sayısı hiç de az olmayan, yüksek nitelikli bir kadrolar kuşağının ortaya çıkmakta olmasıydı. Bu kuşağın parti yönetimine erişmesi sorusu doğdu. Son yıllarda, özellikle son kongrede, çoğunun yaşı 30'un üzerinde, kimi daha da genç olan bu kadrolar, merkez organlarına getirildi. Bu açıdan, parti dikkate değer ölçüde gençleşti. (Ne yazık ki, aynı şey bütün parti üyeleri açısından geçerli değildir.)

Merkez Komitesi ve Merkez Denetim Komisyonu'nun Temmuz ayındaki toplantısında IKP'nin en yüksek organları düzeyinde yenilenme konusu da ele alındı. Yedi üyeli Sekreterliğin şimdi yalnızca bir üyesi yaşlı ku-

şaktan: O da partinin genel sekreteri. Sekreterliğin iki üyesi orta yaş grubundan. Dördü ise 40 yaşının altında. Bu değişiklikleri, partiyi ve yönetim organlarını sürekli yenileme doğrultusunun doğal bir sonucu saydığımızı vurgulamak isterim.

Sonuç olarak, komünistlerin başarısında uluslararası etmenin önemini belirtmek isterim. Sovyetler Birliği'nde Mihail Gorbaçov'un başlattığı reformcu çabaları ilgiyle izliyor, kendilerine her türlü başarıyı diliyoruz. Aynı zamanda bağımsızlığımızı güçlendirmeye, bunu çağdaş İtalyan toplumunun koşullarına uygun duruma getirmeye çalışıyoruz. İtalyan Komünist Partisi, uluslararası ilişkilerin gelişmesinin, barış içinde yaşamamızı, öteki demokratik güçlerle ortak sorunlarımızı özgürce tartışmamızı ve insanlığın daha iyi bir geleceği için mücadeleye hep birlikte aktif olarak katılmamızı sağlayacağı umudunu taşıyor.

Gençlere gıpta ediyorum

KONSTANTIN SINOZERSKY

1917'den bu yana SBKP üyesi, Kışlık Saray'a hücumla katılanlardan

Yüzyılımızın başında doğan birisinden böylesine bir itirafı duymak, büyük olasılıkla kimseyi şaşırtmayacaktır. Ama günümüzün genç kuşağına gerçekten gıpta ediyorum ve yaşamımın davasının, Büyük Ekim Devrimi'nin davasının sağlam ve güçlü ellerde olduğuna inanıyorum. Bu davayı ileriyle götürürken, bu kuşak çok şeyler başaracak ve görecektir.

Bu kör bir inanç değildir. Genç insanlarla sık sık bir araya geliyorum ve onları ilgilendiren konuları, kaygılarını izlemeye çalışıyorum. Onların da, partinin gönderdiği her yerde, en ön hatlarda çarpışan benim kuşağıma, bizim dönemin genç insanlarına ilgi duyduklarını hissediyorum.

Petrograd Vyoborg bölgesinin Kızıl Muhafız birliğindeyken, Kışlık Saray'a hücumdan birkaç gün önce parti sıralarına katıldım. Elimiz henüz bir tüfeğe değmemişti, silahın nasıl doldurulacağını bile bilmiyorduk. Ancak, tüm kalbimizle devrimin gerçek bir askeri olmayı istiyorduk ve hergece büyük bir coşkuyla savaş sanatını öğreniyorduk. Ben ve dört arkadaşım talimatları Aivaz işletmelerindeki ortak çalışmamızdan tanıdığımız Mihail Kalinin'den ⁽¹⁾ alıyorduk.

Ekim devriminin etkisinden sonra, birliğimizden bir grup asker, Halk Komiserleri Konseyi'nin bulunduğu Smolni Sarayı'nı koruyacak birleşik güce katılmak üzere görevlendirildi. Lenin'i işte burada gördüm. Onunla ilk karşılaşmamı anlatayım.

Birgün arkadaşım Plykov ile, nöbetimiz bitmiş muhafız birliği komutanlığına gidiyorduk. Koridorda Bonch-Bruyevic ⁽²⁾ ile karşılaştık. İşlerin nasıl gittiğini, düzenli olarak çay verilip verilmediğini sordu. (Bir süre önce kızıl muhafızların sorunları ile yeterince ilgilenmeyen komutan ile tartışmalarımız olmuştu.) Ona herşeyin yolunda olduğunu söyledik. Bonch-Bruyevic yalnız değildi, yanında bir de arkadaşı vardı. Yanındaki de sorular sormaya başladı. Kaç yaşında olduğumuzu, nereden geldiğimizi okula

(1) Mihail Kalinin (1875–1946), 1898 yılından itibaren SBKP, 1919 yılından itibaren ise SBKP MK üyesi. 1905–1907 devrimine, 1917 Şubat ve Ekim devrimlerine katıldı. 1919'dan itibaren Tüm Rusya Merkez Yürütme Komitesi, 1922'den itibaren Merkez Yürütme Komitesi ve 1938'den sonra SSCB Yüksek Sovyeti Prezidyumu başkanlığını yürüttü.

(2) Vladimir Bonch-Bruyevich (1873–1955), Sovyet parti önderi ve devlet adamı. 1895'ten itibaren parti üyesi, her üç devrime de katıldı. 1917–1920 yılları arasında Halk Komiserleri Konseyi yürütme sekreterliğini yaptı.

gitmiş olup olmadığımızı, ailelerimizin nereden olduğunu, kızıl muhafızlara katılmadan önce ne yapmakta olduğumuzu ve nasıl olup da Smolni muhafızlarına katıldığımızı soruyordu. Verdiğimiz yanıtları dinledi ve çay sorununun üzerine gitmekle yerinde bir davranışta bulunduğumuzu söyledi. «Her zaman, ne kadar küçük görünürse görünsün, her türlü yetersizliği derhal teşhir edin ve siz düzeltemiyorsanız, üstünüzdekileri haberdar edin» dedi. Ve bizi göstererek Bonch-Bruyeviç'e şöyle dedi: «Partimizin sıralarını böylesi insanlarla doldurmalıyız.» «Ama bu ikisi de parti üyesidir Vladimir İliç» diye yanıtladı Bonch-Bruyeviç.

İşte o zaman Lenin ile konuşmakta olduğumuzu anladık.

O zamandan bu yana, uzun ve kolay olmaktan uzak bir yaşamım oldu. Pamirlerde, basmacı çetelerine, karşı devrimcilere karşı çarpıştım, 1941–1945 Büyük Anayurt Savaşı'nda cephede savaştım, Genel Kurmay'da ve Silahlı Kuvvetler Akademisi'nde çalıştım ... Kendi yaşam öykümü, benim kuşağımın, herşeyi, kazanımları, savaşımla ve büyük özverilerle, cesur çabalarla elde ettiğini vurgulamak amacıyla anlatmıyorum. Gençleri kolay bir yaşam beklentisine ve kendilerini yalnızca tüm zorlukları geride bırakmış mutlu torunlar olarak görmelerine karşı uyarmak istiyorum. Yaşamı daha iyi hale getirmek, kendini yetiştirmek, ülkenin ve dünyanın kültürel ve maddi zenginliklerini artırmak, yeryüzünde barışı korumak ve bunu öteki kuşaklara iletmek; bütün bu soylu amaçlar savaşım ve zorlu çabalar olmadan gerçekleştirilebilir mi?

Bu yolun daha bilinmeyen, yeni ve her zaman da kolaylıkla ortaya çıkmayan büyük potansiyelleri vardır. Ve ülkemizde yürütülmekte olan perestroika, tartışmasız yeni bir girişimdir. Ekim devrimi'nin doğrudan bir devamı olmakla birlikte, onun idelerinin somutlanmasıdır ve sosyalizmin muazzam potansiyellerininin daha etkin kullanımı için koşulları oluşturmaktadır.

Ama bir halk değişinde belirtildiği gibi konuşmak yapmaktan kolaydır. Günümüzün bu dönüm noktasında, perestroika için herbirimize sorumluluklar düşmektedir. Mihail Gorbaçov şöyle diyordu: «Bu ,güzel yarın', eğer herkes bugün ter dökerek çalışmaz, durgunluğu aşmak ve yeni yaklaşımları benimsemek için düşünce tarzını değiştirmezse gerçekliğe dönüştürülemez.» ⁽³⁾ Bu günümüzün belgisidir ve Ekim Devrimi'nin deneyimi bunu kanıtlamaktadır.

(3) SBKP MK Genel Sekreteri Mihail Gorbaçov'un SBKP MK'nin Haziran 1987'deki Plenumu'nda okuduğu rapordan.

Özgürlüğün kapısı «Açıl Susam» ile açılmıyor

EMİL HABİBİ

İsrail Komünist Partisi Merkez Komitesi Politik Büro üyesi

Ekim Devrimi'nin ülkeleriyle ilk kez ne zaman tanıştım? Bunu daha fazla düşündükçe, «ilk kez»in sabit bir biçimde belirlenemeyeceğine daha fazla inanıyorum. Bu olayın önemini, ideolojik olgunlaşma sürecim içinde daha iyi kavradım. Bu süreç ise sayısal olarak az ve sürekli koşuşturma altında olmalarına karşın, bizim kuşak üzerinde belirleyici etkide bulunan ilk Filistinli komünistler tarafından etkilenmiştir.

Ailemin yedinci çocuğuyum. Ağabeylerim demiryolu deposunda çalıştılar, Hayfa limanına dalgakıran yaptılar ve sonra bir petrol rafinerisinde işe girdiler. Annem ve babam dine inanırdı. Bir köy öğretmeni olan babam ise, dini topluluğumuzun sözcüsü seçilmişti. Kader, onlara oyun oynadı. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngiliz ordusu bir bölgeyi işgal edince, ailenin küçük tarlası tam da bu bölgenin ortasına düştü. Bu talihsizlik, anne ve babamı kente göçtürdü.

Ağabeylerimin birisi, yaşlanan babamın yerine ekmek parası kazanmaya başlamıştı. İşçi arkadaşlarının bazıları, yasaklı Filistin Komünist Partisi'nin üyeleriydiler ve «şüphe edilmeyen» bir yer olarak bizim evimiz hücre toplantıları için kullanılırdı. Hiçbir şeyden kuşkanmayan babam, bu gizli toplantılara dikkat bile etmezdi. Oysa ben, onların ne konuştuklarına dikkat kesilirdim. Kimi zaman bu toplantılara katılır, ya da çocuk merakımla kapıyı dinlerdim. O zamanlar yasak olan «bolşevik» sözcüğü ile devrim, aklımda kalmıştır.

Böylesi toplantılardan sonra kimi yoldaşlar, bizim evde kitap bırakırlardı. Özellikle Leo Tolstoy'un «Bir Örgüt» ünü hatırlıyorum. Arapçaya çevrilmiş olan Rus klasiklerinin cazibesinde büyüdüm. Filistin'deki altı aylık büyük 1936 grevi sırasında 15 yaşındaki bir okul arkadaşım beni, ayda bir para karşılığında kitap ödünç alınabilen bir kitapçıya götürdü. Kitaplardan, okulda öğrendiğimin kat kat fazlasını öğrendim, çünkü okul kitapları İngiliz sömürgecileri tarafından yazılmıştı. Onlara göre ise, «tarih» Birinci Dünya Savaşı ve 11 Kasım 1918 ateşkes anlaşmasıyla bitiyordu. Bunun yıldönümünde İngiliz subaylarının karıları okul çocuklarına kızıl yabani erik çiçekleri verirken, kocalar, her gün olduğu gibi, Akka hapishanesinde Filistinli yurtseverleri asarlardı.

1930'ların sonunda, okulu bitirmek üzereyken, El Halil dağlarında silahlı direnişi yöneten bir Filistinlinin kahramanlıklarını öğrendim. Okul arkadaşlarımla birlikte bir grup oluşturmayı ve asilere katılmayı gizlice tartışırdık. O kahramanı ve bir avuç işçi ve köylünün İngiliz sömürge or-

dusuna karşı zaferlerini anlatan bir kısa öykü yazdım. Yıllar sonra, beni yazmaya yönelten şeyin, bir şeyler yapmak dürtüsü olduğunu kavradım.

Açık söyleyeyim, «bolşevik» sözcüğünün *bolşinstvo*, yani çoğunluktan geldiğini öğrenince biraz düş kırıklığına uğradım. Benim kafamda bu sözcük Binbirgece Masallarındaki «açıl susam açıl» deyişi gibi sihirli bir anlam taşımaktaydı. Bolşevikler hakkındaki gerçekleri bir komünist işçiden öğrendim.

Ağabeylerimin birisi, kendisinin gerçekleştiremediği düşü benim gerçekleştirmemi, petrol mühendisi olmamı istedi. Londra Üniversitesi'nin mektupla öğrenim bölümüne yazıldım ve bir lokomotif mühendisinin yanına işe girdim. Biraz önce belirttiğim komünist, bu mühendistir. Onun politik eğilimlerini hemen farkademiştim. Bir kez, yemek yerken yaptığımız samimi bir sohbet sırasında, ona, yazı yazmaya ilişkin amaçlarımı anlattım. Benim basit sırlarımı sempatiyle dinledi, ama, kimileri yaralayıcı olan eleştiriler de yaptı. Kendi payına, benim gelecekle ilgili görüşlerimi paylaştığını söyledi. İnsanın insan tarafından ezilmesi ve sömürülmesine son verilmiş olan Sovyetler Birliği'nden söz etti. O zamanlar, hayatın bir anlamını, kendimi bütünüyle verebileceğimiz bir amaç arıyordum. Yaşlı dostum beni bu amaca yöneltti, Sovyetler Birliği'nin elde ettiklerini yurdumun da elde edebilmesinin büyük ölçüde, ben de dahil, bizim kuşağa bağlı bulunduğunu sözledi. Bilgiye ve özgürlüğe giden yolda «açıl susam açıl»lar yoktur, dedi. Bunlara giden kapılar zorla açılmalıdır, tıpkı İtleet dağlarındaki kayaları kıran işçilerin yaptığı gibi.

Onun bu sözleri belleğime kazınmıştır. Filistin'deki 1948 trajedisi bizi ayırdı, o zamandan beri kendisi hakkında hiçbir şey duymadım.

Bizim öncellerimiz, başarısızlıklara ve gerilemelere inatla karşı durarak ezgi ve despotluğa karşı mücadele etmişlerdir. Onlar, isyankar Romalı kölelerdir, siyah kölelerin devrimci hareketleridir, Arap Doğusunun Karmatyan hareketleridir. Böylesi gerilemeler, 70 yıl önce yeryüzünde sosyalizm ilk kez maddeleştikten sonra tarihe karışmıştır. Her zamankinden daha da canlı ve geçerli olan Ekim Devrimi'nin ruhuna gelince, o, Marks'ın koyduğu gibi, cennete taarruz eden Paris Komünarları'nın gibi cesurlük ve soğukkanlılıkla belirleniyor.

Bence, Soyyet komünistleri bugünkü komünist ülkeleri yenileme ve gençleştirme mücadelelerinde cesurdur, soğukkanlıdır ve içtendir. Onlar insanlığın yazgısı üzerindeki sorumluluğun büyük bir bölümünü üstleniyorlar. Önceki tarihte ise ,ne komünarlara ya da öteki politik hareketlere, ne de uluslara ve ülkelere böylesine ağır bir yükümlülük düşmüyordu. İnsanlığın varolmaya devam edebilmesi gereksiniminin karşılanması için herşeyin yapılması gerektiğinin kavranması, sosyalizmin yenilenmesine güçlü bir ivme verdi.

Lenin'in ülkede iktidarı ve sorumluluğu tümüyle ele alacak bir partinin

bulunmadığını öne süren muhaliflerine verdiği ünlü yanıtı hatırlıyoruz. Rus devriminin önderi şöyle demişti: «Evet, vardır!» Bugün Sovyetler Birliği'nde olup bitenler, bize, böyle bir partinin varolduğu, yaşadığı, faaliyet gösterdiği ve utkular kazandığına ilişkin güvence veriyor.

Gençliğimizde, sık sık komünizmin etkisinden sonra dünyanın nasıl olacağını tartıştık. Şimdi, yılların ve deneyimlerin bilgeliği ile yanıtın ne olduğunu büyük ölçüde biliyoruz. Fakat bunu bilmek yeterli midir? En önemlisi, eylemdir. Biz komünistler, daha uzun bir zaman yalnızca bilinmeyene doğru ilerlemek için bedel ödemeye hazır azimli, cesur ve soğukkanlı insanların sayesinde yeni yolu açmak için mücadele edeceğiz.

Geleceği belirleyen olay

HA HUI GIAP

Ho Şi Minh Müzesi Müdürü, Vietnam Komünist Partisi emektarı

Partimizin ve sosyalist Vietnam'ın kurucusu Ho Şi Minh yoldaşın çok canlı bir şekilde tarif ettiği gibi, Rusya'daki Ekim devriminin gökgürültüleri, bütün gezegenimizde yankılandı. Vietnam üzerindeki uzun karanlık gece Marksist-Leninist idelerin aydınlığı tarafından dağıtıldı ve halkımızın önüne gerçekçi bir perspektif açıldı. 1945 Ağustos'unda başarıya ulaşan kendi ulusal kurtuluş savaşımız ve devrimimizde bize güven aşıladı.

Vietnam halkı, Fransız sömürgecilerini ve Amerikalı saldırganları yenilgiye uğrattı ve yurdunun birliğini sağladı. Ve o zamandan bu yana, şanlı devrimci geleneklerini sürdürdü ve geliştirdi. Leninci partisinin önderliğinde, SSCB'nin, uluslararası komünist, işçi sınıfı ve kurtuluş hareketinin yardımlarıyla birleşik sosyalist devletini kurdu ve savundu.

Biz Vietnamlılar, Ekim devriminin tüm insanlık için yeni bir çağı başlattığına ve devrimi gerçekleştiren Sovyetler Birliği'nin tüm ilerici güçlerin kalesi olduğuna ve kalmaya devam ettiğine her zaman inandık. Bu nedenle de bu önemli olayın herbir yıldönümünü, kendi, büyük bir bayramımız olarak kutladık. Koşullar daha zorlu hale geldikçe, Ekim devrimi destanını hatırlayarak daha da kararlı davrandık.

VKP MK Genel Sekreteri Nguyen Van Linh («Yeraltı çalışmasındaki adıyla Kuk) 1930 yılında Ekim devriminin yıldönümünü anmak amacıyla, Hai Nhung bölgesinin merkezinde bildiriler dağıtma görevini aldığında, henüz 16 yaşında bir ortaokul öğrencisiydi. Kendisi yakalandı ve son derece acı veren işkencelerden geçti, ama kimseyi ele vermedi.

Genç devrimci altı ay hapis cezasına çarptırıldı. Ülkede esen devrimci rüzgar karşısında korkuya kapılan yetkililer, daha sonra mahkemeyi davayı yeniden görmeye zorladılar ve bu kez Nguyen Van Linh, ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı. Hanoi'den Akbaba Adası'ndaki cezaevine nakledildi. Burada Nguyen Van Cu, Le Duan, Pham Van Dong ve Hoang

1902 yılında doğan Ha Hui Giap, 1926 yılından bu yana devrimci savaşın içindedir. 1930 yılında Çin Hindi Komünist Partisi'ne (Bugünün Vietnam Komünist Partisi) üye oldu; 1931 yılında Fransız sömürgecileri tarafından tutuklandı ve 1936 yılına kadar, daha sonra da 1940 ile 1945 yılları arasında Akbaba adasına hapsedildi. 1945'ten sonra Vietnam'ın güney bölgesindeki parti çalışmalarına katıldı. Uzun yıllar MK aday üyeliği ve VKP propaganda bölümü başkan yardımcılığı yaptı. 1977 yılından bu yana Hanoi'deki Ho Şi Minh müzesinin müdürüdür.

Quoc Viet yoldaşlar da hapsedilmişlerdi. Hapisteyken, Nguyen Van Linh yoldaş, cezaevinin insanlıkdışı koşullarına ve tutukluların hedef olduğu barbarca uygulamalara karşı savaştı. Aynı zamanda da, politik ve teorik eğitimini sürdürmesini becerdi, Fransızca öğrendi ve bu dilden Marksist-Leninist yazılar okudu.

Akbaba adasında ömür boyu mahkumiyet cezasını çekmete olan başka bir tutuklu, Le Van Kiet ise Ekim devriminin yıldönümü nedeniyle komünist partisinin bayrağını Saigon'da (Bugünün Ho Şi Minh kenti) radyo istasyonunun anten kulesine çekmişti. O günlerde Song Tien nehrinde seyreden binlerce insan, yol boyunca partinin bayraklarını gördüler. Bayraklar yol boyunca giden telefon hatlarına öylesine ustaca asılmıştı ki, yetkililer uzun bir süre onları sökmeyi başaramadılar. Yıl, 1930'du.

Cezaevlerine gelince, kızıl bayrakların çekilmesi, yetkilileri, kırmızı bez ya da bu renkteki başka nesnelerin bulundurulmasını yasaklamak zorunda bıraktı. O dönemlerde, Sovyetler Birliği'ne ilişkin kitapları okumak için gizlice biraraya gelirdik. Bu kitaplar tutukluları esinlendiriyor ve zihinlerini güçlendiriyordu. Sömürgeciler bu kitapların öneminin öylesine farkındaydılar ki, Ho Şi Minh'in SSCB üzerine broşürünü bir savaş silahı ile bir tutuyorlardı.

1941 yılı zor bir yıldır. Zindancılar, nazilerin Rusya içlerine hızla ilerleyişlerini tutukluları kısıktırmak amacıyla kullanmaya çalışıyorlardı: «Hadi bakalım, neden hala «Yaşasın Sovyetler Birliği» diye bağırıyorsunuz? Sovyetler Birliği'niz yakında yerle bir oluyor» diyorlardı. Biz de yanıt veriyorduk: «Napolyon da, bütün Avrupa'yı ele geçirdi, hatta Moskovo'ya girdi, ama yine de sonu kötü oldu. Aynı şey Hitler'in de başına gelecek. SSCB mutlaka kendini, Fransa'yı ve tüm insanlığı faşizmden kurtaracak.»

Kızıl Ordu'nun etkileyici zaferleri, faşist bloğun yenilgisinin kaçınılmaz olduğunu açıkça gösterdi. Komünist Partisi, politik tutuklulara yoğun olarak kendilerini geliştirmeleri ve zindan kaçış için hazırlanmaları talimatını verdi. Komünistler, Ekim devriminin yıldönümlerini yine bayraklar dalgalandırarak ve Enternasyonal'i söyleyerek kutladılar.

Vietnam emekçi halkı, Ekim devrimi'nin 70. yıldönümünü, yaratıcı çabalarında daha da aktifleşerek karşıyorlar. Devrimci dönüşümler sırasında ortaya çıkan zorlukların üstesinden gelinmesi amacıyla alınan önlemleri destekliyorlar ve nükleer tehdite karşı, dünya barışı için savaşımalarını güçlendiriyorlar. Ekim devriminin şanlı yıldönümünü kutlarken, Sovyetler Birliği'ne insanlığın kurtuluşu davasına katkısından ötürü teşekkür ediyor ve Marksizm-Leninizm idelerine, Ho Şi Minh'in öğütlerine ve Vietnam halkının savaşkan geleneklerine bağlılığımızı vurguluyoruz.

Unutulmaz Yıllar

ENRIQUE LISTER

İspanya Komünist Partisi emektarı

Büyük Sosyalist Ekim Devrimi sıralarında ben 10 yaşında bir oğlan çocuğuydum ve bir alıcıya köyünde yaşıyordum. Okula gitmiyordum, okuma yazmam yoktu ve doğal olarak köyümüzün insanlarından devrimi duyduğum zaman bunun benim hayatımı ne büyük ölçülerde etkileyeceğini düşünemezdim. Bir yıl sonra ülkemden ayrılp Küba'ya gittim ve orada 20 yaşlarında Komünist Partisi'ne girdim. Bu politik tercihim bir rastlantı değildi: Bir taşçı olarak çalışırken, muzaffer Rus devriminin bayrağında yazılı olan ülkelerin evrensel geçerliliğini ilk elden öğrenmiştim.

1928 yılında ülkeme döndüm. İspanya Komünist Partisi'ne girdim. Ve kısa bir süre sonra Genel İşçi Sendikalarının başına seçildim. Bunun üzerinden ancak dört yıl geçmişti ki politik etkinliklerimden ötürü 30 yıl hapsim istendi ve bu durumda anayurdumu terk etmek zorunda kaldım. Yoldaşlarımdan ayrılmak zorunda kalmanın verdiği acıyı beslediğim hayallerin gerçekleştiğini görmekten duyduğum sevinç hafifletti: Ekim Devrimi ülkesine, Sovyetler Birliği'ne gidiyordum.

Gogol bulvarını vorovski caddesini, Arbat'ı ve Moskova'da kalışımla bağlı diğer yerleri çok iyi hatırlıyorum. Yaşamımın gidişi değişti: Evlendim ve bir kızımız oldu. Daha da önemlisi Lenin okuluna yazıldım ve ilk defa olarak gerçekten okuma fırsatı buldum.

SSCB'de geçirdiğim üç yıl bir komünist ve bir proletarya savaşıcısı olarak yetişmemde belirleyici oldu.

1930'ların başlarında Sovyetler Birliği'nde Moskova metrosunun yapımı için gençleri seferber etmek amacıyla bir kampanya açıldı. Tünel açmadaki uzmanlığımla katkıda bulunmak üzere gönüllü olarak başvurdum. Metroya işgücü olarak katıldım ve ilk metro yapımında yer aldım. Burada bir yıl çalıştım ve hatta «iyi kazı işçisi» ünvanı ile de ödüllendirildim. 24 yaşındayken bizim öğrenci ekibinin en yaşlısıydım ve takım arkadaşlarımla takılmak için bana «dede» diyorlardı. Sovyet işçilerinin İspanyol kardeşlerine gösterdikleri sıcaklığı hiçbir zaman unutmayacağım. Yine bu sıralarda partimin onayıyla SBKP'ye girmiştım.

Bu arada İspanya'da büyük sınıf kavgalarının koşulları oluşmuştu. O sırada işçi eylemleri Asturya ve başka bölgelerde yoğunlaşıyordu. İKP MK Politik Bürosu ülkeye dönmem kararını aldı. Dönmeden önce Frunze Askeri Akademisi'ne bağlı askeri okulda eğitim gördüm. Bu arada 1935 yılında Komintern'in 7. Kongresi'nin birkaç toplantısına da katılma

şansını elde ettim. Ama Kongre bitmeden önce, Eylül ayında gizlice İspanya'ya döndüm.

Partinin antimilitarist çalışmasında görevlendirildim. Bu çalışmayı başlatmak, militarizme ve gerici askerlere karşı kavga vermek için *El Soldato Rojo* (Kızıl Asker) adlı bir gazete çıkarttık.

Kısa bir süre sonra da İspanya'da iç savaş başladı ve kavgaya doğrudan katıldım.

Okuyucu İspanya'da 1931 yılında Cumhuriyet ilan edildiğini hatırlayacaktır. Bununla birlikte yeni hükümet demokratik devletin önünde duran görevlerin pek çoğunu yerine getiremiyordu. Büyük toprak sahipleri mülklerini koruyor, kilise belli başlı ekonomik kaldıraçları kontrolü altında tutuyor ve askerler de eskiden olduğu gibi devlet işlerine karışmaya devam ediyorlardı.

16 Şubat 1936 tarihinde yapılan Cortes seçimlerinde Halk Cephesi'nin zafer elde etmesiyle İspanya'nın gelişmesinde yeni bir dönem açıldı ve ülkede yeni tip bir demokratik halk cumhuriyeti kendini göstermeye başladı. Doğal olarak bu gelişme büyük burjuvazinin, toprak sahiplerinin ve gerici askerlerin işine gelmiyordu. 1936 Temmuzunda bir faşist darbe tezgahlandı.

Cumhuriyetin her zamankinden fazla kendi silahlı kuvvetlerine ihtiyacı vardı. İlk önce milis birliklerinden Beşinci Alay'ı oluşturduk ve bir halk ordusu kurmaya başladık. Altı düzenli tugaydan ilkinin toplamak bana düşüyordu. 29 Ekim 1936'da bu tugay, bir bölük Sovyet T-26 tankının da desteğinde, Sesena muharebesinde savaşla tanıştı. O zamanlar bize yardım eden profesyonel ordu subaylarının, İspanyol düzenli ordusunda askerlik bile yapmamış basit bir taşcının harita üzerinde savaş operasyonları planlamasını, birlikleri yönetmesini ve savaşma sanatının en ince noktalarını kavramasını nasıl hayretle karşıladıklarını bugün bile gülümseyerek hatırlıyorum. Komünistler de içinde, bizim güçlerimiz arasında hiç kimse benim SSCB'de askeri eğitim gördüğümü bilmiyordu.

Sovyetler Birliği'nin Cumhuriyet güçlerine nasıl yardım ettiği herkesin bildiği bir şeydir. Bunun için Sovyet enternasyonalistlerinin bizim için yaptıklarını burada yeni baştan övmeyeceğim. Pek çok tümende, tugayda ve hatta taburda Sovyet askersel danışmanları vardı. Bunlar Cumhuriyetin silahlı kuvvetlerinin oluşturulmasına ve güç bir sanat olan savaş alanında ustalaşmasına yardımcı oluyorlardı. Hava kuvvetlerimize ve topçumuza yürüttükleri başarılı operasyonlarda Sovyet pilotları ve topçuları destek oluyordu. Bunlar cumhuriyetçi savaşçıları eğitmekle kalmıyor, onlarla omuz omuza savaşıyorlardı da.

Bunun yanı sıra «Potemkin Zırhlısı», «Oktobor'da Lenin», «Biz Kronstat'danız» ve «Çapayev» gibi Sovyet filmlerinin savaşçılarımızın ve bütün

halkın politik eğitiminde oynadıkları rol unutulamaz. Bütün bunlar bizim politik ve askersel çabalarımız açısından son derece önemliydi.

Sovyetler Birliği'ne bir dahaki gidişim Hitler ordusunun 22 Haziran 1941'deki saldırısından sonra oldu. Moskova'ya vardığımda öteki yoldaşlarımızla birlikte cepheye yollanmamızı istedik. Sorun Sovyet yönetimine ulaştırıldı. Rodion Malinovski (!) benim onun komutası altında savaşmamı çok istediğini, ama onun deyişle, Stalin'in ülkede yeteri kadar asker bulunduğunu söylediğini bildirdi. Altı aylık genç komutan yetiştirme kursunda bize yer ayrıldı. Modesto, Cordona yoldaşlara ve bana tuğgeneral rütbesi verildi. Polonya ordusu oluşturulmaya başlandığı zaman da Polonya birliklerini eğitmekle görevlendirildik.

6 Kasım 1944'de Tito ordusunun başkarargâhına yardım etmek üzere Bükreş'ten Yugoslavya'ya uçtuk. 1945 Şubatında yoldaşlarım ve ben, parti çalışmasına devam etmek ve İspanyol gerillalarını Franko diktatörlüğüne karşı mücadele etmek için eğitmek amacıyla Paris'e geldik.

Gördüğünüz gibi bütün yaşamım Ekim Devrimi'nin ifade ettiği şeyle içiçe geçmiştir. 1937 yılında İspanya Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne ve 1946'da da Politik Bürosuna seçildim. 1970 yılında Carillo ve arkadaşlarının çizgisini kabul etmediğim için onlardan ayrılıncaya kadar Politik Büro üyesi olarak kaldım. İspanyol Komünist İşçi Partisi'ni kurduk. Bundan bir yılı aşkın bir süre önce partiyi kapatıp İKP'ne geri dönme kararı aldık: Parti artık Carillo tarafından yönetilmiyor ve politikasını bütün yollarıyla paylaşmamakla birlikte partinin yaptığı hataların ancak içerden düzeltilebileceğini düşünüyoruz.

İspanya'da, Marksizm-Leninizm'e ve SSCB'deki sosyalizm kuruculuğu pratiğine kara çalmak isteyenler hiç de az değildir. Ben bunları bütün yaşamı boyunca savunanlardan birisiyim. Kısa bir süre önce televizyonumuzda bu konular üzerindeki uzun bir tartışmaya katıldım. SSCB'de, Stalin zamanında bile olsa, yapılan herşeyi savundum.

Hatalar ve büyük yanlışlar geçmişte kaldı. Ama günümüzde de uygun-suzluk ve güçlükler yok değildir. Ama bütün bunlar Sovyet halkının ve SBKP'nin yeni toplumu kurmak için gösterdikleri muazzam çalışmayı hiç-bir şekilde yadsıyamaz.

Sovyetler Birliği her zaman pusulamız ve hayranlık konumuz olmuştur. Sadece bize yardım ettiği için değil, aynı zamanda esinlendirici bir örnek oluşturduğu için böyle olmuştur.

(!) Rodion Y. A. Malinovski (1898–1967) 1926'dan itibaren SBKP üyesi, mareşal ve iki defa Sovyetler Birliği kahramanı. 1937–38 yıllarında İspanya'da Cumhuriyetçilerin silahlı kuvvetlerine enternasyonalist yardımda bulundu, İkinci Dünya Savaşında cephe komutanı olarak hizmet etti. 1956–67 arasında SSCB Savunma Bakanlığı yaptı. (*Derginin Notu*)

Dayanışma gelenekleri

ADAM EGEDE-NISSEN

*Emektar komünist, Norveç Komünist Partisi
Denetleme Komisyonu üyesi*

Benim komünist harekete yönelmem doğaldı. Babamın bu anlamda çocuklarına doğrudan bir etkide bulunduğu söylenemezdi ama kuşkusuz ailemizdeki ortam hepimizi etkilemişti. 1917 Ekim Devrimi'nden çok önce aktif bir sosyalist olan babam, Rus Bolşevikleriyle ilişkisini sürdürmüş ve devrimden sonra Moskova'ya giderek Lenin'le tanışmıştı. Tabii bütün bunları bize de anlatmıştı.

Ağabeyim beni çocukların bir sosyalist örgütüne götürdüğü zaman 8 yaşındaydım. Norveç Komünist Partisi 1923 yılında kurulduğunda partinin gençlik örgütüne katıldım. 17 yaşında partiye üye oldum. 1920'lerde Sovyetler Birliği'ndeki olayları büyük bir ilgi ile izliyorduk. Halk kahvelerde, sokaklarda, öğrenciler okulda ve doğal olarak biz de komünist gençlik örgütünde sosyalizmin kurulmasına ilişkin konuları tartışırdık. Yeni toplumu kendi gözlerimle görmeyi çok istiyordum. Çocukluğumda hep doktor olmayı kurmuştum. Tıp öğrenimi için Sovyetler Birliği'ne gitmem önerildiğinde beslediğim hayallerim mutlu bir şekilde gerçekleşiyordu.

1932 yılında Sovyetler Birliği'ne gittiğimde ülkede hala zor ve gergin bir durum yaşıyordu. Ancak işsizlik artık geçmişin bir olgusu olmuştu ve tüm ülkede devasa sanayi projeleri uygulanmaya konmuştu. SSCB'nde geçirdiğim 6 yıl içinde olağanüstü bir ekonomik gelişmeye tanık oldum. İlerleme ve sosyalist toplumu kuran halkın düşünce ve psikolojisindeki büyük değişiklik çok etkileyiciydi. Ülkede egemen olan kolektivizm duygusu biz öğrencileri de etkilemişti. Aramızda hiç kimsede kapitalist ülkelerdeki gibi bireyciliğin sonucu bir rekabet ve «üste çıkma» hevesi yoktu. Hepimiz bilgiye egemen olmak için beraber çalışıyor, birbirimize yardım ediyorduk. Gerçi herkeste akademik olarak ilerleme isteği vardı ama en iyi olanı çekememe, ya da yeterince başarılı olamayanı küçümseme yoktu. Ben Rusça ve anatomiye ozamanki deyimimizle «kızağa alınmışım». Ancak ötekilerince Almanca dersinde memnuniyetle yardımcı oluyordum.

Adam Egede-Nissen (1911 doğumlu) Norveçli bir işçi liderinin oğludur. Babası 1936–1946 yılları arasında Norveç Komünist Partisi'nin Başkanıydı. Genç yaşında politikaya atıldı, önce komünist gençlik örgütünde çalıştı. 1927 yılından beri de Norveç Komünist Partisi'nde çalışmaktadır. Uzun yıllar Parti'nin Ulusal Divan (Merkez Komite) üyeliğinde bulundu. Hekimlik eğitimi gördü ve Ulusal Hekimler Derneği divan üyeliğine ve Oslo belediye konseyine seçildi.

SSCB'nde geçirdiğim yıllar beni sadece doktor yapmadı. Bu yıllar aynı zamanda benim için sosyalizmde bir politik eğitim okulu oldu. 1938 yılında ülkeme döndüğümde komünizm ülkelerimizin doğruluğunu çok iyi kavramıştım ve bu benim gelecekteki politik faaliyetimi biçimlendirecekti.

Sovyetler Birliği ile Büyük Ekim devrimi'nin ülkesi ile uluslararası dayanışma duygusu Norveçli bir komünist olarak ben ve partimdeki yoldaşlar için çok doğaldı. 1917 Kasımında açılan devrimci toplumsal dönüşümler çağı, emekçi yığınların muzaffer sosyalizmle dünya çapında dayanışma hareketini doğurdu. O dünden buyana süren bu hareket komünist partilerin sınırlarının çok ötesine yayıldı.

Örneğin, 1920'li yılların başında tanınmış bir simamız ve kuzey kutbunun kaşifi Fridjof Nansen Volga bölgesinde açlıkla karşı karşıya olanlara yardım için uluslararası bir kampanya örgütledi ve bu kampanyayı yönetti. Kampanya Norveç'te de geniş destek gördü. Bu eylemin amacı sadece insancıl nedenlere dayanmıyor, aynı zamanda Sovyet erkine de yardım niteliği taşıyordu. İyi hatırlıyorum, «Sovyetler Birliği için bir traktör» belgisi altında yürütülen yardım kampanyası Norveçliler tarafından sempatiyle desteklendi, komünist görüşleri paylaşmayan çok sayıda insan kampanyaya katıldı.

Bizim Sovyetler Birliği ile dayanışma duygumuz o denli kuvvetliydi ki, bu ülkede 1930'larda yaşamın olumsuz yanlarını göremiyorduk. Öteki birçok komünist gibi benim de 1937–1938 olaylarının, o dönemdeki davaların haklı olduğu yolunda hiç kuşku yoktu. Biz bunların o dönemde sosyalizm düşmanlarına karşı mücadelenin bir parçası olduğunu zannediyorduk.

Sovyetler Birliği'ne karşı sempati İkinci Dünya Savaşı sırasında daha da arttı. O dönemde Sovyetler Birliği Nazizmin, «kahverengi gömlekli bela»nın yolunda son kaleydi ve bundan kurtulmanın da son umuduydu. En başta Sovyet halkının büyük çabalarıyla Nazi Almanyasına karşı kazanılan zafer sosyalizmin büyük zaferi oldu.

Şimdi Sovyetler Birliği tüm toplum yaşamında devrimci yenilenme yolunda yeni bir döneme girdi. Sovyet halkının köklü bir değişiklik ve ilerlemeyi engelleyen, eskimiş herşeyi bir yana bırakma gereksiniminin gidecek daha çok farkına varmakta olduğunu zannediyorum.

Sovyetler Birliği'ndeki süreçlerin, sosyalizmi kuran halklarla işçilerin uluslararası dayanışması geleneğine yepyeni bir ivme kazandıracağından kuşku yok. Biz Norveç komünistleri toplumsal yaşamın her alanında sosyalist demokrasinin daha da yaygınlaşmasını ve glasnostun egemen olmasını tüm kalbimizle destekliyoruz. Pratik yaşam göstermiştir ki, zorlukları ve hataları yenebilmenin yolunu bulmak için bunların açıkça tartışılması son derece önemlidir. Glasnostun yararı ve etkinliği şuradan da açıkça görülüyor: SSCB'nde bugün yapılmakta olan eleştirilerin çoğu sos-

yalızmin gelişmesinin önündeki engelleri kaldırmaya yönelik. Sovyet toplumundaki ivedi sorunların açık yüreklilikle tartışılması, kapitalist propa-gandanın, sosyalist ülkede olup bitenler hakkında spekülasyon, çarpıtma ve yalana başvurma olanaklarını büyük ölçüde boşa çıkarıyor. Sosyalizmi destekleyenler ise bu yönde yeni argümanlara sahip oluyorlar. Çünkü perestroyka hız kazandıkça halk yığınları değişikliğin itici gücü olarak her zamankinden daha aktif hale geliyorlar.

Bazan bana öyle geliyor ki, glasnostu destekleyen kimileri Sovyet toplumunun gelişmesinde geçmişteki bazı belirgin duraksamaları eleştiride çok ileri gidiyorlar. Geçmiş yıllardaki ilerlemeyi ve yaşam koşullarındaki gelişmeyi görmemek için kör olmak gerekir. Konut yapımında, kamu yaşamında ve sosyal güvenlik alanında büyük ilerlemeler kaydedildi. Zorlukların ve eksikliklerin vurgulanmasının nedeni halkı ayağa kaldırmak içindi denilebilir ama, sosyalizm düşmanlarının önlerine çıkan her olanaktan yararlanmaya çalışacaklarını da azımsamamak gerekir. Sovyet halkı Ekim devriminden beri sosyalist toplumu kurma ve savunmasıyla övünç duyması için her neden vardır. Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü sosyalizm ve komünizm ülkelerini paylaşan herkes için büyük bir bayramdır.

Barış ve sosyalizm arasındaki kopmaz bağ ve uygarlığın korunmasında sosyalizmin belirleyici rolü bugün özellikle çok açıktır. Ekim devrimi'nin sloganı olan üç sözcükten «barış, toprak ve ekmek» sözcüklerinden barış sözcüğü bir şans eseri öne çıkmadı. Çünkü yeni kurulan Sovyet devletinin buna ihtiyacı vardı. Barışa bağlılık yeni toplumun sosyalist doğasında yatıyordu. Çünkü sömürücü sınıfların yıkılmasından sonra savaşta ya da savaş hazırlığında çıkarı olan tek bir toplumsal kesim ya da grup kalmamıştı. Büyük Ekim Devrimi'nden buyana barışı koruma ve güçlendirme çabaları Sovyet dış politikasının temelini oluşturdu.

Şimdi SSCB,, savaş ve barış sorunlarında yeni bir yaklaşım, yeni bir düşünce tarzı ile dünya devletler topluluğuna bir örnek oluşturuyor. Şimdi insanlar yerkürenin kendisini bir nükleer savaşta yokedebilecek kapasite oluşturdular ki kimse bu savaşta kazanmayı umut edemez. ABD'deki en gerici çevreler bile kendi kendilerinin yokolma tehlikesine gözlerini kapayacak kadar aptal değiller. Sanırım, günümüzde ana sorunun barışın korunması olduğu, tüm toplumsal sistemlerdeki ülkeler için açık olmalıdır.

Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerin açık, geniş kapsamlı girişimleri Ekim Devrimi'nin mirasına sahip olanların tüm insanların en büyük hakkı olan yaşama hakkı konusunda duydukları kaygının bir kanıtıdır. Ben bir komünist ve tıp adamı olarak bu kaygıyı tümüyle paylaşıyorum. 1987 yazında Moskova'da yapılan Nükleer Savaşın Önlenmesi için Uluslararası Hekimler Birliği'nin 7. Kongresine katıldım. Norveç delegasyonu farklı politik inançlara ve Sovyetler Birliğine karşı farklı tutumlara sahip olan 53 kişiden oluşmuştu. Ancak delegasyon içinde de kon-

grede de hepimiz temel noktada aynı görüşü paylaşıyorduk: Nükleer savaşın patlak vermesine izin verilmemelidir çünkü tıp bunun kötü sonuçlarıyla hiçbir şekilde başedemeyecektir. Bizim birçok önerimizin, Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin nükleer tehlikenin azaltılması ve ortadan kaldırılması yolundaki önerileriyle çakışması, Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerin ne ölçüde insanlığın gereksinimini ve çıkarlarını yansıttığını gösteriyor.

Barış için çaba göstermek Norveç komünistlerinin faaliyetlerinin odak noktasını oluşturuyor. Bizim ülkemiz savaş ve Nazi işgali deneyiminden geçen ilk ülke oldu. Bu nedenle 1980'lerde barış istemi Norveçliler arasında çok yaygınlaştı. Pasifist örgütlerin yanısıra yeni yeni eylem hareketleri ve grupları ortaya çıktı. Bunlar halkın geniş kesimlerini hareketlendiriyor ve Paris, Kopenhag, Moskova barış yürüyüşleri gibi bir dizi etkili eylem ortaya koyuyorlar. Kuzey Avrupa'da nükleer silahlardan arındırılmış bölge oluşturulması hareketi önemli bir prestij kazandı ve hatta Norveç hükümetinin bu konudaki tutumunu bile etkiledi.

Biz komünistler çeşitli barış örgütlerinin ve gruplarının girişimlerini koşulsuz destekliyor ve öncülük rolü istemeden yığın eylemleri örgütlemelerine yardımcı oluyoruz. Bizim istediğimiz barış hareketinde çatışma değil, hareketin toplumsal yaşama, politik partilere ve hükümet kurumları üzerinde etkisini artırmak için işbirliğinin egemen olmasıdır. Bizim için barış savaşımı bir taktik değildir, halkın canalıcı çıkarlarından kaynaklanan bir amacımızdır. Barış çabalarımızı Ekim Devrimi'nin ülkelerinin yaşama geçmesinde bir katkı olarak görüyoruz.